

JUANËAN 'A UPI BANA

Nucën Papa Diosan Bana uni 'iá

1 ¹Nucën Papa Diosan ñu unioisama pain 'aínbi ca aín Bana 'iacëxa. Aín Bana ax ca Nucën Papa Diosbë 'iacëxa, ax ca Nucën Papa Diosbi 'iacëxa. ²Usa 'ain ca ñu unicëma pain 'ain aín Bana, ax Nucën Papa Diosbë 'iacëxa. ³Aín Banáinshi ca camabi ñu uniacëxa. Nucën Papa Diosan Bana 'áima 'ia 'ain ca ñu 'áima 'ianan ñancáishi itsánxan. ⁴A bana anúan Nucën Papa Diosan nëtë 'inan 'aish ca camabi ñu 'imainun uníxribi ñené nëtënu bucuia. Usai 'i ca an 'imicëx unicama sinánñu 'icën. ⁵Ñunshin 'atimanën 'imicëxun unin 'aisama 'iti sinaniabi ca Nucën Papa Diosan Bana ax upíira 'ixun uni upí 'inun 'imia. Usaquian 'imia ca ñunshin 'atimanën a cuati uni upí 'iaxma 'inun quixun Nucën Papa Diosan bana a nëtënima.

⁶Uni achúshi ca 'iacëxa Juan caquin anëcë. A ca Nucën Papa Diosan ñené menua umun xuacëxa. ⁷Ax ca Nucën Papa Diosan Bana, an 'uchañura 'icëbi uni aín nuitka upí 'imiti, ax ucëbëa ami cataménun camabi uni a ñuixuni uacëxa. ⁸Juan, ax ca an uni aín nuitka upí 'imiti ama 'iacëxa. Usa 'aíshbi ca axa uti ainra uni aín nuitka upí 'imiti, a unicama ñuixunuan Nucën Papa Diosan ñené menu xucë 'iacëxa. ⁹An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti axa uti ñuiquin ca Juanëan unicama ñuixuancëxa.

¹⁰An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti ax ca ñené menu 'iacëxa. Usa 'ixun an Nucën Papa Diosbëtan camabi me 'imainun camabi ñucama unio 'icëbi ca unicaman, ui cara ax 'icë quixun 'unánma 'icën. ¹¹Ené nëtënu 'icë unicaman ca an unio 'ixunbi, atubë 'inúxa ucëbi biisama tancëxa. ¹²Usa 'ixunbi ca uicamax cara ami sinánan ami catamëtia, acama Nucën Papa Diosan bëchicëa 'inun 'imiacëxa.

¹³Unfan aín xanumi bëchicë tuá ax ca unishi 'ia. Unin bëchicënëxa usa 'aínbi ca usama Nucën Papa Diosan bëchicë cama 'icën. Ax ca aín cushínschia aín bëchicë 'imicë 'icën.

¹⁴Nucën Papa Diosan Bana a ca bëtsi tuásaribi 'inun xanun bacéancëxa, uni 'inun. Nucën Papa Diosan sinánsaribi 'ixun ca ñené menu 'icë unicama abë 'ixun nuibacëxa. Ax aín Bëchicë Achúshi 'aish aín Papa Diossalibi 'aish aín sinan upíira upí cananuna isacën. ¹⁵Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, an Nucën Papa Diosan Bana ñui munuma banaquin cacëxa:

—Enëx ca a ñuiquin ésaquin 'en mitsu caëxancë a 'icën: Axa 'ë caxu uti uni ax ca 'ésamaira 'icën. 'Ex 'icëma pain 'ain ax pain 'iá 'aish ca 'ésamaira 'icën.

¹⁶An ca aín sinan upíira 'ixun ax 'icësaribitnu nun sinan upí 'inun nuibaquin énquinma nu 'aquinia.

¹⁷Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ca Moisésnën nucën

raracama 'unánmiacëxa. Usa 'aínbi ca axira uxun Jesucristonën asérabi nuibaquin aín 'ucha térenquin Nucën Papa Dios cuéencësabi oía aín uni 'inun 'imiaxa. ¹⁸Uinu 'icë unínbì ca Nucën Papa Dios isáma 'icën. Aín Béchicë Achúshi, axa aín Papabë 'icë, an cuni ca uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun nu 'unánmiacëxa.

*I. JESUCRISTONËAN GALILEA ME
IMAINUN JUDEA MENUXUN BANA
ÑUIXUAN (1.19-12.50)*

Juanëan Jesús ñuia

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹Usa 'ain ca Jerusalén 'icë judíos unicaman ax caraisa ui 'icë quixuan Juan ñucatánun, sacerdotecamacéñun levita unicama xuacëxa. ²⁰Xucëx cuanx bëbaxuan ñucácëxun ca parántisama tanquin Juanëan cacëxa:

—'Ex cana Cristoma 'ain.

²¹Cacëxun ca cacëxa:

—¿Ama 'aish caina ui 'ain? ¿Elías caina 'ain?

Quixuan cacëxun ca cacëxa:

—'Ex cana ama 'ain.

Cacëxun ca ñucátëcëancëxa:

—¿An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti uni, axa uti a caina mix 'ain?

Cacëxun ca —ama cana 'ai —quixun cacëxa. ²²Usaquin cacëxunbi ca catëcëancëxa:

—¿Uiira caramina mix 'ain? An nu xucë unicamanu cai cuanun ca mix caramina ui 'ai quixun nu cat.

²³Cacëxun ca Juanëan cacëxa:

—'Ex cana axa anu uni 'icëma menuax munuma banacë uni a 'ain, ésai qui: "Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mënñoquin racanati 'ain". An énë bana cuénëo, Isaías, an Nucën Papa

Dios quicë bana unicama ñuixuncë, axa quiásabi oi cana 'ex 'in.

²⁴Axa usaquin Juan ñucati cuancë unicamax ca fariseo unicaman xucë 'iacëxa. ²⁵Usa 'ixun ca Juan catëcëancëxa:

—¿Mix Cristoma 'ianan Elíasma 'ianan an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti, axa uti ama 'ixunbi caina min uisa cupí unicama 'unpaxan nashimin?

²⁶Cacëxun ca Juanëan cacëxa:

—'En cana uni 'unpaxan nashimin, 'aínbi ca mitsúnmi 'unáncëma uni achúshi mitsubë 'icën. ²⁷Ax 'ésamaira 'aish ca mitsúnmi 'unánun 'ë caxu aia. 'Ex 'iisama pain 'ain, ax pain 'iá 'aish ca 'ésamaira 'icën. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ex asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain.

²⁸Jordán 'ucëmanan 'icë Betábara cacë éma anuxuan unicama nashimicë, anu cuanx ca unían xucë unicama usai Juanbë banacëxa.

**Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí
bamati, Cristo, a ñuicë bana**

²⁹Usaquin unicama coónxun ca Juanëan Jesús aia isacëxa. Aia isi ca quiacëxa:

—Ca is, énëx ca unin 'ucha cupí carnero bamati 'aínbia ax bamacë cupí Nucën Papa Diosan camabi unin 'ucha térenti a 'icën. ³⁰Énëx ca a ñuiquin ésai quiquin 'en mitsu cacë a 'icën: Axa 'ésamaira uni ax ca 'ë caxu aia. 'Ex 'icëma pain 'ain ca ax pain 'iacëxa. Usa 'aish ca 'ésamaira 'icën. A ñuiquin 'en mi cacë, a ca ux 'icën. ³¹Énribi cana a 'unáncëma 'ain, 'aishbi cana Israel unicaman uisa uni cara quixun a 'unánun 'unpaxan uni nashimi uan.

^{32,33}Usaquin catancëxun ca, ésai ca 'iasha quixun Juanëan unicama ñuixuan-cëxa:

—’En a ’unáncëma ’icëbi ca Nucën Papa Diosan ’en ’unpaxan uni nashimí-nun xuquin ’ë caxa: “Uni achúshinua ’ën Bëru Ñunshin Upí ubútancëx ’iruia camina isnxun ’ain. Ainra ca uni ’ën Bëru Ñunshin Upíbëa ’inun ’imiti ’icën”. Usaquin ca ’ë caxa. An ’ë cacësabi oquin cana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upía ñumacuru tinax naínuax ubútancëx a uninu ’iruia isan.³⁴ Usaquin isun cana —ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë ’icë —quixun camabi uni cain. Usaquin ca Juanën cacëxa.

**Jesusan aín ’unánmicë unia
’inun a pain caísa uni**

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.³⁵ Usaquier coon ca Juanbë aín ’unánmicë uni rabé ’iacëxa. ³⁶ Abë ’icë ca Jesús cuainia isquin Juanën cacëxa:

—Ca is, carnero ’icësaribiti unin ’ucha cupí bamanuan Nucën Papa Diosan xua a ca ux ’icën.

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.³⁷ Usaíá quia cuaquin ca Juanën ’unánmicë uni rabëtan Jesús nuibiancëxa. ³⁸ Nuibiancëxun caxu bësuquin isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu caramina barin?

Cacëxun ca ñucácëxa:

—¿Uinu cara min ’iti ’ic, rabí? (Rabí quicë bana, ax ca an uni ’unánmicë uni qui quicë ’icën.)

—¿Uinu ’icë cara min ’iti ’ic? quixun cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Isi cuanun ca ut.

Cacëx cuanxun ca aín ’iti isacëxa, istancëx ca bari xupíbucëbëa baquíshti ’urama ’ain abë ’iacëxa.

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.³⁹ Juanën cacëxun cuaquian Jesús nuibiancë uni rabëtax ca bëtsix Simón Pedronën xucën Andrés ’iacëxa. ⁴⁰ Jesusan ’itinxun cuanxun ca Andrésnën aín xucën Simón Pedro bariquin méraxun cacëxa:

—Mesías cananuna isan.

Mesías quicë bana, ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman caíncë a qui quicë

’icën. ⁴¹ Cabianquin ca aín xucën Jesúsnu buáncëxa. Buáncëx bëbaia isquin ca Jesusan bëñachaquin cacëxa:

—Mix camina Juanën bëchicë, Simón, a ’ain. ’Aíshbi camina Cefas caquin anëcë ’iti ’ain.

Cefas quicë bana, ax ca Pedro qui quicë ’icën.

**Jesusan Felipe ’imainun
Natanael abë cuanun ca**

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.⁴² Usaquier Pedro coon pëcaracëbë, Galilea menu cuanti sinani cuanquinbi ca Jesusan Felipe mëracëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.⁴³ Felipe Betsaida émanu ’icë uni ’ain, ca Andrés ’imainun Pedroribi, anu ’icë uni ’iacëxa. ⁴⁴ Usaquier Jesusan cacëx cuanxun ca Felipenën Natanael cacë uni bariquin mëraquin cacëxa:

—A ñuiquian Moisés ’imainun an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun uni bana ñuixuncë unicaman cuënéo, a uni cananuna mëran. Ax ca Jesús, Nazaretnu ’icë uni, Josénën bëchicë, a ’icën.

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.⁴⁵ Felipenën cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Nazaret émanu cara ñu ’unánce uni ’iti ’ic?

Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Usa ca mi isnun ca ’ëbë cuani ut.

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.⁴⁶ Cabianquin buáncëxa Natanael aia isi ca Jesús quiacëxa:

—U unix ca asérabi Israel uni upí ’icën, uni paráncëma ca ux ’icën.

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.⁴⁷ Quia ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Uisaxun caramina ’ë ’unán?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mi caia Felipe cuancëma pan ’aínbi cana mi higuera tanáinua isan.

—’En mi ’unánminun ca ’ëbë cuani ut.⁴⁸ Cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—Mix camina Nucën Papa Diosan Bëchicë ’ianan Israel unicaman ’apu ’ain.

⁵⁰Cacéxun ca Jesusan cacéxa:
—¿Higuera tanáinua cana mi isan 'én
mi cacéxun caramina bérí, énëx ca
Nucén Papa Diosan Béchicé 'icé quixun
'é sinanin? Minmi 'é iscésamaira oquin
camina 'én ñu 'aia isnxun 'ain.

⁵¹Esaquinnribi ca Jesusan Natanael
cacéxa:

—Asérabi cana mitsu cain, naí
panárabécbétan camina uni 'inx 'éx
anuax uá, 'é manáminuaxa Nucén Papa
Diosan ángelcama cuaruanan ubutia
isnxun 'ain.

Unin xanu biti nétéa Jesús Canánu 'iá

2 ¹Rabé nété 'iónxa pécaracébétan ca
Galilea néténu 'icé éma, Caná cacé,
anuxun uni achúshinén aín bécicé
xanu bimiti 'ain, aín aintsi 'ibucama pi
unun quixun aín uni camiacéxa. Anu ca
Jesusan titaribi 'iacéxa. ²Usa 'ain ca
Jesúsribi aín 'unánmicé unicamabé
aribia camicéx cuanx anu 'iacéxa. ³Anu
'ixun ca unicaman cénucéxa vino 'áima
'ain aín titan Jesús cacéxa:

—Vino ca 'áima 'icén, ca cénúaxa.

⁴Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—¿Uisati caramina 'é usaquin cain?
Anun 'én ñu 'ati nété ca 'icéma pain 'icén.

⁵Cacéxun ca aín titan an piti 'inancé
unicama cacéxa:

—'Én tuacéan mitsu cacésabi oquin ca
'at.

⁶Anu ca 'iacéxa mécén achúshi
'imainun achúshi maxax 'acé ñuté, anu
anúan judíos unicama mëchucati 'unpax
nanti. A ñutécama sapi ca veinte 'ianan
treinta galones 'unpax anu 'aruti 'iacéxa.
⁷Usa 'ain ca Jesusan an piti 'inancé
unicama cacéxa:

—Ñuténu ca 'unpax buácat.

Cacéxun ca usoquin 'acéxa. ⁸Usaquian
'aia ca cacéxa:

—Buácabianquin ca fiesta 'ibunu
buántan.

Cacéxun ca Jesusan cacésabi oquin
buáncéxa. ⁹Buáncéa fiesta 'ibun,
Jesusan 'unpax 'icébi vino océ, a
tanquin, uinua bécé cara quixun
'unaniamabi ca an ñuténu buácabian-
quin buáncé unicama ainshi 'unáncéxa.
Usa 'ain ca fiesta 'ibun an xanu biti uni
cuénxun cacéxa: ¹⁰—An fiesta 'acé unin
ca vino upí pain 'inántancéxun a cénua
vino asábitanishi uni 'inania. Usa 'áinbi
camina min bérí 'atimatani pain
'inántancéxun vino upí 'inanin.

¹¹Usoquin ca Jesusan Galilea menu
'icé éma, Caná, anuxun aín sinanéinshi
'atabaquin uni itsin 'acéma ñu 'acéxa,
uni itsin cushisamaira ca aín cushi 'icé
quixuan unicaman 'unánun. USAQUIAN
ñu 'aia isi ca aín 'unánmicé unicama
ami cataméacéxa.

¹²Usaquin 'atancéx ca aín tita
'imainun aín xucéantu 'imainun aín
'unánmicé unicamabé Jesús Capernaúm
émanu cuancéxa. Cuanx bëbatancéx ca
'itsama nétéinshi anu 'iacéxa.

**An ñu marucé unicama Jesusan chiquían
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)**

¹³Pascua anúan judíos unicaman
carnero 'ati nétéa 'urama 'ain ca Jesús
Jerusalénu cuancéxa. ¹⁴Cuanx bëbax
anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunu
atsínquinbi ca an ñu marucé unicaman
vaca béné 'imainun carnero 'imainun
ñumacuru acama maruia isacéxa. Isanan
ca anuxun curíqui cambioquin bicé, anua
unicamaribi tsóce isacéxa. ¹⁵Acama isquin
ca anun rishquití itsi mëníoquin, anua 'icé
carnero 'imainun vaca béné 'imainun an
marucé unicamaribi chiquíancéxa.

Chiquíanan ca an curíqui cambioquin bicé
unin curíqui reúquin, anua curíqui nancé
ñucama chashcacéxa. ¹⁶Usonan ca an
ñumacuru marucé unicamaribi cacéxa:

—'Énua ca mitsun ñucama buántan.
Anuxun 'én Papa rabiti xubu camina

anuxun ñu maruti xubusa 'inun ésaquin 'atima 'ain.

¹⁷Usaquian Jesusan caia cuaquein ca aín 'unánmicé unicaman Nucén Papa Diosan bana cuénéo ésaí quicé a sináncëxa: "Éx anun rabanan bamaquimbi cana anuxun mi rabiti xubu upí oquin bérúanti 'ain". Usaqin sinánquin ca —a banaxa quicësabi oquin ca 'aia —quixun sináncëxa.

¹⁸Usaqin 'aia isquin ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—¿Minmi ésoquin 'acé ax ca asábi 'icé quixúnun nun 'unánun caramina añañ ñu nun isnun 'ati 'ain?

¹⁹Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnni tencapatiabi cana énë xubu 'én rabé 'imainun achúshi nétéinshi 'atécénti 'ain.

²⁰Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Cuarenta y seis baritian ca nucén chaitiocécaman énë xubu 'acëxa. Usa 'aínbi ¿caramina min rabé 'imainun achúshi nétéinshi 'atécénti 'ain?

²¹Ésaquian atun cacé 'aínbi ca Jesús quicé bana ax, axbi ñuiacati quicé 'iacëxa. ²²Usa 'ain ca aín 'unánmicé unicaman bamaxa Jesús baísquitécéan usaquian judíos unicama cacé a bana sináncëxa. Sinánan ca —Nucén Papa Diosan bana cuénéo ca cémëma 'icé —quixun sinánan —Jesusan nu cacé bana axribi ca cémëma 'icé —quixun sináncëxa.

Unicaman sináncë ñucama Jesusan 'unan quicé bana

²³Pascua anun carnero 'ati nötén Jerusalénu 'ixuan Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isi ca 'aisamaira uni —an ca asérabi Nucén Papa Diosan cushin ñu 'aia —quixun sináncëxa. ²⁴Usaí 'icébétanbi ca camabi unían aín nuitu mëu sináncë a 'unáncë íxun, Jesusan —asérabi ca 'émi sinanima —quixun

'unáncëxa. ²⁵An ca unían cacëxunmabi camabi unin sinan 'unáncëxa.

Nicodemoa Jesús isi cuan

3 ¹Fariseo uni achúshi ca Nicodemo caquin anécé 'iacëxa. Ax ca judíos unicaman 'apu achúshi 'iacëxa. ²Usa 'ixun ca anu ñantan cuanxun Jesús cacëxa:

—Unían mix camina cushiira 'ai quixun 'unánun camina uinu 'icé unínbia 'acëma ñu 'ain. Nucén Papa Diosa abëma 'ain ca uinu 'icé unínbì minmi 'acësoquin ñu 'atima 'icén. Usa 'ain cananuna 'unan, Nucén Papa Diosan ca minmi nu 'unánminun énë menu mi xuacëxa quixun.

³Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'én mi Cain, axa aín cushin bacéntécencëma uni ax ca Nucén Papa Diosnan 'itima 'icén.

⁴Usaquian cacëxun ca Nicodemonén cacëxa:

—¿Uisax cara béráma cania 'aish uni bacéntécénti 'ic? ¿Amiribishi cara aín titan pucunu atsianx bacéntécénti 'ic?

⁵Nicodemonén cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Asérabi cana 'én mi Cain, 'unpax 'imainun Nucén Papa Diosan Béru Ñunshin Upitan bacéntécencëma uni ax ca Nucén Papa Diosnan 'itima 'icén. ⁶Axa xanunuax bacéncë, ax ca unishi 'ia; axa aín Béru Ñunshin Upitan bacéncë uni, ax ca Nucén Papa Diosan Béru Ñunshin Upínu 'ia. ⁷Nucén Papa Diosan cushin camina bacéntécencë 'ití 'ai quixun 'én mi cacéx ratúaxma ca 'it. ⁸Uinuax cara suñu bëéqui banaquiania camina cuatin, 'ixunbi camina isima, uinuax cara a suñu aia, uinu cara cuania quixun. An ñu shaícaianu suñu iscëma usaribi oquin cananuna Nucén Papa Diosan Béru Ñunshin Upitan uni bacéntécenmia isiman.

⁹Cacëxun ca Nicodemonën Jesús catëcëancëxa:

—¿Uisa 'aish cara usai 'iti 'ic?

¹⁰Cacëxun ca Jesusan Nicodemo cacëxa:

—¿Mix an Israel unicama 'unánmicë 'ixunbi caramina 'en mi cacëxun uisai qui quicë cara quixun cuatiman?

¹¹Asérabi cana mi cain, nun 'unánçë ñu ñuianan nun iscë ñuribi ñui cananuna nux quin. Quiabi camina nun bana ca asérabi 'icë quixun sinaniman. ¹²¿Enë menu 'icë ñu 'en ñuia cuquinma caramina uisaxun 'en naínu 'icë ñu ñuia cuati 'ain? ¹³Uinu 'icë unínbia anu 'icë ñu 'unánçë 'áimabi cana 'en cuni anuax uá 'ixun 'unarin. ¹⁴Moisésnén anu uni 'icëma menuxun manë 'acë runu, camabi unin isnun, i nitsínxun anu nansaribi oquin ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë, 'e unin 'ati 'icën, ¹⁵uinu 'icë unix cara 'ëmi catamëtia axa nétetímoi Nucën Papa Diosnan 'inun.

Nucën Papa Diosan ènë menu 'icë unicama nuibacë bana

¹⁶Camabi uni asérabi nuibaquin ca Nucën Papa Diosan aín Béchicë achúshi ènë menu xuacëxa, uicamax cara ami catamëtia axa nétetímoi abë 'inun.

¹⁷Nucën Papa Diosan ca aín Béchicë an ènë menu 'icë unicama aín 'ucha cupí 'uchonun xuáma 'icën. Ama, ènë menu 'icë unicama aín 'ucha térénquin ainan 'inun iéminun quixun ca xuacëxa. ¹⁸Aín Béchicëmía catamëcë uni ax ca Nucën Papa Diosan 'uchocë 'ima. Usa 'aínbí ca axa ami catamëcëma uni ax aín Béchicë achúshi ami catamëcëma cupí Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí castícantishi 'icën. ¹⁹Axa ami sináncëma unicamax ca aín 'ucha cupí Nucën Papa Diosan castícantishi 'icën, atúan an aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti ax uámbi ami catamëisama tanquin 'atima ñu 'atishi

cuëëncë cupí. ²⁰An ñu 'atima 'acë unicaman ca an 'aia unin isti rabanan xabánuixun 'ati cuëënquinma bëánqui-bucënuixun ñu 'aia. ²¹Usa 'aínbí ca an Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'acë uni, an 'aia isquian —an ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxun ñu 'aia —quixun unin 'unánun xabánuixun ñu 'aia.

Amiribishia Juanën Jesús ñuitécéan bana

²²Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicamabë Judea menu 'icë émacaman cuantancëx anu 'ixun uni nashimiacëxa.

^{23,24}Nashimimainun ca Juanënbí sipuacëma pain 'ixun Enón caquin anëcë éma, anua 'itsa 'unpax 'ain, anuxun uni riucautisincë nashimiacëxa. Enón cacë éma ax ca Salim caquin anëcë éma 'urama 'iacëxa.

²⁵Usa 'ain ca judío uni achúshinëx Juanéan 'unánmicë unicamabë, aín raraxa quiásabi oquin Nucën Papa Diosca cuëënun ñu 'ati ñui cuëbicanancëxa.

²⁶Usai cuëbicananquiani anu cuanxun ca Juan cacëxa:

—A ñuiquinmi nu cacë uni axa mibë Jordán 'ucë manan 'icë, Jesús, an unicama nashimicëbë ca camabi unix anu riucautisnia.

²⁷Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uinu 'icë unínbí ca Nucën Papa Diosan 'imicëxunma usa ñu 'atima 'icën.

²⁸Mitsun camina, Cristoma cana 'ai 'ex quia cuan. Nucën Papa Diosan ca 'ë caxua ax unun 'ex pain récuëncuatsini unun 'ë xuaxa. ²⁹Ésa ca. Ainan 'inúan unin bicëx ca xanu ainan 'ia. Ainan 'iti xanu bitsia uni cuëëni banaia cuati ca axa abë nicë uníxbiri cuëënia. Usaribiti cana 'ex

—unicaman ca Jesusan bana cuatia —quixunmi mitsun 'ë cacëxun cuati chuámarua tani cuëënin. ³⁰Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan usai ca 'iti 'icë quixun ñuiasabi oi, axira 'ësama cushiira 'ain camabi unix 'ë éanan anuishi cuanti 'icën.

Axa naínuax ucë uni ñuicë bana

³¹Axa naínuax uá, an unio ñucamabé sénénma cushiira 'aish ca bëtsi unisamaira 'icën. Unían bëchicëxa bacéncë uni an ca umishi 'ixun énë menu 'icë ñuishi ñuia. Axa Nucën Papa Diosnuax uá, ax ca an unio ñucamabé sénénma cushiira 'aish bëtsi unisamaira 'icën. ³²An ca an iscë ñucama ñuianan, an cuacé banacamaribi ñuia, ñuiabi ca uinu 'icë unínbí aín bana ca asérabi 'icë quixun sinanima. ³³Usa 'aínbi ca axa aín bana cuati ami catamécë uni, an —Nucën Papa Diosan banax ca asérabi 'icë —quixun sinánan —ca usa 'icë —quixun unicama ñuixunia. ³⁴Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí ñionquinma aín Bëchicë 'inania. Usaquier 'ináncëxun ca an xuçéxa ucë uni, Jesús, an aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun Nucën Papa Dios cuéencësabi oquin unicama bana ñuixunia. ³⁵Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë nuibaquin axa aín 'ibu 'inun camabi ñu a 'ináncëxa. ³⁶Axa aín Bëchicëmi catamécë uni, ax ca ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nététimoí 'ia. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan Bëchicëmi sinántisama tancé uni, ax ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë nététimoí 'ima. A uni ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí 'aisamaira oquin castícancé 'iti 'icën.

Samaritana xanubë Jesús bana

4 ¹Fariseo unicaman ca —Juanén 'unánmicë unicama 'itsaribi 'aínbi ca Jesusan 'unánmianan nashimicë unicamaxira 'aisamaira 'icë —quixuan ñuicania cuacéxa. ²Usa 'aínbi ca Jesusanma aín 'unánmicë unicaman cuni uni nashimiacëxa. ³Usaquier fariseo unicaman cuacéxun 'unánbiani ca Jesús Judea menuax amiribishi Galilea menu cuantécëancëxa.

⁴Anu cuanti sinani ca Jesús Galilea nétenu cuani Samaria 'abiani cuancëxa.

⁵Cuanx ca Jacobnén aín bëchicë José 'inan me 'urama 'icë éma, Sicar cacë, anu bëbacëxa. ⁶Bëbatancëx ca Jacobnén naëa 'unpax anu 'ain, Jesús 'uran cuanbaiti cuainsama tani, baria xamárucëbë, a rapasu tsóbuacëxa. ^{7,8}Tsóbutancëxa anu tsómainun ca aín 'unánmicë unicama a piti ñu bitsi Jesús ébiani cuancëxa. Cuan ca Samaria nétenu 'icë xanu achúshi 'unpax bitsi uacëxa. Chumu bëi aia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿'É ca 'unpax 'anun 'inan?

9Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—¿Uisati caramina mix judío uni 'ixunbi 'ëx samaritana xanu 'icëbi 'unpax 'inánun quixun 'ë cain?, judíos unicamax samaritano unicamabé nuibanancë 'aínmbi.

¹⁰Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Én mi 'unpax ñucácë 'aínbi camina ui carana 'ai quixun 'ë 'unaniman. 'É 'unánan añu cara Nucën Papa Diosan mi 'inánti 'icë quixun 'unáncë 'ixun camina 'ë ñucásian. Ñucácëxun cana anúnmi nététimoí Nucën Papa Diosnan 'iti 'unpax mi 'inántsian.

¹¹Cacëxun ca cacëxa:

—Anua 'unpax biti énëx ca némien 'icën. Anun 'unpax biti ñuñuma camina 'ain. ¿Uinua caramina anun 'ëx nététimoí Nucën Papa Diosnan 'iti 'unpax a biti 'ain? ¹²¿Nucën rara Jacóbsamaira caina mix 'ain? An ca énë anua 'unpax biti naéacëxa, naëxun ca 'acëxa, 'anan ca aín bëchicëribi 'amianan a rabucucë ñuinacamaribi 'amiacëxa. Jacobnén aín rébúnquicamanribia 'anun naëa 'icë cananuna nunribi énë 'unpax 'ain.

¹³Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—An énë 'unpax 'acë uni, ax ca amiribishi shimatëcënia. ¹⁴Usa 'aínbi ca

an 'én 'ináncexun 'unpax 'acé uni, ax amiribishi shimatécéntima 'icén. Me 'ucé mëúcuaxa chiquitia 'unpax xobucésaribiti ca 'én 'ináncé 'unpax nëtétima uninu 'iti 'icén. Usaíá 'icébë ca uni nëtétimo Nucén Papa Diosnan 'iti 'icén.

¹⁵Usaquian cacéxun ca xanun cacéxa:

—A 'unpax ca 'é 'inan. Amiribishi shmai 'unpax bitsi utécénunma ca 'é 'inan.

¹⁶Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Min bënë cuénbëtsini ca abë utan.

¹⁷Cacéx ca —'éx cana bënëñuma 'ai —quiacéxa. Quia ca Jesusan cacéxa:

—Usa ca. Bënëñuma cana 'ai qui camina céméiman. ¹⁸Mix camina mëcén achúshi bënëñu 'iacén. Usa 'aínbi ca axa bérí mibë 'icé uni ax asérabi min bënëma 'icén. Usa 'ain ca —bënëñuma cana 'ai —quiazmi quicé ax céméma 'icén.

¹⁹Cacéxun ca xanun cacéxa:

—Bérí cana mix caina ui 'ai quixun 'unanin. Mix camina an Nucén Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé uni a 'ain. ²⁰Samaria unicama nun raran ca tucu énuxun Nucén Papa Dios rabiacéxa. Usa 'aínbi camina mitsux quin, Jerusalénu-xun ca unin Nucén Papa Dios rabiti 'icé quiax.

²¹Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Asérabi cana mi cain, anúnni énë tucunuxunmabi, Jerusalénu-xunmabi anumi mitsux 'icénu-xunbi, Nucén Papa Dios rabiti nëtë ca aia. ²²Mitsun camina ui caramina rabi quixun 'unaniman. Nun cananuna ui caranuna rabi quixun 'unanim. An uni Nucén Papa Diosnan 'inun iémiti, ax ca judío uni 'iti 'icén. An usaia 'inun mënío, a cananuna nun rabin. ²³Anúan an Nucén Papa Dios rabicé unix asérabi ami sinani ax cuéencésabi oi 'iti cuéenquin a rabiti nëtë ca aia, bérí ca a nëtë 'icén.

Usaquian unin a rabiti ca Nucén Papa Dios cuéenia. ²⁴Nucén Papa Dios, ax ca unima 'aish nami, imi, xo, acamañuma 'icén, a ca unin isima. Usa 'ain ca an Nucén Papa Dios rabicé unin asérabi ami sinani ax cuéencésabi oi 'iti cuéenquin a rabiti 'icén.

²⁵Cacéxun ca xanun cacéxa:

—Mesías, Cristo cacé, ax ca uti 'icé quixun cana 'unan. Ax uquin ca nun nu 'unánun camabi ñu ñuixunti 'icén.

²⁶Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—A cana 'éx 'ain, abë camina banain.

²⁷Cacébëbi ca aín 'unánmicé unicama utécéancéxa. Uquin xanubéa Jesús banaia isi ratúquinbi ca uinu 'icé unínbi —lañu caramina cuéenin? —canan —lañu ñui caramina a xanubé banain? —quixun cáma 'icén. ²⁸Usa 'ain ca a xanun aín ñuté tsónbiani aín émanu cuanx bëbaquin anu 'icé unicama cacéxa: ²⁹—'Ebë banaquin ca achúshi unin 'éx usai 'icécama ñuquin 'éx caxa. Ënëx sapi ca asérabi Cristo 'icén, ca isi ut.

³⁰Usaquian xanun cacéxa ca a émanu bucucé unicama anua Jesús 'icé anu riuatsiancéxa.

³¹A xanúa cuancébétan ca aín 'unánmicé unicaman Jesús —camina piti 'ai —quixun cacéxa. ³²Cacéxunbi ca Jesusan cacéxa:

—Mitsun 'unáncéma pitiñu cana 'éx 'ain.

³³Cacéx ca aín 'unánmicé unicamax —bëtsi unin sapi ca a piti bëxuanxa —quiaz canancéxa. ³⁴Canania isquin ca Jesusan cacéxa:

—An énë menu 'é xuá axa cuéencésabi oquin 'anan an a 'anun 'é ca, a sénéonu-xun 'ai cana 'éx picësa 'ain. Usaquin 'én 'acéx ca ax 'én piti ñusa 'icén.

³⁵Ësoquian cacébëbia a émanu 'icé unicamax aia isquin ca Jesusan aín 'unánmicé unicama cacéxa:

—Mitsux camina quin, rabé 'imainun rabé 'uxé cëñúcëbä shaínquibutia cananuna ñu bimi biti 'ain. Usa 'aínbä cana 'én mitsu cain, ca is, axa ucé unicama énëx ca anun biti nëtë sënénçëbétan aín 'ibun binuan bimi pëceti sënénçësaribi 'icën. ³⁶An uni 'émi cataménun 'aquincë uni an ca aín cupí bitsia. A unin 'aquincëxa 'émi catamëcë unicama ax ca xénibua 'aínbä Nucën Papa Diosnan 'ia. Usa 'ain ca an paífan 'én bana uni ñuixuncë unicamabé an 'émi cataménun uni 'aquincë unicamaxribi cuéentí 'icën, atúan 'énan 'inun uni 'aquincë cupí. ³⁷Usa 'ain ca ésaí quicë banax asérabi 'icën: Bëtsi umian 'apácëxa pëcëtia ca bëtsi unin bimi bitsia. ³⁸Mitsúnmi bëtsi unian 'unánmicë unicama 'ëmia cataménun upí oquin 'akinun cana mitsu xuan. Uni raírinéan 'unánmicë 'icëbi camina mitsun a unicama upí oquin 'ëmia cataménun 'imian.

³⁹Usai Jesús aín 'unánmicë unicamabé banamainuan a xanun cuanxun —a unin ca 'ëx usai 'icécama ñuiquin 'ë caxa —quixun cacëx ca a émanu 'icë samaritano uni 'itsáxira —Jesús ax ca Nucën Papa Diosnuax ucé 'icë —quixun sinani Jesúsmi sináncëxa. ⁴⁰Ami sinánquin a isi cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Nubé pain camina 'i cuanti 'ain. Cacëx cuanx ca atubé rabé nëtë 'iacëxa. ⁴¹Ixúan, bana ñuia cuati ca samaritano 'itsáxira —asérabi ca ax Nucën Papa Diosnuax ucé 'icë —quixun 'unani ami sináncëxa. ⁴²Usai 'iquin ca a unicaman a xanu cacëxa:

—Minmi nu cacëxun cuaxunbi cananuna bérí nunbi aín bana cuaquin 'unanim, asérabi ca ax Cristo, an camabi menu 'icë uni Nucën Papa Diosnan 'inun iémiti, a 'icë quixun.

An 'apu ñu mëëxuncë unin bëchicëa Jesusan pëxcüa

⁴³Usa 'ain ca rabé nëtë anu 'itancëx Jesús anuax cuanx Galilea nëtënu bëbai cuancëxa. ⁴⁴Cuanux ca quiacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni a ca anuaxa canicë nëtënu 'icë unicaman aín bana cuaisama tania.

⁴⁵Usai quíax cuanxa Galilea nëtënu bëbaia ca anu 'icë unicaman upí oquin Jesús biacëxa. A unicamax Pascua anun carnero 'ati nëtë 'ain, Galileanuax Jerusalén cuancë 'ixun ca an ñu 'aia iscë 'ixun a unicaman aín nëtënu bëbaia cuéenquin Jesús biacëxa.

⁴⁶Usa 'ain ca Galilea nëtënu 'icë éma Caná, anuxuan béráma 'unpax vino ocë, anu Jesús bëbacëxa. Bëbamainun ca 'apun uni achúshi aín bëchicénex Capernaúm émanu 'insíncë 'iacëxa.

⁴⁷Usa 'ain ca Jesús Judea nëtënu Galilea nëtënu bëbaia quixuan unin ñuia cuabiani cuanxun 'apun unin mëraquin Jesús cacëxa:

—'Én bëchicë ca 'insíanxa, ca bamatisa 'icën. A camina 'ë pëxcuxuni cuanti 'ain.

⁴⁸Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'én, uni itsin 'acëma ñu 'aiaishi istisa tanin. 'Én usa ñu 'acébétanma camina, ëx cana asérabi Nucën Papa Diosnuaxa uá a 'ai quixun sinántisama tanin.

⁴⁹Cacëxun ca 'apun unin cacëxa:

—'Én bëchicë ca nëtëtisairá 'icën.

Nëtécëmaishi camina a isi cuanti 'ain.

⁵⁰Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuima, asábi ca, ca istan.

Cacëx ca —asérabi ca pëxcuti 'icë —quixun sinánbiani cuancëxa. ⁵¹Usa 'ain ca baían cuania mërananquinquin an ñu mëëxuncë unicaman cacëxa:

—Min bëchicë ca ñucëma 'icën, asábi ca.

⁵²Cacëxun ca a tuacën papan cacëxa:
—¿Uinu bari 'ain cara 'en bëchicë aín 'insin nëtéonx?

Cacëxun ca —iméishi bari cuainacécebë ca aín 'itsis nëtéonxa —quixun cacëxa. ⁵³Usaquian cacëxun ca a tuacën papan —Anu bari 'ain ca Jesusan 'ë, min bëchicë ca ñuima, ca pëxutia quixun 'ë coonxa quixun sináncëxa. Usaquin sinani ca aín xubunu 'icë unicamabë —asérabi ca Jesús Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quiax ami sináncëxa.

⁵⁴Usaquin ca Jesusan Judea nëtënuax cuantancëxun Galilea menuxun béráma 'acësa oquin uni itsin 'acëma ñu 'atécancëxa.

**'Ian Betesda cacë, a rapasunuxuan
Jesusan nicuainquinbi tancëma
uni pëxcüa**

5 ¹Usotancëx ca anúan judíos unicaman Nucën Papa Dios rabiquin pitti nëtë 'ain, Jesús Jerusalénu cuantecëancëxa. ²Jerusalénu cënëa aín xécuë achúshi, Oveja cacë, a bétanain ca unin 'acë 'ian 'iacëxa. Ax ca hebreo banan Betesda caquin anëcë 'iacëxa. A 'ian rapasu, anua uni niti, anu ca mëcën achúshi itá nitsincë 'aish manan tapuñu 'iacëxa. ³Ax ca a témú bucuxuan uni 'insincëcama, bëxuñu 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun racábucë, acaman ángelnén 'unpax cubínmia caíncë 'iacëxa. ⁴Caíncëxuan uisa nëtëna cara 'ibutia, a nëtëna 'ibúxun ángelnén a 'unpax cubínmicëbë caísa ax paían anu butucë, uisa 'insínñu cara, a uníxbi pëxcüacëxa. ⁵Usa 'ain ca anu 'icë uni achúshi treintiocho baritia 'insincë 'iacëxa. ⁶Ax anu racacé isquin ca —'uran ca ènë uni usai 'ixa —quixun 'unánquin Jesusan cacëxa:

—¿Caramina pëxcútisa tanin?

⁷Cacëxun ca 'insincë unin cacëxa:

—'Unpax cubíncë nëbëtsi an 'ë butúnti uni ca 'áima 'icën. Usa 'ain ca 'ex cuancëma 'aínshi 'ë rëtibiani cuanx, uni itsix pain 'unpax cubíncënu butuia.

⁸Quia ca Jesusan cacëxa:

—Niruquin anumi racacé min bacëti bibiani ca cuantan.

⁹Usaquian Jesusan cacëxëshi ca a uni aín 'insincë pëxcúacëxa. Pëxcúquin aín bacëti bibiani ca cuancëxa.

Anun ñu mëëtima nëtë 'aínbia anua racacé aín bacëti bibiani, ¹⁰cuania isquin ca judíos unicaman 'insincë 'aíshbia pëxcúcë uni cacëxa:

—Enë nëtëx ca anun ñu mëëtima nëtë 'icën. Enë nëtëna camina anumi racacé ñu 'iábiantima 'ain.

¹¹Cacëxun ca cacëxa:

—An 'ë pëxcucë uni an ca, anumi racacé min bacëti bibiani ca cuantan, quixun 'ë caxa.

¹²Quixuan cacëxun ca atun cacëxa:

—¿Ui uni cara min bacëti bibiani ca cuantan quixuan an mi cacë, ax 'ic?

¹³Cacëxunbi ca 'aisamaira uni anu 'aían Jesús 'uri cuan, ui unin cara a pëxcüaxa quixun 'unánma 'icën. ¹⁴Usa 'ain ca a pëxcucë uni a anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun mëraquin, Jesusan cacëxa:

—Ca is, bërí camina pëxcúcë 'ain. Usa 'ain camina mix 'iásamairai 'insintecënti rabanan amiribishi 'uchatëcëntima 'ain.

¹⁵Usaquian Jesusan cacëxun, ax ca Jesús 'icë quixun sinánbiani cuanxun ca a unin judíos unicama, —Jesusan ca 'ë pëxcüaxa —quixun cacëxa. ¹⁶Usa 'ain ca anun ñu mëëtima nëtëan uni pëxcucë cupí, judíos unicamax Jesús 'acatsi quiax 'esénancëxa. ¹⁷Esénaniabi ca Jesusan atu cacëxa:

—En Papan 'acésaribi oquin cana 'en 'ain.

¹⁸Usaía Jesús quia cuati ami nishquin ca judíos unicaman ésaquin sináncëxa, —Usai qui ca Nucën Papa Dios ax isa aín papa 'icë quianan ax isa Nucën Papa Diossalibi 'icë quia. Usaquin sinani ca anun ñu mëëtima nëtëni uni pëxcucë cupí ami nishanan, usaía quicë cupíribi ami nishquin, a 'acatsi quiax 'ésénan-cëxa.

Jesusan aín Papabëtan ñu 'a

¹⁹Usa 'ain ca Jesusan atu cacëxa: —Asérabi cana mitsu cain, 'ex Nucën Papa Diosan Béchicë 'ixunbi cana 'énbi ñu 'aiman. 'En Papan ñu 'aia isquin cuni cana 'énribi 'ain. 'En Papan bëtsi bëtsi ñu 'acébëtan cana 'ex aín Béchicë 'ixun 'énribi an 'acésaribi oquin 'ain. ²⁰'En Papan ca 'ëxira aín Béchicë 'icë nuibaquin an 'acé ñucama 'e ismia. An ca mitsúmni iscésamaira ñu, a isími mitsux ratúti, a 'e isminuxun 'aia. ²¹'En Papan ca uni bama abi baísquimitancë xun axa tsónun 'imiti 'icën. Usaribiquin cana 'ex aín Béchicë 'ixun 'imitisa tanquin 'énribi tsónun uni 'imiti 'ain. ²²'En Papax ca uicamax cara aín 'ucha térëncë 'icë quianan uicamaxribi cara 'uchañu 'icë quiax quima. Usa 'ixun ca 'ex aín Béchicë 'icë usoquin 'anun 'e cuni 'imiaxa, ²³a rabicésaribi oquían camabi unin 'eribi rabinun. An aín Béchicë 'icë 'e rabicëma, an ca 'én Papa an 'e xuá, aribi rabima.

²⁴Asérabi cana 'én mitsu cain, axa 'én bana cuati an 'e xuá ami sináncë uni, ax ca ainan 'aish nëtétimo Nucën Papa Diosnan 'ia. A cupía Nucën Papa Diosnan 'itima 'icébi aín 'uchacama térëncë cupí 'uchañuma 'aish ca bamatancëbi nëtétimo Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën. ²⁵Usa 'ain cana asérabi mitsu cain, ca uti 'icën, anúan aín 'ucha cupí bamacësa 'ixunbi unicaman 'én bana cuati nëtë. 'En bana unin cuati

nëtë, a nëtë ca ñex 'icën. Usa 'ain ca an —asérabi ca aín bana 'icë —quixun 'e 'unánquin 'ex quicésabi oquin ñu 'acë unicama ax, aín 'ucha térëncë cupí Nucën Papa Diosnan 'aish, nëtétimo abë 'iti 'icën. ²⁶Usa 'inun ca Nucën Papa Diosan, éne nëtëni tsónan ainan 'aish aín nëténuribi abë 'inun uni 'imia. An ca aín Béchicë 'énribi usaribi oquin uni 'iminun 'e 'imiaxa. ²⁷Uni 'inux anuax uá cupí ca uicamax cara aín 'ucha térëncë 'icë isanan uicamax cara 'uchañu 'icë isnun, Nucën Papa Diosan 'e 'imiacëxa. ²⁸Usa 'ain ca 'én mi ñuixuncëxun cuati ratuáxma 'it. Anúan 'ex ucébëtan 'én bana cuati, bama unicama baísquiti nëtë ca uti 'icën. ²⁹Baísqui ca anu maían anuax chiquítu 'icën. An upí ñu 'a unicamaxa Nucën Papa Diosbë nëtétimo 'inux baísquimainun ca an ñu 'atima 'á unicamax aín 'ucha cupí 'uchocë 'inux baísquiti 'icën.

Nucën Papa Diosan Jesús xuá ñui quicë bana

³⁰Ésaquinribi ca Jesusan cacëxa: —'En cana 'énbi sinánquin ñu 'aiman. 'En Papan 'e cacésabi oquin cana 'én, cara casticancë 'iti 'icën, cara casticancë 'itima 'icë quixun uni cain. 'Ex cuéencë soquin 'aquinma cana an 'e xuá, axa cuéencësabi oquin ñu 'ain. Usa 'ain ca 'én uni cacë banax asábi 'icën. ³¹'Exbi, usa cana 'ex 'ai quiax quia ca unin 'én bana ca asérabi 'icë quixun 'unántima 'icën. ³²Usa 'ainbi ca axa 'e ñui quicë ax Nucën Papa Dios 'icën. 'E ñuiquian a ñucánun quixun Juanu uni xuan. Xucëx cuanxun ca ñucáxá, ñucácëxuan Juanën 'e ñuiquian cacë bana ax ca cëmëma 'icën. ³³Mitsun camina 'e ñuiquian a ñucánun quixun Juanu uni xuan. Xucëx cuanxun ca ñucáxá, ñucácëxuan Juanën 'e ñuiquian cacë bana ax ca cëmëma 'icën. ³⁴Uisai cara uni 'e ñui quiti 'icë usai quicébëtanbi cana 'énbi, 'én bana ca asérabi 'icë quixun 'unánin. 'En cana

Juanëxa 'ë ñui quicë banami sinánun mitsu sinánmin, a bana sinanimi Nucën Papa Diosnan 'inxu 'émi catamëti iénun. ³⁵Unían upí oquin isnuan bëánquibucë 'áinbi lamparínëن pëcacésaribi oquin ca Juanën 'ë ñuiquin uni bana ñuixuanxa. Usaquier ñuixuncébë camina mitsux bënetishi aín bana cuati cuéean.

³⁶Juanëan 'ë ñuiquin mitsu cacë 'inxu camina an cacésabi oquin 'én 'aia isquin upí oquin 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca 'ë xuacëxa quixun. ³⁷Mitsun aín bana cuacémäa 'inxummi uisa cara ax 'icë quixun iscémäa 'áinbi ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aín banax 'ë ñui asérabi quia. ³⁸Nucën Papa Diosan xucë 'icébimi mitsun 'én bana cuacémäa 'ain cana 'unarin, camina aín bana mitsun nuitunén sinánquin cuacémäa 'ai quixun. ³⁹Uisari caramina ainan 'aish xënbua 'áinbi abé 'iti 'ai quixun 'unánxun camina Nucën Papa Diosan bana cuénéo upí oquin isin. Usa 'áinbi ca a bana 'ë ñuia quicë 'icën. ⁴⁰A banaxa usai 'ë ñui quicë 'áinbi camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'inxu 'émi catamëisama tanin.

⁴¹Unían 'ë rabiti cana sinaniman. ⁴²Ën cana mitsu 'unan. Mitsun nuitunëbi camina Nucën Papa Diosmi sinanima cana 'unarin. ⁴³Ëx 'én Papan xucëx uá 'icébi camina mitsun 'én bana cuaisama tanin. Usa 'inxubü camina Nucën Papa Diosan xucëxbabia axbi ucë unin bana cuati 'ain. ⁴⁴Nucën Papa Dios axëshi Dios 'inxu mitsu upíoti cuëñima camina mitsúxbi upíonani rabiananti cuëñen. ¿Nucën Papa Diosan mitsu upí oti cuëñémäa 'aish caramina uisax 'émi catamëti 'ain? Camina 'itima 'ain. ⁴⁵Ën isana mitsumi Nucën Papa Dios manóin quixun sinánxunma ca 'at. Moisésnëan cuénéo bana, ax isa upí 'icë quiáxmi quicë, ax 'ë ñui quicë 'áinbimi 'émi sinánémäa cupí camina 'uchocë 'iti

'ain. ⁴⁶Moisésnëan 'ë ñuiquin cuénéo 'ain camina an cuénéo bana ca aserabi 'icë quixun sinánëcë 'aish 'ëmiribi sinánxian. ⁴⁷Usa 'áinbi camina Moisésnëan cuénéo bana cuaisama tancë 'inxu 'ëx quicë bana cuatima 'ain.

Usaquin ca Jesusan judíos unicama cacëxa.

Jesusan 'itsa uni páncëñun tsatsa pimia
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 ¹Usatancëx ca Jesús parúnpapa, Galilea canan Tiberíadesribi cacë, a 'ucë manan cuancëxa. ²Cuancébë ca an uni itsán 'acémäa ñu 'anan uni 'insincé pëxcuia iscë unicama Jesús nuibiani cuancëxa. ³Usa 'ain ca anuax matánu mapéracétancëx aín 'unánmicë unicamabë Jesús tsóbuacëxa. ⁴Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtë 'urama 'ain ca Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicama matánu 'iacëxa. ⁵Anuxun 'aisamaira uníxa a nuibëtsini aia isquin ca Jesusan Felipe cacëxa:

—¿Uinua caranuna a énë unicama pimiti pán biti 'ain?

⁶ An uisoquin cara 'ati 'icë quixun 'unánquinbi ca Jesusan uisai cara quia cuacatsi quixun usaquin Felipe cacëxa. ⁷Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Doscientos curíqui cupí bicëxbi ca pán achúshi achúshi camabi uni 'ináncëx sénéntima 'icën.

⁸Caia ca aín 'unánmicë uni itsi, Simón Pedronen xucën, Andrés cacë, an Jesús cacëxa: ⁹—Ënu ca xu achúshi 'icën. Ax ca cebada 'acé pán mëcën achúshi 'imainun rabé tsatsañu 'icën. 'Aishbi ca énëx 'itsairá uni pimitisama 'icën.

¹⁰Quixuan cacëxun ca Jesusan, anua basi 'itsairá 'ain, aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unicama tsóbunun ca cat.

Usaquier Jesusan cacëxuan aín 'unánmicë unicaman cacëx ca 'aisamaira

uni, cinco mil unisa 'aish, tsóbuacëxa.

¹¹Tsóbuán ca Jesusan pán bixun, Nucén Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun aín 'unánmicë unicama an unicama 'inánun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca axa tsócë unicama pán mëtícaquin 'ináncëxa. 'Inánan ca tsatsaribí usai 'iisa 'aínmabia anu 'icë pucháquian pinun unicama 'ináncëxa. ¹²'Ináncëxun piia camabi uni puchácëbétan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Pán tēocëcëun ca tsatsa tēocëcama bit, masóxunma.

¹³Cacëxun ca mëcën achúshi 'icëbia unin piquin tēocë cebada 'acé pán a mëcën rabé 'imainun rabé caquí buácaquin biacëxa. ¹⁴Usaquian Jesusan 'aia isi ca anu 'icë unicamax quiacëxa:

—Asérabi ca ènë uni axa Nucén Papa Dios quicë bana uni fñuixuni utinu nun caíncë, a 'icén.

¹⁵Usai quiqian atun a 'apu 'iminuxun biisa tancëxun 'unani ca Jesús axëshi unicama ébiani matánu cuantëcëancëxa.

Jesús parúnpapa camánanén nia (Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶Matánuía Jesús cuan ca bari atsíncëbëa bëánquicëbë aín 'unánmicë unicama parúnpapa cuëbi cuancëxa.

¹⁷Cuantancëx ca nuntinu cëñúruquiani, 'ucé manan 'icë Capernaúmnu cuani cuancëxa. Bari cuabúcëbë bëánquicëbë bia Jesús aiama obiani ca aín 'unánmicë unicamax cuancëxa. ¹⁸Cuancëbétanbi ca 'aisamairai bëquiquin suñúanén baca bëchúancëxa. ¹⁹Usocëbëbi parúnpapa cuébínuax cuani cinco kilómetrosa 'ixun ca aín 'unánmicë unicaman parúnpapabubi nieluatsinia aia Jesús isacëxa. Isi ca racuéira racuéacëxa. ²⁰Racuëtiabi ca Jesusan cacëxa:

—Racuéáxma ca 'it. 'È cana 'ain.

²¹Usaquian cacëx cuéenquin, nuntinu Jesús 'arubiani cuanx ca anu cuanti

sinánbiania cuancë parúnpapa 'ucé manan bénétishi bëbacëxa.

Unicaman Jesús baria

²²Jesusan 'unánmicë unicama parúnpapa 'ucé manan cuan ca an pán picë unicama anubi 'iacëxa. Usa 'ixun ca pëcaratancëxun sináncëxa: Achúshi nuntishi ca ènu 'iónxa, 'imainun ca aín 'unánmicë unicamaxa a nuntinu 'irucëbëbi Jesús nuntinu 'iruima 'iónxa.

²³Usaquian sinánmainun ca Tiberias émanuax uni raíriribi manë nunti ráfrinën cuanx, anuxuan Jesusan Nucén Papa Dios —asabi ca —catancëxun pán uni pimioncë, a 'urama bëbacëxa. ²⁴Usa 'ain ca axa anu bérúcë unicama an bariquinbi Jesúscëun aín 'unánmicë unicamaribi 'áimocëxa. 'Aímobiani ca axa Tiberiasnuax ucé manë nunticamanu cëñúruquiani Capernaúm émanuribi Jesús bari cuancëxa.

Aín unicamax ca ami catamëcë 'aish Jesúsbë 'ia quicë bana

²⁵Usa 'ain ca 'ucé manan cuanxun bariquin mëraquin Jesús cacëxa:

—¿Uinsaran caramina ènu uan?

²⁶Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, 'én pán pimicëx puchonx camina a sinánbëtsini 'é bari uan. Ui carana 'éx 'ai quixunmi mitsun 'unánun, uni itsán 'acëma ñu 'én 'acé a isunbi camina ui carana 'éx 'ai quixun sinaniman. ²⁷Axa chëquiti piti binuxuinshi camina ñu 'atima 'ain. Usa 'ain camina ainan 'aish Nucén Papa Diosbë nêtétimoí 'inuxun 'émi catamëquin axa cuëëncësabi oquin 'ati 'ain. Usaími 'inun mitsu 'iminun ca 'éx uni 'inux anuax uá, Nucén Papa Dios, an 'é 'imiacëxa.

²⁸Cacëxun ca a cacë unicaman cacëxa:

—¿A 'acébëa Nucén Papa Dios cuéenun caranuna añu 'ati 'ain?

²⁹Cacéxun ca Jesusan cacéxa:
—Nucén Papa Dios ca cuëenia,
mitsúxmi an énu unun xuá 'aínmí 'émi
cataménun.

³⁰Cacéxun ca cacéxa:
—¿Nuxnu mimi sinánun caramina
añu nun isnun 'ati 'ain? ¿Añu caramina
'ati 'ain? ³¹Nucén raracaman ca anu uni
'icéma menuxun pánsa piti, maná cacé,
piacéxa, cuëñeo bana ésaí quicésa
oquin: “Nucén Papa Diosan ca naínuá
'ibúmiquin unicaman pinun, pán
'ináncéxa”.

³²Cacéxun ca Jesusan cacéxa:
—'Én cana asérabi mitsu Cain, an
naínuá 'ibúmiquin unicama pán 'inan ax
ca Moisésma Nucén Papa Dios 'iacéxa.
An a pán 'inan 'aínbí ca Ñucén Papa
Diosan bérí 'ináncé ax ca anúan uni
asérabi upiti tsótí a 'icén. ³³Nucén Papa
Diosan uni 'inan piti ax ca axa naínuax
uá 'é 'icén. Usa 'aish cana 'éx an ainan
'aísha Nucén Papa Diosbé 'inun énë
nétenu 'icé unicama 'imiti a 'ain.

³⁴Cacéxun ca unicaman cacéxa:
—A piti camina camabi nétën nu
'inánti 'ain.

³⁵Cacéxun ca Jesusan atu cacéxa:
—'Éx cana anúan uni asérabi upiti
tsótí a 'ain. Panánxun piisa tanan
shimaxun 'unpax 'aisa tania uni bénécé,
usaribitua ax Nucén Papa Diosbé upí
'iisa tani bénécé uni, ax ca 'émi cataméti
amiribishi bénétecéntima 'icén. ³⁶Axa
'émi cataméce uníxa usa 'aínbí cana 'én
mitsu cacé usuribi oquin mitsu
catéccen, mitsun 'én fú 'aia isquinbi
camina ui carana 'éx 'ai quixun
sinaniman. ^{37,38}'Ex cuëncésabi oquin
'ai cana uáma 'ain. An 'é xucé, axa
cuëncésabi oquinshi 'ai cana uacén.
Usa 'ain ca ui unicama cara Nucén Papa
Diosan 'énan 'inun sinánmia acamax ca
'émi cataméti 'icén. Axa 'émi cataméce
uni, a cana —camina 'énan 'itima 'ai

—quixun catima 'ain. ³⁹An 'é xuá 'én
Papa, ax ca an 'énan 'inun sinánmicé
unicamaxa abé 'iti cuëeni, achúshira
uníxbia abé 'ima 'iti cuëénima. Usa 'aish
ca an 'émi sinánmicé unicama bérúan-
tancéxun, énë nétë céñúcébétan 'én
baísquimiti cuëenia. ⁴⁰An 'é xuá ax ca
cuëenia, aín Béchicé, 'émi cataméce
unicamax nétetimoi abé 'iti. A unicama
cana 'én énë nétë céñúcébétan abé 'inun
baísquimiti 'ain.

⁴¹—'Ex cana Nucén Papa Diosan
naínuá 'ibúmiquin uni 'inan piti, a 'ai
—quiáxa Jesús quicébë ca judíos
unicamax ami nishi Jesús nui ⁴²quican-
céxa:

—¿Josénen bëchicé, Jesús, ama cara
énex 'ic? Nun cananuna aín titá
'imainun aín papa 'unan. ¿Uisacatsi cara
—'éx cana naínuax uan —quiax quin?

⁴³Usaí quia ca Jesusan cacéxa:

—Usai banaxma ca 'it. ⁴⁴Uinu 'icé
uníxbi ca axbi 'énan 'inux 'émi
cataméti 'icén. 'Én Papa, an 'é xuá,
an sinánmicéx cuni ca uni 'émi sinani
'énan 'inux 'émi cataméti 'icén. 'Émia
cataméce 'icé cana énë nétëa céñúcébë
tan baísquimiti 'ain. ⁴⁵An Nucén Papa
Dios quicé bana uni fúixuncé unicama
achúshinén ca esaquin cuëñéocéxa:
“Nucén Papa Diosan ca camabi uni
'unánmiti 'icén”. A unían cuëñéosabi oi
ca ui unicaman cara Nucén Papa Diosan
sinánmicéxun 'unania, acamax ca 'émi
catamétiá.

⁴⁶Uinu 'icé uníbi ca Nucén Papa Dios
iscéma 'icén. Axa anuax uá 'éinshi cana
a isacén. ⁴⁷Asérabi cana 'én mitsu Cain,
axa 'émi sinani 'émi cataméce unicamax
ca ainan 'aish xénibua 'aínbí Nucén
Papa Diosbé 'ia. ⁴⁸'Ex cana anúan uni
Nucén Papa Diosbé upí 'iti a 'ain.

⁴⁹Mitsun raracamax ca anu uni 'icéma
menuxun Nucén Papa Diosan 'ináncé
maná cacé nü pibi bamatimoi tsoóma

'icën. ⁵⁰Usa 'aínbi cana 'éxribi naínuax ucé pán unin piá usuribi 'ain. Aín nami cushi 'aish upí 'inuxun ca unin ñu piia, usuribiti ca uni upí 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inux 'émi catamëti 'icën. ⁵¹Ex cana naínuax uá 'aish anúan uni Nucën Papa Diosbë 'iti a 'ain. Usa 'ain ca axa 'émi catamëcë uni ax ainan 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia. Uníxa ainan 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inun cana 'ex bamatsianxmabi bamati 'ain.

⁵²Quixuan cacëx ca judíos unicama ñiucacanani quiacëxa:

—¿Usa 'ixun cara ènè unin anu nun pinun nu pimiti 'ic?

⁵³Usai canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, uni 'inux anuax uá 'ain, 'émi catamëquinma 'én nami picëmasa 'ianan 'én imiribi xéacëmasa 'aish camina asérabi xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. ⁵⁴Ex bamacë cupí 'émi catamëti ca uni xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. ⁵⁵Usa unicama cana 'én ènè nëtë cëñcébetan baísquimiti 'ain. Axa asérabi 'émi catamëcë uni ax ca 'én nami picësa 'ianan 'én imi xéacësa 'icën. 'En imi 'apati 'ex bamacë cupí ca usai 'iti 'icën. ⁵⁶Ui unix cara 'émi catamëti 'én nami pianan 'én imi xéacësa 'icë, ax ca 'ébë 'icën, 'éxribi cana abë 'ain. ⁵⁷Nucën Papa Dios, an 'é xuá, ax ca bamatimoi tsotia. Ax 'ébë 'ain cana an 'imicëx 'éxribi tsotin.

Usaribiti ca 'émi catamëquian an 'é picësa uni axribi 'én 'imicëx 'ébë 'aish 'ex 'icésaribiti tsótí 'icën. ⁵⁸Ex cana naínuaxa uá pitisa 'ai quiax cana 'ex quin. 'Ex cana mitsun raracamax ca maná cacë ñu pibi bamatimoi tsoómá 'icën. Usa 'aínbi ca an 'émi catamëquin 'é picësa uni ax ainan 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

⁵⁹Capernaúm émanuxun ca Jesusan anua judíos unicama timéti xubunuxun usai quiquin a banacama ñiuixuancëxa.

Anúan uni xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti bana

⁶⁰Usa 'ain ca an Jesusan bana ñuia cuacë unicama 'aisamaira 'ain raírinëx quiacëxa:

—Axa usai quicë bana ax ca cuaisama 'icën. ¿Uin cara a cuati 'ic?

⁶¹Usaí canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnmi cuacëx cara ènè bana cuaisama 'ic? ⁶²¿Ènè bana cuaquinma caramina uisaxun mitsun 'ex anuax uá anu cuantëcënia isquin sinánti 'ain?

⁶³Ex ènè menu 'aish uni 'icë cupíshima 'ex bamatancëx baísquiti cupí camina ainan 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain. 'En a ñuiquin mitsu cacë ñucama ax ca anúnni 'émi catamëti 'én sinánsaribi 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti, a 'icën. ⁶⁴Usa 'aínbi camina micama raírinëx asérabi 'émi sinani 'émi catamëcëma 'ain.

Ésaquin ca Jesusan bana ñiuxunquin an cuacë unicama cacëxa, uicamax cara ami catamëtima quixun 'unánan uin cara a uni 'inánti 'icë quixun béráma 'unáncë 'ixun. ⁶⁵Catancënxun ca ésaquinribi Jesusan cacëxa:

—Usa 'ain cana mitsu can, Nucën Papa Diosan sinánmicëxma ca uinu 'icë uníxbi 'émi sinani 'émi catamëtima 'icën.

⁶⁶Usaquin cacëx ca an abë niquin aín bana cuacë unicama 'aisamaira 'áishbi raírinëxa tiquimainun raírinëxribi Jesús ébiani abë nitécënimá cuancëxa. ⁶⁷Usa 'ain ca atúxa cuan Jesusan mécen rabé 'imainun rabé aín 'unánmicë unicama a cacëxa:

—¿Mitsúxribi caramina cuainsa tanin?

⁶⁸Quixuan cacéxun ca Pedronën cacéxa:

—¿Ui uninu caranuna aín bana cuanux cuanti 'ain? Minshi camina anun nu Nucén Papa Diosbë nötétimoí 'iti bana nu ñuixunin. ⁶⁹Nux mimi cataméquin cananuna 'unan, mix camina axa uti nun caíncë, Cristo, Nucén Papa Dios, axa bamatimoí tsócé, aín Béchicë a 'ain.

⁷⁰Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—¿'En carana 'én 'unánmicë uni 'inun micama mécën rabé 'imainun rabé caísmá 'ain? Usai 'inun caísa 'aíshbi camina micama achúshinëx ñunshin 'atimanén 'apun sinánmicë 'ain. ⁷¹Usai ca Simonan béchicë, Judas Iscariote, an aín 'unánmicë unicama achúshi 'ixunbi a uni 'inánti, a ñui Jesús quiacéxa.

Aín xucéncaman —Jesús ca Nucén Papa Diosan Béchicë 'icé —quixun sinánma bana

7 ¹Usaquin bana ñuixuntancéx ca judíos unicamaxa a 'acatsi quiax 'ésénania 'unanx, Judea nöténu 'icé émacamanu cuainsama taní Galilea nöténu 'icé émacamanushi nitsi anubi Jesús 'iacéxa. ²Usa 'ain ca Nucén Papa Dios rabinuxa, judíos unicamax anun Jerusalénu timéti 'utunu 'iti nöté, a 'urama 'ain, ³aín xucéantun Jesús cacéxa:

—Énuax ca Judea nöténu cuantan, anuxunmi ñu 'aia an min bana cuacé unicaman isnun. ⁴Camabi uníán a 'unánti cuéenquin ca unin unéxun ñu 'aima. Usa 'ain camina ami 'acé ñucamribi Jerusalénu timéci unicaman isnun 'ai cuanti 'ain.

⁵Aín xucén 'ibu 'ixunbi aín bana cuaisama tanquin ca usaquin cacéxa. ⁶Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—'En anun usaquin ñu 'ati nöté ca ucéma pain 'icén. Usa 'ain ca mitsux

cuainsa taní cuantan, camabi nötéx ca mitsúnmi anun ñu 'ati asábi 'icén. ⁷Axa Nucén Papa Diosmi sináncëma unix ca mitsumi nishima, 'ëmi cuni ca nishia. ⁸'En —ñu 'atima camina 'ai —quixun cacé cupí ca atux 'ëmi nishia. ⁹Ex anun anu 'iti nöté ca 'icéma pain 'icén. Usa 'ain cana cuaniman. Mitsux ca cuantan.

⁹Quixun aín xucéantu catancéx ca Jesús Galileanu tiquiacéxa.

Anun anu timéti 'utunu 'iti nötéan Jesús Jerusalénu 'iá

¹⁰Usaquin cacéxa aín xucéantu cuanbi ca Jesús atu caxu cuancéxa, uníán —ax ca Jesús 'icé —quixun 'unánunmaishi.

¹¹Cuanx bébacé ca Jerusalénu timéci judíos unicaman —¿uinu cara a uni 'ic? —cananquin Jesús bariacéxa. ¹²Bari ñucacanania unicama raírinëx —ax ca upí uni 'icé —quicébëbi ca uni raírinëx, —usama ca. An ca camabi uni parania —quiacéxa. ¹³Quibi ca judíos unicaman 'apucamami racuëti, atúan cuati rabanan unéaxëshi canancéxa.

¹⁴Usaía quimainun ca anun Nucén Papa Dios rabinux timéci nötéa sénéncëma pain 'ain, Jesusan anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunu atsínxun bana ñuixuancéxa. ¹⁵Ñuixunia cuati ca judíosnén 'apucamax ratuti quiacéxa:

—¿Uisa 'ixun cara énë unin nun cushicaman 'acésaribi oquin quirica 'acé 'ixúnmabi uisai cara cuénéo banacama quia quixun 'unanx?

¹⁶Quia ca Jesusan cacéxa:

—'En uni ñuixuncé bana énëx ca 'ënbí sináncëma 'icén. An 'ë xuá, an 'ë sinánmicë ca énëx 'icén. ¹⁷Uinu 'icé unin cara Nucén Papa Dios cuéenun ñu 'aisa tania, an ca 'én carana Nucén Papa Diosan 'ë sinánmicë bana ñuín, carana 'ënbí sináncë bana ñui quixun 'unánti 'icén. ¹⁸Axa anbi sinanx banacé uni ax ca uníán a rabinun quixun sinanishi

banaia. 'Aínbi ca an ñuiquin uni canun quixuan a xuá ashia unin rabiti cuéencé uni an cuni céméquin uni paranima.

¹⁹Moisésnën ca uisai cara Nucén Papa Diosan uni 'iti 'icé quixuan unin 'unánun aín bana cuénecëxa. ¿Usa cat? Usa 'aínbi camina achúshi unímbi a bana quicësa oquin 'aiman. ²⁰Ex Nucén Papa Diosan bana quicësabi oi uá 'icébëbi caramina uisa cupí 'é 'acatsi quin?

²⁰Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:
—Mix camina ñunshin 'atimañu 'ain.
¿Uix cara mi 'acatsi quin?

²¹Cacëxun ca Jesusan cacëxa:
—Anun ñu mëétima nëtëni 'én uni pëxcucé a camina sinanin. ²²Moisésnën ca —judíos unicamax ca chamaratsu 'icéishi judío 'icé 'unántiocé 'iti 'icé —quixun cuénecëxa. Cuénéoíbi ca ax pain usai ca uni 'iti icé quiax quiáma 'icén, aín rarax pain ca usai ca uni 'iti 'icé quiax quiacëxa. Anun aín bëchicé bacénxancé 'unántioti nëtë axa anun ñu mëétima nëtë aínbi ca a nëtëni unin aín bëchicé 'unántioia. ²³¿Mitsun bëtsi nëtëni 'accésaribi oquin anun ñu mëétima nëténribi Moisés quicësabi oquin 'ati cupí, tuá judío 'icé 'unánti océ 'aíshbi caramina uisa cupí anun ñu mëétima nëtëni 'én uni pëxcucëbë 'émi nishin?
²⁴Bëtsi unfan ñu 'aia isi camina bënétishi —an ca ñu 'atima 'aia —quiax quitima 'ain. Usai 'iquírima camina munu upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, usoquin 'ati cara asábi 'icé, cara asábima 'icé quixun.

—²⁵Ex cana Nucén Papa Diosnuax uacën
—quiáxa Jesús quia bana

²⁵Usa 'ain ca Jerusalénu 'icé uni raírinëx quiacëxa:

—¿A 'acatsi quiáxa ami 'esénancé uni, ama cara énëx 'ic? ²⁶Ca is, camabi unin ismainuan cacëxunbi ca 'apucaman uisaquinbi caima. ²⁷Enëx ca asérabi

Cristo, ax utinu nun caíncé a 'icé quixun cara atun 'unánx? ²⁷Cristo aia ca unin 'unántima 'icén, uinuax cara aia quixun. Usa 'aínbi cananuna nun uinuax cara Jesúis énëx uaxa quixun 'unamin.

²⁸Esáia canania cuakin ca Jesusan anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunu-xun bana ñuixuni munuma banaquin cacëxa:

—Mitsun camina 'é 'unan, uinuax carana uan quixun camina 'unanim. Usa 'aínbi cana 'ex, 'éxbi ucëma 'ain. Aín banaxa nëtétimoj asérabi, an xucëx cana uacén. An 'é xuá a camina mitsun 'unaniman. ²⁹Anuax uá 'ixun cana 'én a 'unan. An ca énu unun 'é xuacëxa.

³⁰Usaquian cacëxun sipuanuxun biisa tanquinbi ca anúan a unin biti nëtëa sënénçëma pain 'ain achúshira unímbi biáma 'icén. ³¹Judíos unin 'apucaman ami nishquin Jesúis biisa tancëbëbi ca 'aisamaira unix ami sinani quiacëxa:

—¿Enë unian unin 'acëma ñu 'acësamaira oquin cara axa utinu nun caíncé, Cristo, ax uquin 'ati 'ic?

Fariseo unicaman Jesús binun quixun policía xua

³²Esáia 'aisamaira uni Jesúis ñui quia ca fariseo unicaman cuacëxa. Cuan ca acamabétan judíos sacerdotenén cushicaman sipuanuinsa bitánun quixun aín suntárucama xuacëxa. ³³Xucëxa cuancëbë ca anu 'icé unicama cai Jesúis quiacëxa:

—'Eora pain énu mitsubë 'itancëx cana an 'é xuá anu cuanti 'ain. ³⁴Uinu carana 'ex cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ain camina bariquinbi cuania 'é mératima 'ain.

³⁵Quicëbë ca judíos 'apucamax ñucacanani quiacëxa:

—¿Uinu cara énë uni nun mératimoj cuanti 'ic? Bëtsi bëtsi éma, anua griego banan banacé unicama 'icé, anua nun

aintsi raíri cuancë, anu sapi ca Jesús anu 'icë judíosma unicama bana 'unánmi cuanti 'icën. ³⁶¿Uisai quicë cara an esaquin nu cacë bana ënëx 'ic: "Uinu carana 'ëx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ixun camina bariquinbi cuania 'ë mératima 'ain"?

Anúan unix Nucën Papa Diosbë 'iti bana

³⁷Anúan judíos unicama Nucën Papa Dios rabinux Jerusalénu timécë nétécamá sénénuxa pëcaracë nëtë ax ca a nétécamasamaira 'iacëxa. A nëtën ca nirui munuma banaquín Jesusan esaquin unicama cacëxa:

—Ui unix cara uníxa shiman bamai 'unpax 'aisa taní bënécésaribi oi 'ënan 'iisa taní bënëtia a unix ca 'ë cai 'ëmi catamëti 'icën. ³⁸Axa asérabi 'ëmi catamëcë uni, an ca aín nuitunën 'ë 'unánan 'én cushiñu 'ixun uni itsribi 'ëmia catamënun 'aquinti 'icën, Nucën Papa Diosan bana cuënéo quicësabi oquin.

³⁹Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca axa ami catamëcë unicamanu uti 'icë quixuan 'unánun ca Jesusan usaquin unicama cacëxa. Ax batatancëx baísquitançëx naínu cuancëma pain 'aíán Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí aín unicamabë 'inun xucëma pain 'ain ca Jesusan usaquin unicama cacëxa.

**Unían Jesús ñuiquin
bëtsi bëtsi oquin sinan**

⁴⁰Esaquian Jesusan cacëxun cuati ca axa timécamë'ëocë uni raírinëx:

—Enëx ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuni utinu nun caíncë a 'icë —quiacëxa.

⁴¹Quimainuan raíri —enëx ca Cristo, axa utinu nun caíncë a 'icë —quicëbëbi ca raírinëx quiacëxa:

—Cristo ca Galilea menuax ultima 'icën. ⁴²Nucën Papa Diosan bana cuënéo

ca quia, ax ca Davidnën rëbúnqui 'iti 'icën. Usa 'aish ca anuaxa David bacéan, Belén, anu 'icë uni ax 'iti 'icën.

⁴³Usa 'ain ca unin Jesús ñui quiquin bëtsi bëtsi oquin sinánçëxa. ⁴⁴Usaquin sinánquin ca bëtsi bëtsi unin sipuanuxun biisa tanquinbi Jesús biáma 'icën.

**Judíos unicaman cushicamaxa
Jesúsmi catamëisama tan**

⁴⁵Usa 'ain ca Jesús binun xucëx cuanxbia ñancáishi aia isquin sacerdote-nën cushicamabëtan fariseocaman suntáru cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina bëcëma 'ain?

⁴⁶Quixuan cacëxun ca suntárucaman cacëxa:

—Axa ënë uni banacësari banacë uni ca 'áima 'icën.

⁴⁷Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mitsuribi sapi ca an paránxa.

⁴⁸Achúshira nun 'apúni bëtsi ca axa quicë aín banax ca asérabi 'icë quixun sinánçëma 'icën. Usaribi oquin ca achúshira fariseo uníni bëtsi ca axa quicë banax ca asérabi 'icë quixun sinánçëma 'icën. ⁴⁹Usa nun 'apucama 'ain ca ënë unicamax Moisésnëan cuënéo bana 'unánçëma cupí 'aisama 'aish 'uchocë 'ianan uisa oquin cara Nucën Papa Diosan 'ati 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën.

⁵⁰Usaquin fariseocaman caia cuaquin ca Nicodemo, ax paían béráma Jesúsnu imé cuan, axribi fariseo uni 'ixun cacëxa: ⁵¹—Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënéo ca quia, unin ca añañura 'axa quixun upí oquin ñucáxunmashi bëtsi uni 'uchotima 'icën.

⁵²Cacëxun ca sacerdotenën cushicamabëtan fariseo unicaman Nicodemo cacëxa:

—¿Mixribi caramina Galilea menu 'icë uni 'ain? Nucën Papa Diosan bana cuënéo upí oquin isquin camina isti 'ain,

uisa 'aíshbi ca an Nucén Papa Dios quicé bana unicama ñuixuncé uni Galilea menu 'icé uni 'icéma 'icén.⁵³ Usaquian 'apucaman Nicodemo cacébë ca unicamax aín xubunu cuancéxa.

Aín bënëma 'aínbia uni itsibë 'icé xanu

8 ¹Cuancébë ca Jesús Olivos cacé matánu cuancéxa. ²Coon pëcaracé bëa amiribishi anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunu cuancé ca unicaman manaruquin nëpúaracéxa. Usocéxun ca atu nëbëtsi tsóxun bana ñuixuancéxa. ³Usaquian uni bana ñuixuncébétambi ca an Moisésnén cuénéo bana 'unáncé unicama 'imainun fariseo unicama raírinén, aín bënëma 'aínbia bëtsi unibë 'ia mérabétsinquin, achúshi xanu Jesúsnu bëacéxa. Békun atu nëbëtsi nitsínxun ⁴ca Jesús cacéxa:

—Ené xanúxa aín bënë 'aímabi unibë 'ia cananuna méraran. ⁵Moisésnén cuénéo bana ca quia, ésai 'icé xanu ax ca maxaxan 'acé 'iti 'icén. ¿Min caina usaquian sinanin?

6Ami manánuxon uisai cara isa quia cuacatsi quixun ca usaquin atun Jesús cacéxa. Cacéx meu bësui tétubuxun ca ñucácéxunbi uni caquinma aín mécén rëbun me cuénöcëxa. ⁷Usa 'ain ca cacéxunma oquian 'itsa oquin ñucácëx chairuquin cacéxa:

—Micama uinu 'icéx cara 'uchañuma 'icé an pain ca maxaxan 'ati 'icén, mitsúnribimi 'anun.

8Ésoquin cai amiribishi tétubutécen-xun ca aín mécén rëbun me cuénöötë cëancéxa. ⁹Cuénöomainun ca unicamax Jesús quia cuax —'ex cana 'uchañumama 'ai —quixun sinani cuancéxa. Cuanía mécócamax pain cuancébë ca usaribiti bërí canicécamaxribi cuancéxa. Cuancébëa Jesúshesi anu 'imainun ca a xanuribi anu 'iacéxa. ¹⁰Usa 'ain ca chairuquin Jesusan xanu cacéxa:

—¿Axa mimi manáncé unicama cara uinu 'ic? ¿Achúshira unínbì cara mi maxaxan 'acéma 'ic?

¹¹Cacéxun ca xanun cacéxa:

—Achúshi unínbì ca 'ë maxaxan 'acéma 'icén.

Usaquian cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Enríbi cana mi 'choiman. Ca cuantan. Cuantancéxun camina amiribishi ñu 'atima 'atécéntima 'ain.

Jesusan aín unicama aín sinan 'ináncé bana

¹²Usa 'ain ca amiribishi Jesusan unicama cacéxa:

—An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti a cana 'ex 'ain. Axa 'émi cataméti 'ex cuéencésabi oi 'icé uni ax ca ñu 'atima 'acéma 'ianan aín sinan upí 'aish upiti tsotia.

¹³Cacéxun ca fariseo unicaman cacéxa:

—Mix camina mixbi, 'ex cana usa 'ai quin. Usaími quicé 'aish ca céméimi quicé 'iti 'icén.

¹⁴Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—'Exbi 'ex cana usa 'ai quicéxbi ca 'én banax asérabi 'icén. Uinuax carana uan, uinu carana cuani quixun cana 'én 'unanin. 'En 'unáncé 'aínbi camina mitsun, uinuax carana 'ex uan, uinu carana cuani quixun 'unaniman. ¹⁵Unin sináncésa oquínshi sinánquin camina mitsun bëtsi 'uchoin, 'aínbi cana 'én uni 'choiman. ¹⁶Usa 'ixunbi 'én uni

'ichoquin cacé 'ain ca 'én Papa, an 'é xuá, anribi, usa ca quixun sinania. Usa 'ain ca 'én 'ichoquin cacé banax asérabi 'iti 'icén. ¹⁷Moisésnén cuénéo bana ca quia, achúshi unin banaxa bëtsix quicésaribi 'ain ca, a uni rabétan banax ca asérabi 'icé quixun unin 'unánti 'icén. ¹⁸Aserabi ca usa 'icén. 'Ex 'ébi ñuiaçáti, usa cana 'ex 'ai quimainun ca an 'é xuá, 'én Papa, axribi 'é ñui usai quia.

¹⁹Usaquian Jesusan cacëxun ca fariseo
unin cacëxa:

—¿Uinu cara min Papa 'ic?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unaniman, ui
carana 'ëx 'ai quixun. 'En Paparibi
camina 'unaniman. Asérabi ui carana 'ai
quixun 'ë 'unánquin camina 'ën Paparibi
'unántsian.

²⁰Usaquin ca Jesusan anuxun Nucën
Papa Dios rabiti xubunuxun unicama
bana ñuixuancëxa, anu curíqui nanti ñu
rapasunuxun. Ñuixuncëxunbi ca anúan
unin a biti nätëa 'icëma pain 'ain,
achúshira umínbì biáma 'icën.

Anu 'ëx cuanti, anu camina mitsux
cuantima 'ai, Jesús quia bana

²¹Jesusan ca amiribishi unicama
cacëxa:

—'Ex cana cuantecënin. Cuancë
bariquinbi camina mitsun 'ë mëraiman.
Mëraima camina 'uchañu 'aish usabi
bamati 'ain. Anu 'ëx cuanti anu camina
cuantima 'ain.

²²Cacëx ca judíos unicama quiacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina
cuantima 'ai quiax ca quia. ¿Usa 'aish
cara axbi bamati 'ic?

²³Quiáxa quia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina énë nätënu 'icë
unishi 'ain. 'Ex cana naínu 'icë 'ain.
Mitsux camina énë nätënu 'icë 'ain. 'Ex
cana énë nätënu 'icëma 'ain. ²⁴Mitsun,
ui carana 'ëx 'ai quixun 'unani 'ëmi
sináncëma 'aish camina 'uchañu 'aish
usabi bamati 'ain. Usaquin sináñquin
cana —'uchañu 'aish camina usabi
bamati 'ai —quixun mitsu can.

²⁵Cacëxun ca judíos unicaman:

—¿Ui caramina mix 'ain? —quixun
cacëxa.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ex carana ui 'ai quixun cana 'itsa
oquin mitsu can. A cana 'ëx 'ain. ²⁶Itsa

ñu ñuiquin cana mitsu cacëma pain 'ain,
uisa ñu 'ai caramina 'uchai quixunmi
'unánun. Caquinma cana an 'ë xuá axa
quicë banax asérabi 'ain, an 'ë cacëxun
'ën cuacë, ashi énë nätënu 'icë unicama
ñuixunin.

²⁷Usaía Jesús quiabi ca, Nucën Papa
Dios ñui ca quia quixun a unicama
cuama 'icën. ²⁸Cuatiamca ca Jesusan
cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá
'icë 'ë inu matástancëxun camina ui
carana 'ëx 'ai quixun 'unánti 'ain.
'Unánan camina, 'ëmbi sinánquin
'aqinma cana 'ën Papan cacësabi oquin
ñu 'ai quixun 'unánti 'ain. 'En Papan 'ë
cacësabi oquin cana unicama Cain. ²⁹An
'ë xuá ax ca 'ëbë 'icën. 'En axa cuëencë
sabi oquin 'acé 'icë ca an 'ëxbi 'inun 'ë
éncëma 'icën.

³⁰Usaquian Jesusan cacëxun ca 'itsa
unin aín bana cuaxun, asérabi ca ax
Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quiax ami
sináncëxa.

Nucën Papa Diosan unicama 'imainun
ñunshin 'atimanén sinánmicë
unicama ñuia bana

³¹Usa 'ain ca Jesusan axa aín bana
cuati ami sináncë judíos unicama cacëxa:

—'En mitsu cacë bana énë
manuquinma ax quicësabi oquin 'ai
camina asérabi 'ën umi 'iti 'ain. ³²Usa
'iquin camina 'ën cushi, anun mitsu upí
'iti, a asérabi 'unánti 'ain. 'Unanimi
mitsux 'ëx cuëencësa oíshi 'ia ca uínbì
uisa ñu 'atimabi mitsu 'amitima 'icën.

³³Cacëxunbi ca cacëxa:

—Nux cananuna Abrahamnén
rëbúnqui 'ain, uinu 'icë unínbì ca nucën
raracama 'imainun nucën chaitiocëca-
maribi uisa ñubia 'anun 'amiamma 'icën,
nuribi ca usoquin 'amicëma 'icën. ¿Usa
'ain caina uisa 'aish mix, uínbì ca uisa
ñubi nu 'amitima 'icë quiax quin?

³⁴Cacéxunbi ca Jesusan catécéancéxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, an 'atima ñu 'acé unicama an ca 'éx cuéencésa oquin 'aisa tanquinbi aín sinan 'atima 'ixun ambi ñu 'atimashi 'aia.

³⁵Ca ésa 'icén. An uni ñu mëéxuncé unix ca an ñu mëémicé unin xubunubi 'ima. An uni ñu mëémicé unin bëchicénëx cuni ca aín papan xubunubi 'ia. ³⁶Usa 'ain camina mitsux Nucén Papa Diosan Béchicé 'ixun 'én 'imicéx uínbia uisa ñu 'atimabi 'amicéma mitsux 'iti 'ain.

³⁷Abrahamnén rëbúnqui camina 'ai quixun cana 'én mitsu 'unan. Usaquin 'én mitsu 'unáncé 'aíshbi camina 'én bana cuaisama tani 'é 'acatsi quiax 'émi 'esénanin. ³⁸'En Papan 'é ismicé ñu cana 'én mitsu ñuixunin. Ñuixuncéxunbi camina mitsun papan cacéxunmi cuacé ñuishi 'acanin.

³⁹Cacéxun ca atun cacéxa:

—Abrahamnëxéshi ca nucén rara 'icén.

Usoquian cacéxunbi ca Jesusan cacéxa:

—Mitsux asérabi Abrahamnén rëbúnqui 'ixun camina Abrahamnén 'ásabi oquin 'atsfán. ⁴⁰Abrahamnén 'ásabi oquin camina mitsun 'aiman. Nucén Papa Diosan 'é 'unánmicé ñu 'én mitsu ñuixuncéxbi camina 'é 'acatsi quiax 'esénanin. Usai ca Abraham an Nucén Papa Diosan unimi 'íama 'icén. ⁴¹Mitsun papan 'acésabi oquin camina 'ain.

Cacéxun ca a unicaman cacéxa:

—Nux cananuna papa itsíñuma 'ain. Nucén Papa Dios axéshi ca nun Papa 'icén.

⁴²Usaquian cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Nucén Papa Diosnuax cana 'éx énë menu uacén. 'Ex cana 'éxbi uáma 'ain, an ca énu unun 'é xuacéxa. Usa 'ain camina mitsux asérabi Nucén Papa

Diosnan 'aish 'émi sinántsian. ⁴³¿Uisa

cupí caina mitsun 'én cacéxun cuatiman? Mitsúmbi cuaisama tanquin camina 'én, bana ñuixuncéxunbi cuatiman. ⁴⁴Mitsun papax ca ñunshin 'atimanén 'apu 'icén. Ainan 'ixun camina axa cuéencésa oquinshi 'aisa tanin. An ca nëtë ióñubi uni 'ati sináncéxa. Ax ca cémë 'aish axa 'iásabi cémëia. Cémëi ca an sináncésa oquinshi sinani banaia.

Ainra ca céméntapun 'ixun unían uni itsi céméquin paránun 'imia. ⁴⁵Mitsux usaribi 'ixun camina 'én mitsu cacé banaxa asérabi 'icébi cuaisama tanin.

⁴⁶¿Uinu 'icé micaman caramina 'én isana 'atima ñu 'a quixun ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¿Céméquinma 'én cacéxunbi caramina uisa cupí 'én banax ca asérabi 'icé quixun sinaniman?

⁴⁷Uicamax cara ainan 'icé an ca Nucén Papa Diosan bana cuatia. Usa 'aínbi camina mitsun, ainanma 'ixun, Nucén Papa Diosan bana cuatiman.

Abraham 'iisama 'aían Jesús pain 'íá bana

⁴⁸Usaquian cacéxun ca nishquin judíos unicaman Jesús cacéxa:

—Mix camina Samaria menu 'icé uni 'ianan ñunshin 'atimañuma 'ain. Ami sinánquín camabi unin 'én Papa Dios rabinun quixun cana an 'é sinánmicésabi oquin aín bana ñuiyanan ñu 'ain. Usa 'icébi camina mitsun 'én bana cuatiman.

⁵⁰Unían 'é, ax ca upí 'icé caquin 'é rabinun quiax cana quiman. Axa 'éa unin rabiti cuééanan, 'é ñui cara uni cémëia, cara cémëima quixun iscë, ax ca Nucén Papa Dios 'icén. ⁵¹Asérabi cana 'én mitsu cain, an 'én bana cuacé uni ax ca xénibua 'aínbi Nucén Papa Diosbë 'ia.

⁵²Quixuan cacéxun ca judíos unicaman Jesús cacéxa:

—Bérí cananuna upí oquin 'unarin, mix camina ñunshin 'atimañu 'ai quixun. Abraham 'imainun an Nucén Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicamaxribi ca bamacëxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacé unix isa xénibua 'aínbi 'iti 'icé quiax.
53 ¿Mix caramina nucén rara Abraham-sáma 'ain? Ax ca bamacëxa. An Nucén Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicamaxribi ca bamacëxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacé unix isa xénibua 'aínbi usabi 'iti 'icén.
¿Mix caramina, ui caina mix 'ai quixun sinanin?

54 Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ex rabiacacébétanbi ca, aín banax sapi ca asérabima 'icé quixun unin sinánti 'icén. Usa 'aínbi ca an 'é rabicé, ax 'én Papa 'icén, ami mitsun —ax ca Nucén Papa Dios 'icé —quixun ñuicé a. **55** Ax ca Nucén Papa Dios 'icé quiquinbi camina mitsun a 'unaniman. Mitsúnmí 'unaniamabi cana 'én a 'unan. **56** 'En 'unáncëma ca ax 'icé quixun mitsu cai cana 'ëxribi mitsusaribi cémë 'itsán. **57** 'En cana asérabi a 'unan. Usa 'ixun cana axa quicësabi oquin 'ain. **58** Mitsun rara Abrahamnëx ca 'éx aia isti sinani cuëéancëxa. Usai ca 'éx aia isi cuëéinra cuëéancëxa.

57 Usaquierian cacëxun ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—¿Mix cincuenta bariñu 'ixunmabi caramina Abraham isacën?

58 Quia ca Jesusan cacëxa:

—'En cana asérabi mitsu Cain, Abraham 'icëma pain 'ain cana 'éx 'iacën.

59 Usaquierian cacëxuan judíos unicaman anun 'acatsi quixun maxax bicëbëbi ca Jesús uni xanpescabiani, anuxun Nucén Papa Dios rabbiti xubunuax cuancëxa.

Usabia bacéan bëxuñu
unia Jesusan bëpëxcüa

9 **1** Usocëx cuaíquin ca Jesusan usabia bacéan bëxuñu uni achúshi isacëxa. **2** Isia ca aín unánmicé unicaman Jesús ñucácëxa:

—¿Ené unixa bëxuñu bacénun cara uin ñu 'atima 'acëx, aín papa, aín titan cara 'acëx, énë unínbri cara 'acëx?

3 Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bëxuñu ca ax 'icén. 'Aishbi ca aín 'ucha cupía 'icëma 'icén, 'imainun ca aín titá, aín papan 'ucha cupíribia 'icëma 'icén. Nucén Papa Diosan ñu 'aia unin isnun ca ax bëxuñu 'icén. **4** Béánquicëbëtan ca unin ñu mëetima 'icén. Usa 'ain ca nëtén ñu mëëia. Usaribi oquin cana bamacëma pain 'ixun 'én an 'é xuá axa quicësabi oquin ñu 'ati 'ain. **5** Ené nëtén 'aish cana 'éx upí oquin sinánuan, an unicama 'imicë a 'ain, bëánquibucënu 'icësa 'ima xabánu 'icësa 'inun.

6 Usaquin aín 'unánmicé unicama catancëx, anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun ca anun uni bëshíacëxa, **7** bëshíquin ca cacëxa:

—'Ian cha, Siloé cacë, anu cuanx ca anuax bëchucatan. Siloé quicé bana ax ca cuanun xucë qui quicé bana 'icén.

Cacëxéshí cuanx bëchucacuatsini ca bëpëxcüax uacëxa. **8** Usaíá 'ian ca axa a rapasu 'icé unicama 'imainun an a uni bëxuñu 'icé iscë unicamaxribi quiacëxa:

—¿An tsóxun uni curíqui ñucacé uni ama cara énëx 'ic?

9 —A ca énëx 'icé —quiáxa bëtsix quicëbëbi ca raírinëxribi —Ama ca, a iscësaribi ca énëx 'icé —quiax quiacëxa. Quiabi ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—A cana 'éx 'ain.

10 Cacëxun ca ñucáquin cacëxa:

—¿Mix a 'aish caramina uisax bëpëxcüan?

11 Cacëxun ca cacëxa:

—Jesús cacé uni, an ca anu tushuquicéxuan chabóia me chamara bitancéxun 'é bëshíaxa, bëshíquin ca 'ian, Siloé cacé, anuax ca bëchucatan caxun 'é xuaxa. Xucéx cuanx bëchucacuatsínquin cana upí oquin isan.

12Cacéxun ca atun ñucácéxa:

—¿Uinu cara a uni 'ic?

Cacéx ca —uinu cara, cana 'unanima —quiacéxa.

Fariseo unicaman bëpéxcucé uni asérabi cara Jesusan usaquin 'axa quixun ñucá

13Usa 'ain ca an 'unánce unicaman bëpéxcucé uni fariseo unicamanu buáncéxa. 14Anun ñu mëetima nëtén anu tushuquicéxuan chabóia me chamara bitancéxun anun bëshíxun Jesusan bëxuñu uni a bëpéxcucé cupí, 15ca fariseo unicaman a uni ñucátécancéxa, uisax caraisa bëpéxcüaxa quixun. Ñucácéxun ca cacéxa:

—Me chabatan 'é bëshícxé bëchuaxun cana upí oquin isan.

16Quixuan cacéx ca fariseo uni rairinéx quiacéxa:

—A unin ca anun ñu mëetima nëtén ñu 'aia. Usa 'aish ca Nucén Papa Diosnuaxa ucé uni 'itima 'icén.

Quiáxa quicébé ca ráfri quiacéxa:

—¿An ñu 'atima 'acé unin cara esaquin uni itsían 'acéma ñu 'ati 'ic?

Usari ca bëtsi bëtsi oquin sinani atúxbi quiacéxa. 17Usai Jesús ñui quiquin ca bëpéxcucé uni amiribishi ñucátécancéxa:

—¿Min sináncéx cara an mi bëpéxcucé uni ax uisa uni 'ic?

Cacéxun ca cacéxa:

—'Én sináncéx ca ax an Nucén Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé uni a 'icén.

18Usaquian cacéxunbi ca judíos unicaman, ènè unix ca bëxuñu 'iá 'aíshbi bëpéxcucé 'icé quixun sinántisama

tancéxa. Sinántisama tanquin cuënxun ñucácéxuan aín papabëtan aín tita cacéxun pain ca 'unáncéxa. 19Cuënxun ca aín papa ñucácéxa:

—¿Enéx cara min bëchicé 'ic, mitsúnni bëxuñua bacéan ñuicé, a cara enéx 'ic? ¿Usa 'ixúnbi cara uisaxun bërí upí oquin isin?

20Usaquian ñucácéxun ca cacéxa:

—Asérabi ca enéx 'én bëchicé bëxuñua bacéan a 'icén. 21Uisa 'ixun cara bërí upí oquin isia, uin cara usabia bacéan 'icébi bëpéxcüaxa cananuna 'unaniman. Ax ca mëcócé 'icén, ca ñucát, an ca mitsu ñuixunti 'icén.

22Judíos unicamaxa béráma 'ésenani —uinu 'icé unin cara, Jesús ax ca Cristo, ax utia judíos unicaman caíncé, a 'icé quixun ñuia, ax ca anua judíos unicama timéti xubunua atsíntecéntima oquin chiquíncé 'iti 'icé —quia 'unánxun ca usoquin cacéxa. 23Usai quia 'unánx atumi racuéquin ca a unin papabëtan aín titan —ax ca mëcócé 'icén, a ca ñucát —quixun judíos 'apucama cacéxa.

24Usaquian cacéxun ca a judíos unicaman amiribishi cuéntécénxun bëpéxcucé uni ñucátécancéxa:

—Nucén Papa Diosan ismainun ca nu asérabi ñuixun, ¿uisaxira caramina bëpéquian? A uni, Jesús, ax ca 'atima 'icé quixun cananuna 'unan.

25Cacéxun ca bëpéxcucé unin cacéxa:

—Ax cara 'atima uni 'icé quixun cana 'én 'unaniman. 'Ex bëxuñu 'ixúnbi 'én bërí iscé, ènëishi cana 'unan.

26Cacéxun ca cacéxa:

—¿Mi cara uisox? ¿Uisoquin cara mi bëpéxcüax?

27Cacéxun ca cacéxa:

—Ashiquin cana mitsu can, cacéxunbi camina cuaisama tan. ¿Uisati caramina 'é mitsun ñucatécen? Mitsúxribi sapi camina aín 'unánmicé uni 'iisa tanin.

²⁸Quia ca fariseo unicaman bëpëxcucë uni 'usánquin cacëxa:

—Mixmi aín 'unánmicë uni 'aímbi cananuna nun Moisésnëan usai nux 'inun quixun cuënöe bana 'unan. ²⁹Nun cananuna 'unan, Moisésbë ca Nucën Papa Dios banacëxa. Usa 'ixunbi cananuna uinuax cara a uni uaxa quixun 'unaniman.

³⁰Cacëxun ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—¿An 'ë bëpëxcucëbi caramina a uinuax cara uaxa quixun mitsun 'unaniman? ³¹Cananuna 'unaniman, an ñu 'atima 'acé unin bana ca Nucën Papa Diosan cuatima. An a ami sinánquin a rabianan axa cuëncësa oquinshi 'acé uni, aín bana cuni ca Nucën Papa Diosan cuatia. ³²Uínsaran néténbi ca unin, usabi bacéan uni bëxuñu ca unin bëpëxcüaxa quixun ñuia cuama 'icën. ³³Nucën Papa Diosan xuáma 'ixun ca an usaquin 'atsianma.

³⁴Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mix camina 'uchañubia min tita bacéan 'aish usabi 'ain. ¿Usa 'ixunbi caramina min nu bana ñuiuinsa tanin?

Usaquin caquin ca bëpëxcucë uni anuaxa cuantánun quixun chiquíancëxa.

Jesúsmi sináncëma unicama bëxuñusa

³⁵Fariseo unicaman ca bëpëxcucë uni chiquíanxa quixuan unin ñuia cuaquin ca Jesusan bariquin méraxun a bëpëxcucë uni cacëxa:

—¿Axa uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, ami caramina sinanin?

³⁶Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

—Ëx ami sinánun camina ui cara ax 'icë quixun 'ë cati 'ain.

³⁷Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina isin, an mi cacë, 'ëx cana a 'ain.

³⁸Quixuan cacëxun ca cacëxa:

—Asérabi camina mix a 'ai quixun cana bërí 'unaniman.

Usaquin caquin ca ami sinánquin aín bëmánón rantin purúnquin a rabiacëxa.

³⁹Rabicëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—Ën a uni 'unánmiti ñu 'unáncëma pain 'aish bëxuñusa 'ixunbi ca 'ëmi catamëquin bëxuñumasa 'ixun unin 'unánti 'icën. Usa 'aímbi ca an —ëñ cana ñu 'unani —quixun sináncë uni ax 'ëmi catamëtiama 'én 'unánmicëma 'aish usabi bëxuñusa 'iti 'icën. Usaía 'inun cana uacén.

⁴⁰Usaquin caia cuaquin ca anua 'icë fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—¿Núrxribi caranuna bëxuñu 'ain?

⁴¹Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun asérabi 'ë ñui quicë bana 'unáncëma 'aish bëxuñusa 'aish camina 'uchocëma 'itsián. Usa 'aímbi mitsun —cana a bana cuati —quicë 'ixúnbi —asérabi ca a bana 'icë —quixun sinántisama tancë cupí camina 'uchacë 'iti 'ain.

An aín cénënxun carnero bérúancë uni

10 ¹Ësaquinribi ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, axa anu carnero 'icë cénë aín xëcüen atsinima amo 'icë manámitan atsíncë uni ax ca an ñu mécamacé uni 'icën, mécamaxuan an ñu buáncë uni ca ax 'icën. ²Usa 'aímbi ca axa aín xëcüen atsíncë uni ax asérabi an carnero bérúancë uni 'icën. ³Axa ucébëtan an xëcüe xëócacë unin xëócacë bë atsínxuan an bérúancë unin aín anén cuéncëxun ca carnerocaman aín bana cuatia. Cuabétsinia aia ca cénëua éman buania. ⁴Usoxuan rëcuénquianquin buáncëxun ca carnerocaman aín bana cuaquin a caxu cuanquin nuibiania. ⁵A 'unáncëma uni, a ca carnerocaman nuima, usa 'aish ca an cuéncëbi aín bana 'unáncëma 'aish abatia.

⁶Usaquin caquian —an carnero bérúancë unisaribi cana 'ëx 'ai —quixun

caquin Jesusan 'unánmisa tancéxunbi ca anu 'icë unicaman uisai quicë cara a bana 'icë quixun cuama 'icën.

**Jesusan upí oquin aín
unicama bérúancë bana**

⁷Usa 'ain ca Jesusan amiribishi cacéxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, 'ex cana carneronén cénén xécuésaribi 'ain. ⁸'Ex ucéma pan 'afan anpáinra uá unicama ax ca an mécamacé unisa 'iacéxa. Usa 'ixun ca Nucén Papa Diosan bana isa ñuixunia quixun aín bana cuanun quixun uni paráncéxa. Usa 'icë ca atun bana unicaman cuaisama tancéxa. ⁹'Ex cana anua carnero 'icë cénénun anun atsínti xécuésaribi 'ain. Axa 'émi catamécë unicama ax ca Nucén Papa Diosnan 'inux iétia. Usa 'aish ca chuámashirua 'aish, carnerocama cénénuxa chiquíxun pasto pitancéx atsíntécencésaribi 'iti 'icën, 'en bérúancéx.

¹⁰Axa mécamacé unicama, ax ca mécamanan 'aracacé ñuina rëquin 'atimoi aia. Usa 'aínbi cana 'ex a unicaman 'acesa oquin 'aquimna 'émi catamétia upitax bucunun unicama 'imi uacéñ, bamatancéxribia xénibua 'aínbi Nucén Papa Diosbë 'inun. ¹¹'Ex cana ainra carnero upí oquin bérúancë asaribi 'ain. Ainra carnero upí oquin bérúancë, ax ca aín carnero bamati rabanan bamanuxunbi bëarati 'icën.

¹²Usa 'aínbi ca an curíqui biti cupíshí carnero bérúanquin ñu mëecé uni, ax 'inu aia isquin carnero ébiani abatia, ax asérabi aín 'ibuma 'aish. Abácébë uxun ca bëtsi biquin 'inun raíri tsuácaia. ¹³An carnero upí oquin bérúanti sinánquinma curíqui binuxuinshi ñu mëecé uni, ax ca carnerocaman rabanan nëétima abatia.

^{14,15}'Ex cana ainra carnero upí oquin bérúancë a 'ain. 'En Papan ca 'é 'unánxa,

'énribi cana a 'unan. Usaribi oquin cana 'én carnerocamaribi 'én 'unamin, atúnribi ca 'é 'unania. Usa 'aish cana 'ex bamatsianxmabi anun rabanan bamati 'ain. ¹⁶Bëtsi carneroñuribi cana 'ain. A 'aíshbi ca énë cénénun 'icëma 'icën. Aribi cana énë cénénua 'inun bëti 'ain. Acamanribi ca 'én bana cuati 'icën.

Usaquin 'én 'acéx ca 'én carnerocamax achúshi cénénushi 'iti 'icën, achúshishi ca an a bérúancë 'iti 'icën.

¹⁷Baísquitécéanx tsónux 'ex bamatsianxmabi bamati cupí ca 'én Papan 'é nuibatia. ¹⁸'Ex cuéeniamáca unin 'é bamamitima 'icën. Bamatsianxmabi cana 'exbi cuéencë cupí bamati 'ain. 'Ex cuéencë cupí cana bamati 'ain, bamatancéx cana baísquitécénti 'ain. Usai 'inun ca 'én Papan 'é caxa.

¹⁹Usaquin cacéxun cuaxun ca a banan rabanan judíos unicaman bëtsi bëtsi oquin sináncëxa. ²⁰Sinani ca 'itsa uni —ñunshin 'atimañu ca a uni 'icën, ca ñunshianxa. ¿Uisa cupí caramina aín bana cuatin? —quiacéxa. ²¹Usa 'ain ca raírinéxribishi —ësai ca ñunshin 'atimañu uni banaima. Ñunshin 'atimanëbi ca bëxuñu uni bëpëxutima 'icë —quiaz quiacéxa.

Jesús cuéeanma bana

²²Anuxun a rabiti xubu ménítancé xun anun ami sinánquin —asábi ca —quixun cá, a nëté sinánquin Nucén Papa Dios rabinux ca judíos unicama mita 'ain Jerusalénu timéacéxa. ²³Usa 'ain ca Jesús anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubu amo 'icë, anua uni niti, Salomón cacé, anun niacéxa. ²⁴Nitsia ca judíos unicaman nëbëtsioraquin cacéxa:

—¿Uisati caramina nu chiquiracéquin caiman? Mix Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ixun ca nu upí oquin cat.

²⁵Cacéxun ca Jesusan cacéxa:
—Cana mitsu can, cacéxunbi camina 'ex cana a 'ai quixun sináncëma 'ain. 'En

Papan cacë 'ixun 'én ñu 'aia isquin ca unin, 'ex cana Cristo 'ai qui xun 'unánti 'icën. ²⁶'En 'aia isquinbi, camina 'émi catamécëma 'ixun, asérabi cana Cristo 'ai qui xun sinaniman. ²⁷Carneronéan an bérúancë unin bana cuacésaribi oquin ca axa 'émi catamécë unin 'én bana cuatia. Cuatia cana acama 'én 'unánin. Usa 'ixun ca 'én bana cuaquin a bana quicésabi oquin 'aia. ²⁸Acama cana nététimoi Nucën Papa Diosnan 'inun 'imíti 'ain. 'Imia ca uínbi atu 'é bicuantima 'icën. ²⁹Atux ca 'én Papa, axa uinu 'icë unibétanbi sénénmaira, an 'énan 'inun 'émi sinánmiquin 'é 'ináncë 'icën. Usa 'icë ca uínbi atu a bicuantima 'icën. ³⁰'Ex 'én Papabé rabé 'aíshbi cananuna achúshishi 'ain.

³¹Usaquian cacëxun ca judíos unicaman anun récätsi qui xun maxax biacëxa. ³²Bitsia ca Jesusan cacëxa: —'En Papan 'é 'amicécun cana mitsúnmi isnun 'itsa ñu 'an. ¿'En usoquin 'acé uinu 'icë ñu cupí caramina 'é maxaxan 'acatsi quin?

³³Esoquian cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Minmi upí ñu 'acé cupí cananuna mi maxaxan 'aiman. Mixmi Nucën Papa Dios ñui 'atimati banacë cupí cananuna mi 'ain. Mix camina unishi 'aíshbi mix isamina Dios 'ai quiax quin. A cupí cananuna mi 'ain.

³⁴Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuénéo ca ésa quia: “Mitsúxbi camina dioscama 'ain”. ³⁵Cananuna 'unánin, Nucën Papa Diosan bana cuénéo a ca unin —asérabima ca —qui xun catima 'icën. Usa 'ain ca an asérabi ami sinánquin aín bana cuacë unicama Nucën Papa Diosan “'En bëchicë 'aish camina dioscama 'ai” qui xun cacëxa. ³⁶¿Nucën Papa Diosan éne menu uni 'inun 'é xuá 'aínbi caramina mitsun uisa 'ixun, aín Bëchicë

cana 'ai qui cana Nucën Papa Dios ñui 'atimati banai qui xun 'é Cain? ³⁷'En ñu 'acë ax 'én Papan cushínbi 'acëma 'ain camina 'ex cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai qui xun sinántima 'ain. ³⁸'Émi sinánquinmabi camina 'én, uni itsán 'acëma ñu 'aia isquin 'én Papa Dios ax ca asérabi 'ébë 'icë qui xun 'unánan 'éxri bi cana abë 'ai qui xun 'unánti 'ain.

³⁹Usaqin cacëxuan biisa tancancëxbi ca anuax cuani nétéacëxa.

⁴⁰Jordán 'ucë manan cuantécëntancëx ca Jesús anuxuan Juanén uni nashimia, anu 'iacëxa. ⁴¹Anua 'ain, a isi riqianxun axa quia cuati ca 'aisamaira uni quiacëxa:

—Juanéan uni itsán 'acëma ñu 'á 'aínmabi ca axa énë uni ñui quiá banacama ax asérabi 'icën.

⁴²Usaqin sinánquin ca anuxun 'itsa unin aín bana cuaxun —ax ca asérabia Nucën Papa Diosnuax uá 'icë —qui xun sináncëxa.

Lázaro bama

11 ¹Betania émanu 'icë uni Lázaro cacë, ax ca 'insínñu 'iacëxa. Aín chirabacë rabëtax ca Marta 'imainun María 'iacëxa. ²María ax ca an Nucën 'Ibu Jesús aín taë 'iníntisa ron chabóxun aín bun tatérencë, a 'iacëxa. ³Usa 'ixun ca aín chirabacë rabëtan —axa mibë nuibanancë uni ca 'insíñxa —qui xuan Jesús catánun uni xuacëxa. ⁴Xucëx cuanxuan unin cacëx ca Jesús quiacëxa:

—Ca 'insíñxa 'aíshbi ca bamatima 'icën. Unían uisaira cara Nucën Papa Diosan cushi 'icë qui xun 'unánan, uisaira cara aín Bëchicënén cushiribi 'icë qui xun 'unánun ca a uni 'insíñxa.

^{5,6}Usa 'ain ca —Lázaro ca 'insíñxa —qui xun ñuia cuaxbi Jesús, ax Marta, María, Lázaro acama nuibacë 'aíshbi, anua unin usaquin cacë éma, anu rabé nötë pain 'iacëxa. ⁷Rabé nötë 'icëbëtan

ca Jesusan aín 'unánmicé unicama cacéxa:

—Amiribishi Judea nêtënu cuanun ca cuan.

⁸Cacéxun ca aín 'unánmicé unicaman cacéxa:

—¿Anu 'icé judíos unicamaxa maxaxan mi 'acatsi quiax 'esénaënzanbi caina amiribishi Judea nêtënu cuantécéncatsi quin?

⁹Quixuan cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Achushi nêtëx ca doce horas 'icén, ¿usa cat? Barían pêcarupuncébë xabá 'ain ca unin upí oquin isquin chacáquinma upí oquin ñu mëëia. ¹⁰An pêcacéa 'áima 'ain ca imé nitsi chacánan unin ñu mëëima. Usaribiquin cana 'ex anun bamati nêtëma pan 'ain ñu 'ati 'ain.

¹¹Usaquin caquin ca Jesusan amiribishi aín 'unánmicé unicama cacéxa:

—Nuxnu abë nuibanancé Lázaro ca 'uxaxa. A bësuni cana cuanin.

^{12,13}Asérabi ca Lázaro bamaxa quixun 'unánquimbi ca —ca 'uxaxa —quixun cacéxa. Usaquier Jesusan cacéx ca atux, asérabi 'uxcë ñuisa quia quixun sinani, quiacéxa:

—'Uxcë 'aish ca pêxcúti 'icén.

¹⁴Usai quia ca Jesusan atúan upí oquin 'unánun cacéxa:

—Lázaro ca bamaxa, ca 'áima 'icén.

¹⁵Mitsúnni 'én cushi isti cupí cana 'ex anuma 'ian. Usa 'ain cana anu 'ex 'icéma cupí cuënen. Béri anu cuanun ca cuan.

¹⁶Cacéxun ca rabé bacéan 'icé Gemelo caquin anéccë, Tomás, an Jesusan 'unánmicé uni raíri cacéxa:

—Nuxribi abë bamai cuanun ca cuan.

**Jesús ax, anun baísquianan anun Nucén
Papa Diosbë uni 'iti bana**

¹⁷Usai quiquiani cuani bëbaquinshi ca Jesusan, matá témù naéccënu mëníoëxancé 'aish Lázaro rabé 'imainun

rabé nêtë 'icé ocëxa. ¹⁸Betania ax ca Jerusalénu bëbati tres kilometrosa 'iacéxa. ¹⁹Usa 'ain ca judíos unicama Martacéñun María aín rarébacé ñucë sinania, masá nuitutia isi riquianx raruai aín xubunu a rapasu bucüacéxa. ²⁰Tsóxunbi Jesús isa aia quixun ñuia cuabiani María xubunua tsóce ëbiani cuanquin ca Martanën Jesús aia bëñaquin biacéxa. ²¹Biquin ca cacéxa:

—Mixmi énu 'ain ca 'én rarébacé ñucëma 'itsfánxa. ²²Usa 'aínbi cana añu caramina ñucati a ca Nucén Papa Diosan mi 'axunti 'icé quixun 'unarin.

²³Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Min rarébacé ca baísquiti 'icén.

²⁴Usaquier cacéxun ca Martanën cacéxa:

—Ené nêtë cëñúcébë anun bama unicama baísquiti nêtënu ca baísquiti 'icé quixun cana 'unarin.

²⁵Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—'Ex cana an uni baísquimiti a 'ain, 'ianan cana anúan uni ainan 'aish Nucén Papa Diosbë 'iti a 'ain. Axa 'émi cataméccë uni, ax ca bama 'aishbi tsónux baísquiti 'icén. ²⁶Axa bamacéma pain 'aish ené menu tsoti, aín 'ucha cupí bamacésa 'aishbi 'émi cataméccë, acamax ca xénibua 'aínbi nêtétimoí Nucén Papa Diosbë 'iti 'icén, batatancéxbi. ¿Ésai 'ex quicé ené caina asérabi ca quixun sinanin?

²⁷Usaquier cacéxun ca Martanën cacéxa:

—Mix camina Nucén Papa Diosan Béchicé, Cristo, axa utinu nun caíncë a 'ai quixun cana 'unarin.

**Anu Lázaro mëníoëxancénuaxa
Jesús bëunan mëscúa**

²⁸Usaquin cabiani aín xubunu cuanquin ca Martanën aín xucén María amo nitsinaxun munu cacéxa:

—Unu ca Jesús 'icén, ca uaxa. Mi cuanun 'én mi canun ca quiaxa.

²⁹Cacéxun cuati ca María bénétishi níruquiani Jesúsnu cuancéxa. ³⁰Jesús Betania émanu bëbacéma pain 'aish, anuxun Martanén méracé anubi pain 'ain, ca anu María cuancéxa. ³¹Bénétishi níruquiania xubunuax cuania isquin ca axa abé xubunu bucucé judíos unicaman, —sapi ca anua aín rarébacé maíncénuax rarumati cuania —quixun sinánquin María níuibancéxa. ³²Cuancé bë anua 'icé anu bëbai a tanáin tsóbuquin ca Maríanén Jesús cacéxa:
—Mixmi énu 'ain ca 'én rarébacé nícema 'itsánxa.

³³María ini rarumamainuan abé ucé judíos unicamaxribi ini rarumati isi ca Jesús masá nuituti nitéxéacéxa.

³⁴Nitéxéquin ca Jesusan anu 'icé unicama cacéxa:

—¿Uinu caramina aín rarébacé méníoéxan?

Cacéxun ca cacéxa:

—Ca isi cuan.

³⁵Cacéx cuani ca Jesús bëunan méscúacéxa. ³⁶Usai 'ia isi ca judíos unicamax canancéxa:

—An ca Lázaro níuibairaxa, ca is. Usa 'aish ca anun rabanan bëunan mëscutia.

³⁷Usaíia quicébë ca uni raírinëx quiacéxa:

—¿An uni bëxuñu bëpéxcucé uni énen cara níucéma 'aínshi uxun Lázaro iémicé 'itsánx?

Jesusan Lázaro bamacébi baísquimia

³⁸Usaíia quicébë nitéxéteceni ca Jesús anua Lázaro méníoéxancé anu bëbacéxa. Anu Lázaro méníoçé ax ca matá me naéçé 'aish maxax cha achúshinén xépucé 'iacéxa. ³⁹Anu bëbaquin ca Jesusan atu cacéxa:

—Maxax ca racanat.

Caiabi ca bamaéxancé uni aín chirabacé Martanén cacéxa:

—Anúan níuxancé níetë ca rabé 'imainun rabé 'icén. Usa 'ain ca anéia.

⁴⁰Usaquin cacéxunbi ca Jesusan Marta cacéxa:

—Én cana mi can, asérabi 'émi cataméquin camina Nucén Papa Diosan aín cushion ñu 'aia isti 'ain. ¿Usa cat?

⁴¹Cacébétan ca anu 'icé unicaman maxax racanacéxa. Racanamainun ca Jesusan manámi bësuquin Nucén Papa Dios cacéxa:

—Papan, camina 'én bana cuan. Usa 'ain cana mi asábi ca quixun cain. ⁴²Én cana 'unánin, min camina camabi níetén 'én cacéxun cuatin. 'Aínbi cana min camina 'é asérabi xuacén quixuan éné unicaman 'unánun, ésaquin mi cain.

⁴³Usaquin catancéxun ca munuma banaquin cacéxa:

—Lázaro, anuax ca chiquit.

⁴⁴Usaquin cacéxéshi ca axa bamacé uni tatanianan mëtanicé 'ianan aín bëmánanribi chupan bérábuncé 'aish nirui quiniguax chiquícuatsiancéxa. Chiquícuatsincébétan ca Jesusan abé 'icé unicama cacéxa:

—Cuantánun ca aín taë tubuanan aín mëcén tubuanan anun aín bëmánan rabúncé chuparibi mabit.

Jesús 'acatsi quixuan sináncan
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵Usoquin 'aia isquin ca axa Maríabé cuancé judíos unicaman, Jesús ca asérabi Nucén Papa Diosnuaxa uá 'icé quixun sináncéxa. ⁴⁶Usaíia 'imainun ca anu cuanxun raírinén fariseo unicama

—Jesusan ca uni bamacé baísquimiaxa

—quixun níuxuancéxa. ⁴⁷Níuxuncé abé timéxun ca sacerdotenén cushicama 'imainun fariseo unicaman judíos cushibunén 'apucama cacéxa:

—Énë unin ca uni itsán 'acéma ñu 'itsairá 'aia. ¿Usa 'ain caranuna uisa oti 'ain? ⁴⁸Nun nu an usoquin ñu 'aia iséshicébétanbi ca camabi unin ami cataméquin aín bana cuati 'icén.

Usocëbë uxun ca Romanu 'icë unin anuxun nun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupanan nu bëtsi bëtsi oquin nun aintsicamaribi bëtsi bëtsi nëtënuua cuanun tsuáquirumiti 'icën.

⁴⁹Cacëxun ca Caifás caquin anëcë uni, ax a barin sacerdotenën cushima-can 'apu, an axa timëcë unicama cacëxa:

—Mitsun camina bana sinaniman.

⁵⁰Nua unin bëtsi bëtsi oquin ancëcëxnu 'ura 'icë nëtëcamanu cuani tsuáquitu ca 'aisama 'icën. Usai 'imanu nux upitax bucuti cupía uni achúshi bamati ca asábi 'iti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun camina mitsun sinaniman.

⁵¹Usai qui ca anbi sinani quiáma 'icën; ax a barin judíos sacerdotenën cushima-can 'apu 'ixun ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun —judíos unicamaxa asábi 'inun ca Jesús bamati 'icë —quixun judíos 'apucama cacëxa. ⁵²Judíos unicamaxéshima bëtsi bëtsi nëtënuaxa ax Nucën Papa Diosmi sináncë unicamaxribia ainan 'aish achúshisa 'inúan Jesús bamati ñuiquin ca usaquin cacëxa. ⁵³Usaquian cacëx ca a nëtë judíos 'apucamax Jesús 'acatsi quiax 'esénancëxa.

⁵⁴Usa 'ain ca Jesús judíos unicaman istin rabanan Judeanuax anua uni 'icëma menu 'urama 'icë éma Efraín cacë, anu cuancëxa. Anua 'ain ca abë aín 'unánmicë unicama 'iacëxa.

⁵⁵Pascua, anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtëa 'urama 'ain ca axa a 'urama unicamax Jerusalénu cuancëxa, anuax judíos unicama 'icésaribiti Pascua nëtë pinux Nucën Papa Diosan aín nuitka upí isnun mëniócati. ⁵⁶Cuantancëx bëbax ca Jesús bari, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu riquianx, a isímabi atúxbi ñucacánani ésai quiacëxa:

—¿Mitsun sináncëx cara Pascua nëtë 'ain, Jesús utima 'ic?

⁵⁷Usa 'ain ca sacerdotenën cushima-bétan fariseocamanribi anu 'icë unicama —Jesús mëraquin camina nun nu binun nu cati 'ai —quixun cacë 'iacëxa.

Achúshi xanúan Jesús 'inínti ron tachuca
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 ¹Mëcën achúshi 'imainun achúshi nëtë anun carnero 'ati nëtë 'iisama pain 'ain, ca Jesús Betania émanu cuancëxa, a émanuxuan Lázaro bamacëbi baísquimicë anu. ²Cuanxa Jesús atun 'itinu bëban ca Martanën piti 'aruacëxa. Aruxuan 'ináncëxun ca Jesúsbétan Lázaro 'imainun anu 'icë unicaman mesanuxun piacëxa. ³Pimainun ca Maríanën 'itsaira cupicë 'inínti ro sanuira, nardo cacë, a medio kilosa bëacëxa. Bëxun anun tachabotancëxun ca Jesús aín bun tatérëancëxa. Usoquian 'acëxa xubu namé camabi tsitsirui bëqui sanuia ca xëcancëxa. ⁴Usoquian Maríanën Jesús 'aia isi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, an uni Jesús 'inánti, ax quiacëxa: ⁵—¿Uisoti caranuna ènë ro maruxun aín cupí trescientos curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëma 'ain?

⁶Asérabi ñuñuma unicama nuibati sinani ca usai Judas quiáma 'icën. Ax an curíqui mëcamacë uni 'ixun, anua Jesusan aín 'unánmicë unicamabétan curíqui 'arucë burasa bérúanquin, anua curíqui mëcamacë 'aish ca usai quiacëxa. ⁷Quia ca Jesusan Judas Iscariote cacëxa:

—Usabia 'inun ca èn. An ca anúan bamaia 'è 'ati a ro nanxa. A ro ca ènëx 'icën. ⁸Camabi nëtë camina a mitsun 'a quinti ñuñuma uni isin. Usa 'aínbi camina mitsun xënbuquin 'è istima 'ain.

Lázaromi unicama 'ësénan

⁹Usa 'ain ca —Jesús ca Betanianu 'icë —quixun cuabiani a isanan, bamacëbia

baísquimicé Lázaro aribi isi judíos unicamax riquiancëxa.^{10,11} Riquiani ca 'itsa uni an Lázaro baísquimicé cupí, Jesúsmi sináncëxa. Usa 'ain ca Jesusan bana cuaquian unicaman atun ñuicé bana cuaisama tancé cupí, sacerdotenén cushicaman Lázaroribi 'ati sináncëxa.

**Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)**

¹²Usa 'ain ca Pascua anun carnero 'ati nêtén Jerusalénu uexancé unicamax timécamé'ecöe, an —Jesús ca Jerusalénu aia —quixun ñuicania cuacëxa. ¹³Cuabiani ca camaxunbi xébin pêchi téquin bibiani, bain aia Jesús bëñaquin bitsi biránanguiani riquiancëxa. Riquiancëbëa ucëbë ca munuma banai sharati quicancëxa:

—Nucën Papa Dios rabinun ca 'acan. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca Israel unibunén 'apu ènëx aia.

¹⁴Usaquian a rabicamainun ca Jesús burro mériai anu 'iruquiani Jerusalénu cuancëxa, usaquiania cuantia Nucën Papa Diosan bana unin esaquin cuënëosabi oi:

¹⁵ Siñou 'icë unicama, racuéaxma ca 'ican. Mitsun 'apu ca burron caxunu tsotax aia.

¹⁶Usai 'ia isquinbi ca aín 'unánmicé unicaman, a ñuiquin cuënëo bana quiásabi oi ca 'ia quixun 'unánma 'icën. Baísquitancëxa Jesús naínu cuantecéan cuni ca a ñuiquian, usai ca 'iti 'icë quixun cuënëosabi oi ca 'ixa quixun 'unáncëxa.

¹⁷Usa 'ain ca an Jesusan Lázaro bamacé matá me naécenu ménioéxancëbi cuënquin baísquimia isëxancé unicaman Jerusalénu aia ñuiacëxa. ¹⁸Ñuia cuabiani ca anu 'icë unicama —usoquin ca Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'axa —quixun sinani a isti sinánbiani Jesús mërananguini riquian-

cëxa. ¹⁹Usaí 'icancëbë ca fariseo unicamax canancëxa:

—Camina iscanin, camabi unix ca ami sinani a isi cuanxa. Usaí 'ia isquin camina 'unáncanti 'ain, nun Jesús 'acatsi quiax 'esénanquinbi cananuna añubi oiman.

**Griego banan banacé unían
Jesús istisa tan**

²⁰Judíos unicamax Pascua anun carnero 'ati nêtén Jerusalénu cuanmai-nun ca griego banan banacé unicama raírinëxribi atubë Nucën Papa Dios rabi cuancëxa. ²¹Cuanxun ca Galilea menu 'icë éma itsi, Betsaida, anu 'icë uni, Felipe, a méraquin cacëxa:

—Jesús cananuna istisa tanin.

²²Quixuan cacëx cuanxun ca Felipenén Andrés pain cabiani a rabëtaxbi cuanxun —griego banan banacé unin ca mi istisa tania —quixun Jesús cacëxa. ²³Cacëxun ca Jesusan Felipeçenún Andrés cacëxa:

—Uni 'inx Nucën Papa Diosnuax uá 'aish cana 'ex bamatancëx baísquiti 'ain. A nêtë ca béri 'urama 'icën. ²⁴Asérabi cana 'én mitsu cain, me 'ucë mëu 'apácëma 'aish ca ñu bëru aín nami ax usabi 'imainun aín napu axribi nêtëtima usabi 'ia. Me 'ucë mëu 'apácëxun cuni ca aín nami nêtécëbëbi aín napu ax cotancëxun upí oquin tuaia. ²⁵Axa ènë nêtënu upiti tsótishi sináncë uni ax ca ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. Usa 'áinbi ca axa ènë nêtënu ax cuëëncësa oishi upiti tsótishi sináncëma uni, ax ainan 'aish nêtëtimoí xénibua 'áinbi Nucën Papa Diosbë 'ia.

²⁶Axa 'énan 'iisa tancé unin ca 'ex cuëëncësabi oquin 'ati 'icën. Usoquin 'ai ca uinu carana 'ex 'ain, amuribi ax 'iti 'icën. An 'ex cuëëncësabi oquin 'acë unicama a ca 'én Papan nuibaquin 'aquinia.

Jesusan aín bamati ñuia

²⁷Cana 'itsaira masá nuitutin.
¿Uisaquin carana 'én Papa cati 'ain?

¿Carana, Papan, bérí uisa cara ocaniabi ca 'é iémit quixun cati 'ain? Usama ca. Uisa cara oti 'icé usa oquin 'acánun cana uacén.²⁸ Papan, unicaman mix cuéencësa oquin mi rabinun ca uisashi cara, 'é ocancëxbi asábi 'iti 'icén.

Cacéxun ca naínuax banaquin aín Papan cacéxa:

—Atúan 'é rabinun cana mëníocén, mënío 'ixun cana 'éa rabinun sinánmité cénti 'ain.

²⁹Usai naínuax banaia cuax ca anu 'icé unicama raírinëx —caná ca banaxa —quiacéxa. Quimainun ca raírinëxribi —ángel ca Jesúsbë banaxa —quiax quiacéxa. ³⁰Quia ca Jesusan atu cacéxa:

—Ené banax ca 'én cuanun 'én Papa quicéma 'icén. Mitsúnmi cuanun ca quiaxa. ³¹Bérí ca ené nöténu 'icé unicama, cara 'émi sinanía, cara 'émi sinanía quixun Nucén Papa Diosan isti 'icén. Isanan ca an 'émi sináncëma unicama 'apu, ñunshin 'atimanén 'apuribi ax cushi 'icébi 'én unicama 'ibuatimoquin ñusmoti 'icén. ³²Ex unin i curúsocénu matáscë 'itancëxun cana camabi menu 'icé uni 'émia sinánun 'imiti 'ain.

³³Ésoquin ca uisai 'iax cara bamati 'icé quixun cacéxa.

³⁴Usaquin cacéxun ca unicaman Jesús cacéxa:

—An Nucén Papa Diosan bana cuénéo uni ñuixuncé unían a bana isquin unicama ñuixunia cananuna cuan, ax ca ésaí quia, Cristo ax ca nötétimoí xénibua 'aínbi 'iti 'icén. ¿Usa 'aínbi caramina min, axa Nucén Papa Diosnuax uni 'inux uá, ax ca i curúsocénu matáscë 'iti 'icé quixun nu Cain? ¿Ui cara Nucén Papa Diosnuaxa uni 'inux uá ax 'ic?

³⁵Cacéxunbi ca Jesusan, 'émi camina sinánti 'ai quixun caquin ésaquin catécéancëxa:

—Itsama nötéinshi ca an mitsu upí oquin sinánmiti, ax mitsubé 'iti 'icén. Usa 'ain camina ax cuancëma pan 'ain, an mitsu 'unánmicësabi oi 'iti 'ain, ax cuancëbëmi usabi 'inun. A an 'unánmicëma uni, an ca uisai cara 'iti 'icé quixun 'unanim. ³⁶Usa 'ain camina an mitsu upí oquin 'unánmiti, axa mitsubé 'aínshi, an 'acésaribi oquinmi mitsúnribi sinánun, aín bana ca asérabi 'icé quixun sinani ami catamëti 'ain.

Usaquin catancëx ca Jesús atun isnunma cuani nötéacëxa.

Judíos unicama Jesúsmi sinántisama tan

³⁷Itsa oquin Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isquinbi ca judíos unicaman ax ca asérabi Cristo 'icé quixun sinánma 'icén. ³⁸Nucén Papa Diosan sinánmicë xun aín bana Isaíasnén cuénéosabi oi ca 'iacëxa. A banax ca ésaí quia:

Nucén 'Ibu, ¿Uinu 'icé unin cara, min bana nun ñuixuncëxun cuaquín, asérabi ca quixun sinanx? ¿Uinu 'icé unin cara minmi ñu 'aia isquin mix camina asérabi cushi 'ai quixun sinanx?

³⁹Uisa 'aish cara ami sinántisama tania quixuan unin 'unánun ca Nucén Papa Diosan bëtsi banaribi Isaías cuénéomiacëxa. Ax ca ésaí quia:

⁴⁰Nucén Papa Diosan ca acama atun nuitka miéu 'unántisama tanan atun pabitán cuaquínbi uisai quicé cara quixun 'unántisama tanun 'imiaxa. 'Imianan ca atun bérün isquinbi, 'ex cana cushiira 'ai quixun sinántisama tanía 'én iémisama 'inun 'imiaxa.

⁴¹Ésaquin ca Isaíasnén cuénéocëxa, an Nucén Papa Diosan 'imicëxun Jesusan usoquin ñu 'ati isanan bana ñuixunti iscë cupí.

⁴²Usa 'aínbi ca 'itsaira judíos uni 'imainun aín 'apu raírinëribi Jesús, ax ca Cristo, axa utia atun caíncë, a 'icé quixun

sináncëxa. Atun nuitu mëu usaquin sinanbí ca chiquiracëti banama 'icën, fariseo unicamami racuëti —atun sapi ca anua judíos unicama timëti xubunu nu atsínmitécëntima 'icë —quixun sinani. ⁴³Nucën Papa Dios cuëñum 'icësamairai ca a unicama fariseo unicamami racuëti atux cuëencësa oíshi 'iacëxa.

**Jesusan bana cuaisama tancë
cupí uni 'uchocë 'iti**

⁴⁴Usa 'ain ca Jesusan munuma banaquin atu cacëxa:

—Axa 'émi catamëcë uni ax ca 'émishi catamëtima, Nucën Papa Dios, an 'é xuá, amiribi catamëtia. ⁴⁵An 'é iscë uni an ca Nucën Papa Dios, an 'é xuá, aribi isia. ⁴⁶An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti 'ex cana unicama ñu 'atima 'acé 'aishbi sinanati 'émi catamëti upí 'inun 'iminu xacén. ⁴⁷Uinu 'icë unin cara 'én bana cuaquinbi 'ex quicësabi oquin 'aima, a uni cana 'én 'uchojiman. 'Ex cana énë nëtënu 'icë uni 'uchoi uáma 'ain. Atúxa Nucën Papa Diosnan 'inux iénum cana uacén. ⁴⁸An 'é timaquin 'én bana cuaisama tancë uni ax ca 'én bana quicësa oquin 'acëma cupí, énë mecamä cénfuti nëtënu 'uchocë 'iti 'icën. ⁴⁹'Ex cana 'enbi sinánx banaiman. 'En Papa, an 'é xuá, an ca uisai carana banati 'ain, uisoquin carana uni 'unánmiti 'ai quixun 'é caxa. ⁵⁰'En cana 'unamin, an 'é cacé bana ax ca anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtëtimoi 'iti a 'icën. Usoquin 'unánxun cana 'én Papan 'é cacësabi oquin bana ñuin.

**II. BAMATANCËXA JESUCRISTO
BAISQUIA (13-21)**

Jesusan aín 'unánmicë unicama tachuca

13 ¹Pascua anun carnero 'ati nëtëa 'icëma pan 'ain ca Jesusan 'unáncëxa, anúan énë menuax aín

Papanu cuanti nëtë ca 'uramatia quixun. Jesusan ca énë menuxuan aín bana cuacé unicama camabi nëtënu upí oquin nuibacëxa. Usa 'ain ca Jesús ax an atu nuibacé cupí bamaia aín unicaman —asérabi nu an nuibati ca usai bamaia —quixun 'unánti nëtë 'uramacëxa.

²'Uramacébëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun Judas Iscariote, Simonan bëchicé, a Jesús uni 'inánti sinámiciëxa. Usoquin sinánmicé 'ain ca a ñantan Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan piacëxa. ³Piquin ca —'én Papan camabi ñu 'ibuamianan énë nëtënu xuá 'aish cana anuribi cuantecënti 'ai —quixun sináncëxa.

⁴Usoquin sinani ca pitancëx niruacëxa. Niruxun aín cutun pëxun nantancëx ca anun ratérëmëti chupan tsitécérëquiacëxa. ⁵Usai 'itancëxun ca 'unpax manë xapanu 'aruxun aín 'unánmicë uni achúshi achúshi tachucatancëxun anun ratérëmëti chupan tatérëancëxa.

⁶Tatérëntancëxa aribishi tachucati aia ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Min caramina 'é tachucati 'ain?

⁷Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uisa cupí carana 'én ésoquin mitsu 'ai quixun camina bëri 'unaniman. Nëtë itsin cuni camina 'unánti 'ain.

⁸Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ex mi meuira 'icë camina uisa nëtënbí min 'é tachucatima 'ain.

⁹Ésoquian cacëxun ca Jesusan catécéancëxa:

—'En mi chucacëma 'aish camina 'énan 'itima 'ai —quixun.

⁹Cacëxun ca Simón Pedronën:

—Usa 'ain ca 'én taëishi 'axunma 'én mëcën rabé 'imainun 'én maxcáribi chucat —quixun cacëxa.

¹⁰Cacëxunbi ca Jesusan amiribishi cacëxa:

—Nashicëxa aín namicama upí 'ain ca unin nashitécënquinma aín taëishi anun nicéxa chuaia chucati 'icën. Usaribiti

camina micamax nashicësa 'aish, nuitu upíñu 'ain, 'áishbi camina micama achúshinéxëshi min nuitu upíma 'ain.

¹¹Uin cara a uni 'inánti 'icë quixun 'unánquin ca —micama achúshinéxëshi camina min nuitu upíma 'ai —quixun cacëxa.

¹²Ésoquin caquin atu tachucatancëxun aín cutun bixun pañuax mesa rapasu tsóbutéçéntancëxun ca amiribishi catécéancëxa:

—¿Uisa cupí carana 'én ésoquin mitsu 'a quixun caramina 'unanim? ¹³Mitsun camina 'éx isana mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë a 'ai quixun 'é Cain. Asérabi cana 'éx usa 'ain. ¹⁴'Ex mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë 'ixunbi cana mitsu tachucan. Usaribiti camina micamax bëtsibë bëtsibë tachucananti 'ain. ¹⁵Enéx ca a tanquinmi usaribi oquin 'acanun 'én mitsu 'acé 'icën.

¹⁶Asérabi cana 'én mitsu Cain, "an uni ñu mëéxuncë uni an ca an a ñu mëémicë uni inuíma". Usaribiti ca a xucë uni, ax an xucë abë sénénma 'icën.

¹⁷Ené banacama 'unánquin a bana quicësabi oquin 'ai camina chuámarua taní cuééncanti 'ain. ¹⁸Mitsux camina cuéénti 'ai quibi cana camabi mitsu ñui quiman. Ama. 'En caíscë unicama, mitsux caramina uisa uni 'ai quixun cana 'unanim. 'En 'unáncësabi oi ca Nucën Papa Diosan bana cuéñeo, ésaí quicësabi oi, 'iti 'icën: "An 'ébëtan pán picë uni ax ca 'émi 'ixa". ¹⁹A unían aín sináncë ñu 'acëma pan 'ain cana mitsu can. Usaquin mitsu catancëx, 'éx usai 'icëbëtan, camina asérabi carana 'éx ui 'ai quixun 'unánuoxun 'acanin. ²⁰Asérabi cana mitsu Cain, uin cara 'én bana ñuixunun 'én xucë uni aín bana cuatia an ca 'én banaribi cuatia. Usaribi oquin ca ui unin cara 'én bana cuatia an Nucën Papa Dios, an 'é xuá, aín banaribi cuatia.

Judasnën a uni 'inántia Jesús ñuia bana (Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹Usoquin catancëx masá nuituquin ca Jesusan upí oquin atun cuaisabi oquin atu cacëxa:

—Asérabi cana 'én mitsu Cain, mitsu achúshinëñ ca an 'atimonun uni 'é 'inánti 'icën.

²²Cacéxbi ca aín 'unánmicë unicama ui ñui cara quia quixun 'unanim sináncasmai isanancëxa. ²³Usa 'ain ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira Jesusan nuibacë, ax Jesús rapasu 'iacëxa. ²⁴Usa 'icë ca Simon Pedronëñ, ui ñui cara quia ñucánun quixun sanánquin mëtúnquin cacëxa. ²⁵Cacëxun ca axa a rapasu 'icë an Jesús cacëxa:

—¿Nucën 'Ibu, ui uni cara ax 'ic?

²⁶Cacëxun ca Jesusan pán chamara bixun cacëxa:

—A 'én pán chamara énë chabóxun 'ináncë uni, ax ca a 'icën.

Caxun ca pán chamaratsu chabóxun Simonan bëchicë, Judas Iscariote, a 'ináncëxa. ²⁷Ináncëxuan bitsiashi ca ñunshin 'atimanén 'apu, Satanásnën Judas bënénquinsi sinámmiacëxa. Usaquin sinánmia ca Jesusan Judas cacëxa:

—Añu caramina 'acasi ca bënénquinsi 'at.

²⁸Usaquin caia ca mesa rapasu 'icë unicaman uisoti cara Jesusan usaquin Judas caia quixun sináncasmaquin cuama 'icën. ²⁹Judas ax ca anu curíqui puruti ñusutí a niquincë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca raírinén, Jesusan sapi isa Pascua nëtén piti ñu marutanun canan, ñuñuma uni ñu 'inántanun caxa quixun sináncëxa. ³⁰Usa 'ain ca pán chamaratsu bixun pitancëx sénénquiani Judas imé cuancëxa.

Axa quicësabi oi 'iti bana ió

³¹Chiquíquiania Judas cuancëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë uni raíri cacëxa:

—Bérí, bamatancëx, 'ex baísquicëbë tan ca unin 'unánti 'icën, 'ex cana asérabi Nucën Papa Diosan xuá a 'ai quixun. 'Unánan ca uisaira cushi cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánti 'icéen piti ñu marutanun canan, ñn. ³²Uisaira cushiñu cara ax 'icë quixun 'unánquian unin a rabinun ca Nucën Papa Diosan uni 'inux anuax uá 'icë, 'e baísquimiti 'icën. Usocébétan ca 'ex cana asérabi aín Béchicé 'ai quixun 'unánquian unin 'eribí rabiti 'icën. Béríbi ca usai 'iti 'icën. ³³Xénibutíma cana bénétishi mitsubé 'iti 'ain. Mitsubé 'itancëx cuancë camina 'e barinuxun 'ain. Usa 'ain cana 'én judíos unicama cacésabi oquin bérí mitsuribi cain, anu 'ex cuancë anu camina mitsux cuantima 'ain. ³⁴Mitsun 'unáncëma bana ió ñeribí cana axa quicésabi oími 'inun mitsu cain, mitsúxbi camina bëtsibé bëtsibé nuibananti 'ain. 'En mitsu nuibacésaribi oi camina micamax bëtsibé bëtsibé upiti nuibananti 'ain. ³⁵Micamaxmi bëtsibé nuibanania isquin ca camabi unin, éné unicamax ca asérabi Jesusan 'unánmicë 'icë quixun 'unánti 'icën.

Pedronën a ñuiquin uni paránti Jesusan ñuia

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶Usaquian cacéxun ca Simón

Pedronën Jesús cacéxa:

—¿Uinu caramina cuanin?

Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Anu 'ex cuanti, anu camina bérí 'ebé cuantima 'ain. Anúnmi cuanti nété sénéncëbë camina cuanti 'ain.

³⁷Cacéxun ca Pedronën cacéxa:

—¿Uisa cupí carana béríbi mibë cuantima 'ain? Unían 'e 'anúnbì cana mibë cuanti 'ain.

³⁸Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—¿Asérabi caramina unin mi 'acascëxbi 'ebé cuanti 'ain? Asérabi cana

'én mi cain, 'atapa banatisama pan 'ain camina —'én cana a uni 'unanimia —quixun 'e ñuiquin rabé 'imainun achúshi oquin cati 'ain.

Nucën Papa Diosnan 'inux ca uni Jesúsmi catamëti 'icë quicë bana

14 ¹Usaquin catancëxun ca esaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacéxa:

—Masá nuituaxma ca 'ican. Nucën Papa Diosmi camina catamëti 'ain. Nucën Papa Diosmi catamëti ca 'émiribi catamët. ²En Papan 'icénu ca anu 'iti 'itsa 'icën. Anu 'iti 'áma 'ain cana, anu 'iti ca 'áma 'icë quixun mitsu catsán. Usa 'ain cana anumi 'icánti a mitsu ménioxuni cuanin. ³Ménioxunbëtsini cana anumi 'ebé 'inun mitsu bitsi utécénu 'ain, 'ex anu 'icë anumi mitsux 'ebé 'inun. ⁴Ex anu cuanti a 'unánan camina ex anun cuanti bai aribi mitsun 'unarin.

⁵Cacéxun ca Tomásnën cacéxa:

—Uinu caramina cuanin, a cananuna 'unaniman. ¿Usa 'ixun caranuna uisaxun mix anun cuanti bai 'unánti 'ain?

⁶Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—'Ex cana anun cuanti bai, a 'ain. 'Ianan cana an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unánquian ax cuéencë sabi oquin 'acé, a 'ain. 'Ianan cana an uni anun tsótí nété 'ináncë, a 'ain. Uix cara Nucën Papa Diosnu cuainsa tania ax ca 'émi pain catamëti 'icën. ⁷Mitsun 'e upí oquin 'unáncë 'ixun camina 'én Paparíbi upí oquin 'unántsian. Usa 'ain camina bérí a 'unarin, a camina isan.

⁸Quia ca Felipenën cacéxa:

—Nucën Papa Dios ca nu ismit. Bëtsi ñuumá, ashi cananuna mi ñucatin.

⁹Cacéxunbi ca Jesusan cacéxa:

—¿Camabi nétén mitsubé 'iabi caramina uisa uni carana 'ai quixun 'e 'unaniman? An 'e iscë uni, an ca Nucën

Papa Diosrabi isia. ¿Usa 'aínbi caramina uisa cupí, nu ca Nucén Papa Dios ismit quin? ¹⁰¿'Ex cana Nucén Papa Diosbë 'ain, Nucén Papa Dios ax ca 'ébë 'icë quixun caramina sinaniman? 'En mi cacë bana énëx ca 'énbi sinani quicë banama 'icën. Ax 'ébë 'ixun ca Nucén Papa Diosan ax cuëncë ñu 'anun 'ë 'amia. ¹¹'Ex cana Nucén Papa Diosbë 'ai quianan Nucén Papa Dios ax ca 'ébë 'icë quia camina a banax ca asérabi 'icë quixun sinánti 'ain. 'Ex quicë bana ax ca asérabi 'icë quixun sinánquinmabi camina 'én ñu 'iammi iscë, acama cupí, 'ex cana asérabi Nucén Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unánti 'ain.

¹²Asérabi cana 'én mitsu Cain, 'ex Nucén Papa Diosnu cuancë cupí ca axa 'émi catamécë uni, an 'én 'acë ñuribi 'ati 'icën, 'anan ca 'én 'acësamaira oquin ñu 'ati 'icën. ¹³Añu caramina 'én anén ñucácësa oquin 'ex cuëncësabi oquin ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain, Nucén Papa Dios ca cushira 'icë quixuan 'én 'aia isquin unin 'unánun. ¹⁴Añu caramina 'ë sinánquin 'ex cuëncësabi oquin ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain.

Jesusan aín Bëru Ñunshin Upí aín unicamanu xuti

¹⁵Asérabi 'émi sinánçë 'ixun camina 'én mitsu cacësabi oquin ñu 'ati 'ain.

¹⁶Usaquimmi 'acébétan cana am mitsu 'aquinti a mitsubëa 'inun xunun Nucén Papa Dios ñucáti 'ain, axa xénibua 'aínbi mitsubë 'inun. ¹⁷Ax ca Nucén Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'icën, an Nucén Papa Diosan sinánçë ñucama 'unánçë, a. A ca an Nucén Papa Diosan bana sinánçëma unin ui cara ax 'icë quixun 'unántima 'icën, ca a istima 'icën. Usa 'aish ca atux Nucén Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'itima 'icën. Usa 'aínbi camina mitsun a 'unánti 'ain, axa mitsunu 'ianan xénibua 'aínbi

mitsubë 'icë cupí. ¹⁸'En cana mitsu 'ibuñumoima, cana mitsunu utécénin.

¹⁹Itsama nätë 'icébétan ca an Nucén Papa Diosan bana cuacëma unin 'ë istécénima 'icën. Usa 'aínbi camina mitsun 'ë istécénuxun 'ain. 'Ex pain Nucén Papa Diosbë 'icë cupí camina usaribiti mitsúxribi abë 'inxun 'ain. ²⁰A nätén camina 'unánuxun 'acanin, 'ex cana 'én Papabë 'ain, usaribiti camina mitsux 'ébë 'ain, 'exribi mitsubë 'imainun. ²¹An 'én bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë uni ax ca axa 'émi asérabi sinánçë uni a 'icën. Axa 'émi sinánçë uni a ca 'én Papánribi nuibatia. Usaribi oquin cana 'énribi a uni nuibaquin uisaira carana 'ex 'ai quixun 'unánminuxun 'ain.

²²Cacéxun ca Judas Iscariote ama, bëtsi Judasnén Jesús cacëxa:

—¿Usa cupí caramina nu uisaira caramina mix 'ai quixun ismiquinbi an Nucén Papa Diosan bana cuacëma unicamaribi ismitima 'ain?

²³Cacéxun ca Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'émi sinania, ax ca 'ex quicësabi oi 'iti 'icën. Usai 'ia ca 'én Papan nuibati 'icën. An nuibacébë cana 'én Papabë 'exribi a unibë 'iti 'ain. ²⁴Axa 'émi sinánçëma uni ax ca 'ex quicësabi oi 'ima. 'En mitsu cacë bana, énëx ca 'énbi sinanx quicëma 'icën. Ax ca Nucén Papa Dios, an 'é énu 'inun xuá, an 'ë sinánmicë 'icën. ²⁵Mitsubë énë nätén 'ixúinshi cana énë banacama mitsu ñuixunin. ²⁶Usa 'aínbi ca Nucén Papa Diosan 'ë cupíshi aín Bëru Ñunshin Upí, an uni 'aquinti, xuti 'icën. Xucéxun ca an camabi ñu 'unánmianan 'én ñuixuncë banacama manutimoquin mitsu sinánmiti 'icën.

²⁷'Ex cuancébëbi camina chuámashirua bucucanti 'ain. 'En 'imicëx camina énë menu 'icë ñu sinani cuëncësamaira oi 'énan 'aish cuëeni chuámarua 'iti 'ain.

Usa 'ain ca masá nuituaxma 'ianan racuéaxma 'ican. ²⁸En mitsu, cana cuanin, cuantancéxbi cana mitsubé 'inux utéceni cuani quixun cacéxun camina camaxunbi cuacan. Asérabi 'émi sináncé 'aish camina mitsux, 'ésamaira 'én Papa anu cana cuani quixun 'én cacéx cuééntsian. ²⁹Ené ñucama 'iisama pain 'ain cana mitsu ñuixuan, mitsúnmi énë ñucama 'ia isquin, asérabi cana 'ex Nucén Papa Diosan xuá 'ai quixun 'unánun.

³⁰Ené banacamaishi cana mitsu cain. An énë menu 'icé unicama ax cuééncesa oquian 'anun 'amicé 'apu ca aia. Usa 'ain cana bana itsiribi ñuiquin mitsu caiman. Uxunbi ca an 'é uisoima. ³¹Usa 'áinbi cana camabi unían 'ex cana 'én Papami sinani quixun 'unánun, an 'é cacésabi oquin 'ain. Enéishi cana mitsu cain. Cuanti ca nirut —quixun ca Jesusan aín 'unánmicé unicama cacéxa.

**Aín icéñun uvasnén pëñan
Jesusan bana ñuixuan**

15 ¹Usaquin catancéxun ca esaquinribi Jesusan aín 'unánmicé unicama cacéxa:

—Ésa ca. 'Ex cana uvas 'apácé aín i rarasaribi 'ain. 'Imainun ca 'én Papax an ñu 'apácé bérúancé unisa 'icén. ²Usa 'ixun ca an uinu 'icé 'én pëñanex cara bimiñuma 'icé a téaxun nia. Nianan ca uinu 'icé 'én pëñanex cara bimiñu 'icé a upíra oquian tuanun raméníoia. ³Micaman 'én mitsu ñuixuncé bana cuacé cupí camina mitsun nuitu méniocé 'aish upí 'ain. ⁴'Ex mitsubé 'imainun ca mitsúxribi 'ébëbi 'it. Ésa ca: Uva pëñan péónxquicé 'aish aín i rarami upiti tacáshquicéma 'ixun ca upí oquin tuaima. Upiti aín rarami tacáshquicé 'ixun cuni ca upí oquin tuaia. Usaribiti camina mitsux asérabi 'ébë 'ima uvas tuáñumasaribi 'iti 'ain.

⁵'Ex cana uvas aín i rarasaribi 'ain. Aín pëñásaribi camina mitsux 'ain. Usa 'aish camina 'émi cataméanan 'émi upiti sinánan 'ex mibë 'ain, min sinan 'én sinánsaribi 'aish 'ex cuééncésabi oquin 'anan 'én bana quicésabi oi 'iti 'ain. 'Ex mitsubéma 'ain camina 'ex cuééncesa oi 'itima 'ain. ⁶Uva pëñan bimiñuma ax ca unin téaxun nicéx xanania. Xanania bucúnrutancéxun tsi réquirucémi nicéx ca xaratia. Usaribiti ca axa 'émi cataméti 'émi sináncéma unicamax 'iti 'icén.

⁷Mitsux 'émi cataméanan 'én bana manuima 'ex quicésabi oi 'icé 'ixunmi ñuicacéxun ca Nucén Papa Diosan mitsúnmi cacésabi oquin mitsu 'aquisti 'icén. ⁸Mitsun 'én sinánsaribi 'ixun upí ñu 'aia isquin ca unin 'unánti 'icén, mitsux camina asérabi 'én uni 'ai quixun. Usa 'ixun ca mitsu cupí unin Nucén Papa Dios rabiti 'icén. ⁹En Papan 'é nuibacésaribi oquin cana mitsu 'itsaira nuibatin. 'En mi nuibamainun camina 'é manuima 'émi sinánti 'icanin. ¹⁰Ax quicésabi oi 'ia ca 'én Papa Diosan énquinma 'é nuibatia. Usaribitimí 'ex quicésabi oi 'ia cana 'énribi énquinma mitsu nuibatin.

¹¹'Ex 'icésaribitimí mitsúxribi chuámarua tani cuéeni bucucanun cana énë banacama ñuixunquin mitsu cain. ¹²Enéex ca asérabi ax quicésámi 'icanti bana a 'icén: 'En mitsu nuibacésaribiti camina bëtsibé bëtsibé nuibananti 'ain. ¹³Abéa nuibanancé uni axa bamati 'áinbi ca a uni bamati rabanan a nuibacé uni ax bamati 'icén. Usa unin ca uni itsin 'acésamaira oquin uni nuibatia. ¹⁴'En cacésabi oi 'i camina mitsux 'ébë nuibanancé uni 'ain. ¹⁵Usa 'ain cana 'én ñu mëemicé uni camina 'ai quixun mitsu caiman. An ñu mëéxuncé unin ca uisoquin ñu 'ati cara an ñu mëemicé unin sinania quixun 'unanimia. 'Ebë

nuibanancé unicama camina 'ai quixun cana mitsu cain. Usa 'icé cana 'én Papan 'é cacé ñucama mitsu 'unánmian. ¹⁶Ex mitsun 'ibu 'inúnmí 'é caíscancéxunmabi cana 'énan 'inun mitsu 'énbi caísan. Usotancéxun cana mitsúnmi 'én sinánsaribi 'ixun upí ñuishi 'anun mitsu can, xénibua 'aínbia Nucén Papa Dios cuëenun. Usaquin 'aia ca 'ex cuëencé sabi oquinmi ñucácxun mitsu 'axúnti 'icén. ¹⁷Usa 'ain cana mitsu catécenin, camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain.

Jesúscénun aín unicamamia énë nétenu 'icé uni nisha

¹⁸Esaquínribi ca Jesusan aín 'unánmicé unicama cacéxa:

—Nucén Papa Diosan bana cuacéma unicamaxa mitsumi nishcexun camina sinánti 'ain, 'émi pain ca nishcancéxa quixun. ¹⁹Mitsun atun sinánsaribi 'icé ca an Nucén Papa Diosmi sinánquinma énë nätenu 'icé ñuishi sináncé unicaman mitsu nuibatsianxa. 'Aínbi camina mitsux 'én caíscé 'aish, atun sinánsama 'ain. Usa 'ain ca atun nuibatima mitsumi nishia. ²⁰'En esaquin mitsu cacé a camina sináncanti 'ain, "an uni ñu mëëxuncé uni an ca an a ñu mëëmicé uni inuíma". 'Émi pain nishquin ca unin 'é bëtsi bëtsi oia. Usaribi oquin ca 'énan cupí mitsu unin bëtsi bëtsi oti 'icén. Usa 'aínbi ca uni raírinén 'én bana cuati 'icén. Usaribi oquin ca 'énan cupí uni raírinén mitsun bana cuati 'icén.

²¹Nucén Papa Dios an 'é xuá a 'unáncéma 'ixun ca 'énan cupí raíri unin mitsu bëtsi bëtsi onuxun 'aia.

²²'En atu bana ñuixuni uáma 'ain ca atux usabi 'itsánxanxa. 'Aínbi cana 'ex uá 'ixun atu bana ñuixuan. Usa 'ain ca 'én bana 'unani 'émi cataméisama tancé cupí aín 'ucha téréncéma 'aish atun 'uchabi 'icén. ²³Axa 'émi nishcë uni, ax ca 'én Papamiribi nishia. ²⁴Atúan isnun

'én uni itsin 'acéma ñu 'acéma 'ain ca atux usabi 'itsánxanxa. Usa 'aínbi ca 'én 'acé ñucama isaxa. A cupí ca 'émi nishanan 'én Papamiribi nishaxa.

²⁵Nucén Papa Diosan bana cuénéo ax ca 'é ñui ésai quia: "Én 'atima ñu 'acé 'aímabi ca 'émi nishcanxa". A bana quicésabi oi ca 'ia.

²⁶Unicamax 'émi nishcë 'aínbi ca aín Bérü Ñunshin Upí, an Nucén Papa Diosan sináncé ñucama 'unánan uni 'aquincé, an uisa carana 'ex 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'icén. Ax ca an Nucén Papa Diosan sináncé ñucama 'unáncé, a 'icén. A cana Nucén Papa Dios cuëencé sabi oquin mitsubëa 'inun xuti 'ain.

²⁷Mitsúnribi camabi nätén 'ébë 'ixun 'én bana ñuixunia cuanan 'én ñu 'aia iscé 'ixun camina 'é ñuiquin uisa carana 'ex 'ai quixun unicama 'unánmiti 'ain.

16 ¹Nucén Papa Diosmi manuax-
mami 'icánum cana énë bana mitsu ñuixunin. ²Mitsúxmi 'énan cupí ca anua judíos unicama timéti xubunu atsíntéceánxmami 'inun mitsu chiquíncanuxun 'aia. Nucén Papa Dios cuëencé sabi oquin isa 'aia quixun sinánquin ca unin mitsu bëtsi bëtsi oquin 'ati 'icén. Usai 'ia camina isti 'ain. ³Usa näténbi Nucén Papa Dios 'imainun 'éribi 'unáncéma 'ixun ca usoquin mitsu 'ati 'icén. ⁴Usoquian unin 'atimocéxunmi a sinánun cana usai ca 'iti 'icé quixun mitsu cain.

Aín Bérü Ñunshin Upitan Nucén Papa Diosan unicama 'unánmiti bana

Esaquínribi ca Jesusan aín 'unánmicé unicama cacéxa:

—Camabi nätén mitsubë 'ixun ñuixunxunmabi cana cuanuxun bérü, unían bëtsi bëtsi océxunmi a sináncanun, énë banacama mitsu ñuixunin. ⁵Bérü cana an 'én xuá anu cuanin, abë 'i. Esaquin 'én cacéxunbi camina mitsu achúshi-

nënbi uinuira carana cuanin quixun 'ë ñucatiman. ⁶Ë ñucatímabi camina 'ën cacëx masá nuitucanin. ⁷Usai 'iabi cana asérabi mitsu cain, upitaxmi 'ë cupí 'icanun cana 'ëx cuanin. ⁸Ex cuancébëma ca an uni 'aquisti, Nucën Papa Diosan Béru Ñunshin Upí, ax mitsubë 'i utima 'icën. Usa 'aínbì cana 'ëx cuanquin a xutí 'ain. ⁹An ca Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicama atux ca 'uchañu 'icë quixun 'unánmianan, usai ca 'émi catamëti, uni upí nuituñu 'iti 'icë quixun 'unánmianan, Nucën Papa Diosan ca 'émi sináncëma unicama atun 'ucha cupí castícanti 'icë quixun 'unánmiti 'icën. ¹⁰Émi catamëti sináncëma cupí ca atux 'uchañura 'icën. ¹¹En Papanu cuancëmi mitsun 'ë istécencébétanma ca atun uisai cara 'émi catamëcë 'aish uni upí 'iti 'icë quixun 'unánti 'icën. ¹²An énë nêtënu 'icë unicama 'ibuacë ñunshin 'atimanén 'apu ca castícanuxun 'uchocë 'icën. Usa 'ain ca axa 'émi catamëcëma unicamanribi, usuribiti ca atux castícan-cë 'iti 'icë quixun 'unánti 'icën.

¹²En a mitsu ñuixunti bëtsi banacamaribi énu 'aínbì camina 'ën bëri ñuixuncëxunbi uisai quicë cara quixun cuacantima 'ain. ¹³Aínbì ca Nucën Papa Diosan Béru Ñunshin Upí, an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unáncë, an mitsubë 'ixun, 'en mitsu ñuixunce banacama ax cara uisaira quicë 'icë quixun mitsu 'unánmianan uisa ñucamax cara upí 'icë mitsu 'unánmiti 'icën. An ca anbi sináncësa oquinma, Nucën Papa Diosan cacëxuan cuacë ñucamaishi mitsu 'unánmiti 'icën. 'Unánmianan ca uisai cara 'ën unicama énë nêtënuax 'ianan Nucën Papa Diosan nêtënuaxribi 'iti 'icë quixun mitsu 'unánmiti 'icën. ¹⁴An ca 'ën sináncë ñucama 'unánquin usuribì oquin mitsu 'unánmiti 'icën. An mitsu 'unánmicë cupí camina 'ë rabiti 'ain. ¹⁵En Papan

ñu ax ca 'énanribi 'icën. Aín sinánsaribi ca 'ën sinan 'icën, 'en cushix ca aín cushisaribi 'icën. Usa 'ain cana mitsu can, aín Béru Ñunshin Upí an ca 'ën sináncë ñucama 'unánquin usuribì oquin mitsu 'unánmiti 'icën.

**Masá nuitutancëbi ca aín unicama
chuámarua tani cuëënti 'icë
quiáxa Jesús quia**

¹⁶Énu mitsubë 'itancëbi nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë istécencanti 'ain. Anu Nucën Papa Dios 'icë anu cana cuanin.

¹⁷Ésoquian cacëx ca aín 'unánmicë unicama raírinëx canancëxa:

—¿Uisai quicë bana cara, “énu mitsubë 'itancëx nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë 'istécënti 'ai”, quianan, “anu Nucën Papa Dios 'icë anu cana cuanin” quicë énëx 'ic? ¹⁸Quianan ¿uisa cupi cara “itsama nêtëinshi” quiax quin? Cananuna cuatima —quiax canancëxa.

¹⁹A ñucácatsi quiáxa canania 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Énu mitsubë 'itancëx nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë istécënti 'ai quixun 'en mitsu cacë bana ñui caramina cananin?

²⁰Asérabi cana 'ën mitsu cain, 'ë cupí camina masá nuituti bëunam mëscúcanti 'ain. Mitsúxmi usai 'imainun ca an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicama cuëënti 'icën. Masá nuitutancëbi camina mitsux 'ë cupí chuámarua tani cuëënti 'ain. ²¹Anúan bacénti nêtënu ca xanu paë tani bënëtia. Usa 'aínbì ca nanipacétancëxun aín tuáratsu isi —cana bacéan —quixun sinani cuëëni, chuámashi tanquin, béráma paë tancë a manuia. ²²Usaribiti camina mitsux bëri masá nuitutin, 'aíshbi camina 'ë istécëni cuëënquin chuámashirua tanti 'ain, uinu 'icë unínbì sinanamitisama oi.

²³A nëtën camina uisai quicë cara 'ën mitsu cacë bana ñenex 'icë quixun 'ë ñucánuñunma 'ain. Asérabi cana mitsu cain, 'ëx quicësabi oquinmi a ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan mitsu 'axunti 'icën. ²⁴Enan 'ixunbi camina 'ëx quicësabi oquin aña ñubi Nucën Papa Dios ñucáncëma pain 'ain. Ca ñucát. Ñucácëxun ca cuëéinra cuëénun an mitsu 'axunti 'icën.

Axa aín unicamami nishcë unicamasama cushiira ca Jesucristo 'icë quicë bana

²⁵Canan ca ñesaquinribi Jesusan cacëxa:
—Bëtsi ñu ñuicësoquin cana 'ën 'unánmisa tancë banacama mitsu ñuixuan. Usa 'aínbi cana 'itsama nëtë 'icëbëtan bëtsi ñu 'acësoquin ñuiquinma upí oquin cuaquinmi 'unánun Nucën Papa Dios ñuiquin mitsu ñuixunti 'ain. ²⁶Usacëbëtan camina 'enan cupí Nucën Papa Diosan mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. 'Einshi mitsu a ñucáxunti caínquinma camina mitsúmbi abë banaquin a ñucáti 'ain. ²⁷An ca asérabi mitsu nuibatia. Mitsúxi 'ëmi sinánan 'ëx cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun sináncë cupí ca an mitsu nuibatia. ²⁸Nucën Papanuax cana énë nëtënu uacén. Uá 'aíshbi cana énë nëtënu amiribishi Nucën Papabë 'i cuantécenin.

²⁹Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Asábi ca, bërí camina bëtsi ñu ñuicësoquin ñuiquinma —usa ca —quixúnupí oquin 'unánun nu bana ñuixunin. ³⁰Bërí cananuna 'unanin, upí oquin camabi ñu 'unánquin camina bana ñuixuanan bëtsi ñuribi 'an. A cupí cananuna mi ñucátëcënquinma, asérabi ca usa 'icë quixun 'unánan mix camina asérabi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unánin.

³¹Esouquian cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Usa 'ain caramina bërí pain 'ëx cana asérabi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin? ³²Unanibi camina bëribi camáxbi 'ë ebiani tsuáquiquiani amami amamitan cuanti 'ain. Usai camina bëribi 'ë ebiani cuancanin. Mistúxi 'ë ebiani cuancëbëbi cana 'ëshi 'ima, Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icën. ³³Émi catamëtími chuámashirua 'aish upitax 'icánun cana énë banacama mitsu ñuixuan. Énë nëtënuax camina mitsux 'ënan cupía mitsumi nishquin unin 'atimocë 'inuxun 'ain. Usai 'ibi camina bënëtimi 'ëmi cushicanti 'ain. An énë menu 'icë unicama 'ibuacë 'icëbi cana 'ën ñunshin 'atimanen 'apu ñusmon.

Aín 'unánmicë unicama Jesusan Nucën Papa Dios ñucáxuan

17 ¹Usaquin aín 'unánmicë unicama caíshi manámi bësui abë banaquin ca Jesusan aín Papa cacëxa:

—Papan, unian 'ë 'ati nëtë ca uaxa. Min camina 'ëx, min Bëchicë 'icë, bamacëbi 'ë baísquimiti 'ain, 'ë rabiquian camabi unin mix camina asérabi cushiira 'ai quixun 'unánun. ²Min camina ui unicama caramina min Bëchicë 'ëmi sinánmi, acamaxa xénibua 'aínbi minan 'aish mibë 'inun 'iminun 'ë can. ³Ui unin cara mixëshimi asérabi Dios 'icë, mi 'unánan minmi énë menu unun xuá, 'ë 'unánce, a unicamaxëshi ca xénibua 'aínbi minan 'aish mibë 'iti 'icën.

⁴Mi ñuquin unicama ñuixuanan cana minmi a 'anun quixun énë menu 'ë xuá ñucamaribi 'aquin sénéon, minmi 'ë cacësabi oquin. ⁵Usa 'ain camina énë nëtëna unicëma pain 'ain 'ëx 'iásabi oi misaribi 'itécenun, minu cuania 'ë 'imitécenit 'ain.

⁶Minmi usama 'icëbi 'ëmi sinánmicë, acama cana uisa caramina mix 'ai

quixun 'unánun bana ñuixuan. Min unio 'áisha minan 'icébi camina 'émia sinánun 'imia. Usaquinmi 'imicéx ca 'én min bana ñuixuncéxun cuati ax quicésabi oi 'ixa. ^{7,8}Min 'é cacésabi oquin cana énë unicama bana ñuixuan. Ñuixuncéxun ca —asérabi ca —quixun atun sinánquin asérabi cana 'éx minuax uá 'ai quixun 'unánan min camina 'é xuacé quixun 'unania. Usa 'ixun ca atun 'unania, 'én atu ñuixuncé banacama ax ca min 'é sinánmicé 'icé quixun.

⁹Atu sinani cana mibé banain. An min bana cuacéma unicama cana mi ñucáxuman. Minmi minan 'inun 'émi sinánmicé unicama énéishi cana mi ñucáxunin. ¹⁰Uicamax cara 'émi sinania acamax ca mimiribi sinania. Usaribiti ca uicamax cara mimi sinania acamax ca 'émiribi sinania. 'Én sinásaribi ca atun sinan 'icén.

¹¹Énë nétenu cana 'éx tiquiman, cana mibé 'i cuanin. 'Ex cuancébë ca atux énë nétenu béruti 'icén. Mix 'uchañuma 'aish upíra 'ianan cushiira 'ixun camina minmi minan 'inun 'émi sinánmicé unicama éné béranti 'ain. 'Ex mibé 'icésaribitia atux bëtsibé nuibanani achúshi sinánñuishi 'aish achúshisa 'inun camina atu béranti 'ain. ¹²Énë nétenu atubé 'ixun cana minmi 'é 'ináncé unicama min cushínbi bérúan. 'Én bérúancéxun ca acama achúshinébi 'émi sinánti éncéma 'icén. Usa 'áinbi ca achúshi uni axa usai 'iti 'ia, an cuni 'émi sinánti éanxa, a ñuia min bana cuénéo quicésabi oquin.

¹³Bérí cana anu mi 'icé anu cuanin. Énë nétenuax cuancéma pan 'ixun cana atu 'éx 'icésaribitia chuámarua tani cuéenun atun cuamainun mi ñucáxunin. ¹⁴'Én cana énécama min 'é sinánmicé bana upí, ashi ñuixunquin 'unánmia. 'Aínbi ca an énë bana cuacéma unicamax atumi nishia, 'éx 'icésaribitia

atux énë nétenu 'icé ñuishi sináncéma 'ain. ¹⁵Énë nétenuami atu binun quixun cana mi ñucatiman. An min bana cuacéma unicamaxa atumi nishcëbétanbimi ñunshin 'atimanén 'apun 'ibuati rabanan bérúanun quixun cana mi atu ñucáxunin. ¹⁶'Én 'acésaribi oquin sinánquin ca atun, an min bana cuacéma unicaman sináncea oquin sinanima. ¹⁷Usa 'ain camina min sináncésaribi oquin sinánan min bana quicésabiira oíshi 'inun atu 'imiti 'ain. ¹⁸Minmi énë nétenu 'icé unicama mimi sinánun 'aquíun 'é xuásaribi oquin, cana énë unicama mimi sinánun unicama 'aquíun xutin. ¹⁹Atun min bana upí oquin 'unánquin mix cuéencé sabi oquinshi 'anun cana 'én mix cuéencésabi oquinshi 'ain.

²⁰'Ixunbi cana énë unicamaishi mi ñucaxuniman. Atúan bana ñuixuncéxun cuatía ax 'émi cataméti unicamaribi sinánquin cana mi ñucatin. ²¹An 'én bana cuati unicaman, 'émi cataméquin, bëtsin sináncésaribi oquin sinánti cupí cana mi ñucatin. Mixmi 'ébë 'imainun 'éx mibé 'icésaribitia nun sinásaribi 'aish atux nubé achúshisa 'inun cana mi ñucatin. Énë nétenu 'icé unicaman, asérabi camina min 'é xuacé quixun 'unánuan atux bëtsin sináncea oquinshi sinani, 'itsa 'áishbi achúshisa 'inun cana mi ñucatin. ²²Nux cananuna rabé 'áishbi achúshishi 'ain. Usaribitia atux 'itsa 'áishbi achúshisaishi 'inun cana 'éx misaribi 'ixun atúxribia 'ésaribi 'inun 'imian. ²³Mix 'ébë 'icésaribiti cana 'éx atubé 'ain, atúxa asérabi nuibanani bëtsin 'acésaribi oquin sinani achúshisa 'inun. Atúxa usa 'ain ca an min bana cuacéma unicaman 'unánti 'icén, asérabi camina min 'é xuacé quixun. 'Unánan ca, 'émi 'acésaribi oquin camina an 'én bana cuacé unicama nuiabati quixun 'unánti 'icén.

²⁴Papan, énë nëtë unitisama pan 'ain camina 'ë nuibaquin misaribi 'inun min cushi 'ë 'ináncën. Usa cana 'ëx 'ai quixun isnúxa minmi 'ë 'ináncë unicamax anu 'ëx 'icë anuribi 'ëbë 'iti cana cuënen. ²⁵Papan, upíira sinánñu camina 'ain. Usa 'icëbi ca an min bana cuacëma unicaman mi 'unanima. 'Aínbí cana 'én mi 'unan, an 'én bana cuacë unicamanribi ca asérabi camina min 'ë xuacë quixun 'unania. ²⁶'Ex atubé 'imainun min 'ë nuibacësaribitia atúxribi bëtsibë bëtsibë nuibanun cana uisaira caramina mix 'ain quixun atu 'unánmian. Usa 'ixun cana usabi oquin 'unánmiti 'ain.

Policíanean Jesús bia

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 ¹Ésoquin abë banaquin aín Papa Dios catancëx ca Jesús aín 'unánmicë uni mëcën rabé 'imainun achúshi acama buani Cédron cacë baca esquicë, a inubiani 'uri anu i 'apacë naëratsu, anu cuancëxa. ²A naëx ca anu Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabéribi 'itsai timécë 'ixuan, Judas, an Jesús uni 'inánti, anribi 'unáncë 'iacëxa. ³Usa 'ain ca an 'unánxun Judasnén, judíos sacerdotenén cùshicamanabétan fariseo unicaman xucë policíacéñun suntárucamaribi buáncëxa. Buáncëxun ráirinéan buí érénçé buánmainun ráirinéan anun 'acananti manë xëtocë 'imainun i téacé acama buanx ca Jesúsmi bëbacancëxa. ⁴Ami bëbaia ca, béráma usocanti 'unánxunbi 'ë uisoi cara aia quixun sinánquin mëramiquin Jesusan atu cacëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

⁵Cacëxun ca —Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna barin —quixun cacancëxa. Usaqin cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ex cana a 'ain.

Usai quimainun ca Judas, an Jesús atu 'inánti, ax atubé 'iacëxa. ⁶—'Ex cana ami mitsun baricë a 'ai —quixun Jesusan cacëx ca caxutan titiqui camáxbi menu nipacëacëxa. ⁷Usai 'ia ca amiribishi Jesusan ñucátëcëancëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

Cacëxun ca:

—Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna bari —quixun cacancëxa.

⁸Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ex cana a 'ai quixun cana mitsu can. Usa 'ain camina mitsun 'ë bariquin 'ëbë 'icë unicama énë cuantánun énti 'ain.

⁹Atúan bixun 'atimocëxun aín unicaman ami sinánti énti rabanan ca Jesusan usoquin an biti unicama cacëxa, aín bana, "minmi 'ë 'ináncë unicama achúshinëxbi ca 'ëmi sinánti encëma 'icën" quicësabi oía 'inun. ¹⁰Usaqin cacëbétan ca Simón Pedronén manë xëtocënu 'ixun aín xacánu biquin sacerdotenén cùshicaman 'apun ñu mëémicë uni, Malco cacë, a aín pabí mëqueu 'icë biscacëxa. ¹¹Usoabi ca Jesusan Pedro cacëxa:

—Min manë xëtocë a ca aín xacánu 'arutécen. 'Ex énë unicaman bicëx 'aisamaira témérati 'én Papa cuéencëbë cana usai 'iti 'ain.

Judíos sacerdotenén cùshicaman

'apunua Jesús buáncan

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹²Usa 'ain ca suntárucama, aín comandante 'imainun judíos unibunén xucë policía acaman bixun Jesús néacëxa.

¹³Usotancëxun ca Anásnén xubunu buáncancëxa. Anás ax ca Caifásnén xanun papa 'iacëxa. 'Ianan ca a barin judíos sacerdotenén cùshicaman 'apu 'iacëxa. ¹⁴Caifás ax ca —nuxnu upitax bucunuan achúshi uni bamati ca asábi 'iti 'icë —quixuan an judíos 'apucama cacë a 'iacëxa.

**An 'unáncëma isa Jesús 'icë
quiax Pedro cémëa**
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵Jesúsä suntáruren buáncëbë ca Simón Pedro 'imainun Jesusan 'unánmicë uni itsi, atu nuibiani cuancëxa. Axa Pedrobë cuancë uni ax ca sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'aish, Jesúsbë a 'apun xubu, cénécëna me méniocë, anu atsíancëxa. ¹⁶Atsinia ca Pedronën éman bérúxun xécuénu xafancëxa. Usa 'ain ca ax paían Jesúsbë atsíncë uni, an sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'ixun, an xécué bérúancë xanubë banatancëxun Pedro atsínmia-cëxa. ¹⁷Atsínmia ca an xécué bérúancë xanun Pedro cacëxa:

—¿Béría bécancë uni an 'unánmicë unicama a achúshima caramina mix 'ain?

Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ama cana 'ain.

¹⁸Catancëx ca matxi 'aían 'apun ñu mëemicë unicama policíacamabë tsi récaruax sénamëcëbë, Pedroribi atubë anuax sénamëacëxa.

**Sacerdotenën cushicaman
'apun Jesús ñucá**

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apuira an, ui cara isa aín 'unánmicë unicama 'icë canan uisa bana cara isa 'unánmiauxa quixun 'unáncatsi quixun Jesús ñucácëxa. ²⁰Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—En cana camabi unían cuamainun, anua judíos unicama timécë xubucamannuxun ñuixuanan anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubu anua judíos unicama timécë, anuxunribi unéquinma unicama bana ñuixuan. ²¹¿Usa 'aínbì caramina uisa cupí 'ë ñucatin? An 'en cacëxun cuacë unicama ca ñucát. Atun ca anu carana 'en 'unánmia quixun 'unania.

²²Caia ca policía achushi a rapasu nicë an —émin caramina ésoquin sacerdotenën cushicaman 'apu éné Cain? —quixun caquin Jesús cuétashcacëxa.

²³Usocëxun ca Jesusan cacëxa:
—'Ex 'atimati banaia cuakin camina uisai carana quia quixun 'ë cati 'ain. Upiti banaia camina 'ë mëetima 'ain.

²⁴Usa 'ain ca Anásnën, Jesús némítancëxun policíacamá sacerdote-nen cushicaman 'apu, Caifás, anu buántanu quixun xuacëxa.

**An 'unáncëma isa Jesús 'icë
quiáxa Pedro cémëtëcëan**

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵Usomainun ca Simón Pedro tsimi sénamëti 'iacëxa. Sénamëtia ca ñucáncëxa:

—¿Mixribi caina éné unin 'unánmicë uni achúshima 'ain?

Cacëxunbi ca —ama cana 'ai —quixun cacëxa. ²⁶Quia ca an sacerdotenën cushicaman apu ñu mëexuncë uni achushi, aín aintsia pabisconcë, an Pedro cacëxa:

—¿Naënua carana miribi a unicënum isíma 'ion?

²⁷Cacëxun ca Pedronën amiribishi —ama cana 'ai —quixun catëcëancëxa. Usoquian cacëbëbi ca 'atapa banacëxa.

Policíanéan Jesús Pilátonu buan

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸Pécaracëma 'aínshia xabaracécbétan ca Caifásnën xubunu policíanen Jesús Romanuaxa ucé 'apu, Pilato, aín xubunu buáncëxa. Usa 'ain ca a 'apua aín caibuma 'ain, aín xubunu atsini 'uchaxuinsa Pascua nëtén 'ati ñu pitima 'icë quixun sinani judíos unicama anu atsínamma 'icén. ²⁹Usa 'ain ca Pilato aín xubunuax chiquíxun atu cacëxa:

—¿Añu ñu cupí caramina éné unimi manáncanin?

- ³⁰Cacéxun ca atun cacéxa:
—'Uchañuira 'icéma cananuna minu bëcë 'itsama.
- ³¹Cacéxun ca Pilátonën cacéxa:
—Mitsúnbì camina buántancéxun mitsun cuati bana quicésabi oquin, cara 'uchaxa, cara 'uchacéma 'icé quixun isti 'ain.
- Cacéxun ca atun cacéxa:
—Usa 'aínbì ca mitsun 'apux quia, judíos unicaman ca uni 'atima 'icé quiax. ³²—Usai cana i curúsocénu unin matascéx bamanuxun 'ai —quiáxa Jesús quiásabi oi bamanun ca judíos unicaman usoquin Pilato cacéxa.
- ³³Usa 'ain ca judíos unicama cabiani aín xubunu atsíntecénxun cuéncéxa aia Pilatonén Jesús cacéxa:
—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?
- ³⁴Cacéxun ca Jesusan cacéxa:
—¿Minbi sinánquin caramina ésoquin 'é nucatin? ¿Bëtsi unin cara 'é ñuiquin mi cacéma 'ic?
- ³⁵Cacéxun ca Pilátonën cacéxa:
—'Ex cana judíos unima 'ain. Min aintsinbi ca sacerdotenén cushicamabé tan énu mi bëaxa. ¿Añu ñu caramina 'an?
- ³⁶Cacéxun ca Jesusan cacéxa:
—Énë nétenu 'icé 'apu 'inux cانا uáma 'ain. 'Ex énë nétenu 'icé 'apu 'ain ca judíos unicaman 'é bitima cupí 'én unicama atubé 'acanantsianxa. Usa 'ain cانا énë nétenu 'icé 'apu 'inux uáma 'ain.
- ³⁷Cacéxun ca Pilátonën catécéancéxa:
—¿Usa 'ain caramina asérabi 'apu 'ain? Quixuan cacéxun ca Jesusan cacéxa:
—'Ex cana 'apu 'ain, min 'é cacésabi oi. Usai 'inux cانا énë nétenu uacén, Nucén Papa Diosan sináncé ñuacama ñuiquin camabi uni canux. Uicaman cara uisaira cara a bana 'icé quixun 'unántisa tania, an ca 'én bana cuatia.
- ³⁸Cacéxun ca Pilátonën Jesús cacéxa:
—¿Uisa cara min Diosan sináncé 'ic?

Jesús ca bamati 'icé —quiáxa Pilato quia (*Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25*)

Usaquin catancéx amiribishi éman chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacéxa:

—'En iscéx ca énë uni 'atima ñu 'acéma 'icén. ³⁹Camabi baritia cana Pascua nétén mitsúxmi cuéencésabi oquin sipuacé uni achúshi chiquin. Usa 'ain ¿caramina 'én judíos unibunén 'apu chiquínti cuéñcanin?

⁴⁰Cacéxunbi ca amiribishi munuma cuéncéni banaquin judíos unicaman cacéxa:

—A 'axunma ca Barrabáseshi chiquin. Barrabás, ax ca an ñu mëcamacé uni 'iacéxa.

19 ¹Usa 'ain ca Pilátonën xubunu atsíntecénquín Jesús rishquinun quixun suntárucama cacéxa. ²Cacéxun rishquitancéxun ca 'apu isa quiax ami cuaiquin suntárurén muxa mañuti otancéxun mañumianan upí chupa minanén pucucésa aribi pañumiacéxa. ³Usotancéxun ca aín bëmánanu niracéquin 'usánquin —judíos unicaman 'apu ca chuámashi 'it —caquin tantáshcacéxa. ⁴Usocébë chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacéxa:

—'En iscéx ca énë uni 'uchacéma 'icén. Usa 'icémi mitsun 'unánun cana a bëtécénin.

⁵Ésoquian cacébë ca Jesúsribishi muxa mañutioçé mañuanan chupa minanén pucucésa pañucé 'aish chiquácéxa. Chiquícébétan ca Pilátonën judíos unicama cacéxa:

—A cénë 'icén, a uni.

⁶Cacéx ca sacerdotenén cushicama 'imainun policíacamamaxribi a isi munuma cuéncéni quiacéxa:

—I curúsocénu ca matas, i curúsocénu ca matas.

Cacéxun ca Pilátonën cacéxa:

—⁷En iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'ain ca mitsúnbi buántancë xun i curúsocënu matástan.

⁷Esaquian cacëxun ca judíos unibunën Piláto cacëxa:

—Ënë unix ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Béchicë 'ai quia. Usa 'ain ca axa èsai banacë unix ca 'acé 'iti 'icé quiax Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi bamati 'icën.

⁸Usa 'ain ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Béchicë 'ai quiax quia quixun judíos unicaman ñuia cuati Pilato aín bëmánan pëqui 'aisamaira racuéacëxa.
⁹Racuëti aín xubunu atsíntecënxun ca Jesús cacëxa:

—¿Uinu 'icë uni caramina 'ain?
Cacëxunbi ca cáma 'icën.

¹⁰Cacëxunma ca Pilátonën cacëxa:

—¹¹¿En mi ñuacächunbi caramina 'eribi caiman? 'Ex cuëñequin cana mi chiquínti 'ain; 'ëx cuëñequin cana unian mi i curúsocënu matásnun 'amiti 'ain.
A caramina 'unaniman?

¹¹Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Naínu 'icë Nucën Papa Dios cuëñecbétanma camina min 'ë uisabi otsíama. Usa 'ain ca an mi 'ë 'ináncë unicama ax mix 'icësamairai 'uchaxa.

¹²Usoquian Jesusan cacëxuan Pilátonën Jesús chiquínti sinaniabi ca judíos unicaman munuma cuénishoquin cacëxa:

—Min ënë uni chiquíánx camina Romanu 'icë 'apu Césarbë upí 'itimá 'ain. Uinu 'icë unix cara —'ëx cana 'apu 'ai —quia, ax ca Césarbë nishanancësa 'iti 'icën.

¹³Usoquian judíos unicaman cacëxun Jesús éman chiquímitancë ca Pilato anuxuan ami uni manáncëxun cuacë anu tsóbuacëxa. Anu tsótí ax ca me mëníoquian anu maxax nancë 'aish hebreo banan Gabata cacë, 'iacëxa.
¹⁴Pascua nëtë iméishi 'inun a nëtën piti

anun mëníozi nëtëan bari xamárumainun ca anu tsóxun Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, mitsun 'apu.

¹⁵Cacëxun ca cuénishoquin cacëxa:

—Ca bamati 'icën, ca bamati 'icën. I curúsocënu ca matas.

Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—¹⁶¿En carana mitsun 'apu i curúsocënu matásmiti 'ain?

Quia ca sacerdotenëن cushicaman cacëxa:

—Nun 'apu itsi ca 'áima 'icën. Césarnë xéshi ca nun 'apu 'icën.

¹⁶Usaquian cacancëxun ca Pilátonën atúnbia i curúsocënu matásnun quixun cacëxa. Usoquian Pilátonën cacëxun ca judíos unicama cuëñecësabi oquin suntárucaman Jesús buáncëxa.

I curúsocënu Jesús matásca

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷Buáncëxun ca Jesusan abi anua matásanti i curúsocë 'iábianquin Calvario cacë matá, hebreo banan Gólgota cacë, anu buáncëxa. ¹⁸Buanx bëbacë ca suntárucaman Jesús i curúsocënu matástancëxun nitsíancëxa. Usoquin ca rabé uniribi, bëtsi amo 'anan bëtsiribi amo i curúsocënu matástancëxun nitsíancëxa, Jesús a nébétsi 'inun. ¹⁹Usocamainun ca Pilátonën cuënëomitancëxun i curúsocënu èsai quicë bana matásmiacëxa: "Jesús, Nazaretnu 'icë, judíos unicaman 'apu". ²⁰Usa 'ain ca Gólgota matá anuxuan Jesús i curúsocënu matásancë, axa Jerusalén 'urama 'ain, raírinëxa umainun raírinëxribi cuanquin judíos unicaman a bana cuënëocë isacëxa. A banax ca hebreo banan 'anan, latín banan 'anan, griego banánribi cuënëocë 'iacëxa.

²¹Usoquian cuënëocë 'ain ca judíos sacerdotenëن cushicaman Piláto cacëxa:

—“Judíos unicaman 'apu ca” quixun cuënëoxunma ca 'at. Usoquinma ca

“axa, ’ëx cana judíos unicaman ’apu ’ai quicë, a ca ñenëx ’icë” quixun ’at.

²²Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—’Én cuënëomicë bana ax ca usabi ’iti ’icën.

²³Usaquian ’an ca rabé ’imainun rabé suntáruren Jesús i curúsocënu matástancëxun mëtícananquin aín chupa biacëxa. Aín chupa bitancëx ca chupa itsi cëxéquinma tēpexuinshi pañucë, ²⁴a bitsi canancëxa:

—Tucatima ca. Uin cara a tarì biti ’icë quixun isti cananuna ñuratsu pain niquin tanti ’ain.

Nucën Papa Diosan bana cuënéo, axa ésai quiásabi oquin ca suntarucaman ’acëxa: “Ñuratsu pain niquin tantancëx ca ’én chupacama mëtícananxa”.

²⁵Jesús usocamainun ca aín tita ’imainun aín titan xucën ’imainun Cleofásnën xanu María ’imainun María Magdalena, acamax anua Jesús mastás-cë i curúsocë a ’urama ’iacëxa. ²⁶Usa ’ain ca Jesusan aín tita a ’uramanua isanan aín ’unánmicë uni achúshi aira nuibacë a, a rapasunua isquin cacëxa:

—Titan, ax ca min tuá ’iti ’icën.

²⁷Canan ca aín ’unánmicë uni aribi cacëxa:

—Ca is, ax ca min tita ’iti ’icë —quixun.

Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca an María aín xubunu ’inun buáncëxa.

Jesús bama

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸Usa ’ain ca Jesus, ’én ’ati ñucama cana cëñua quixun ’unani Nucën Papa Diosan bana cuënéo quicësabi oi, —cana shiman —quiacëxa. ²⁹Quia ca manë xanpanua vino cachacë buácacë ’ain, tsatimi rënmencë xapusa ñu ami chabótancëxun buárxun ’amiacëxa.

³⁰Amicëx ca Jesús vino cachacë ’atancëx, —’én ’ati ñu cana cëñuan —qui tétùbutishi bamacëxa.

Suntáruren Jesús manë xëtocën aín pichánpurunu ’á

³¹Pascua nëtëa iméishi ’iti ’ain ca a nëtëxa bëtsi nëtësamaira anun ñu mëetima ’ain, i curúsocënu matáscë unicama anubi ’iti judíos unicaman cuëeanma ’icën. Usa ’ixun ca Pilatonëan aín suntárucama i curúsocënu ’icë unicama aín xo tēcémianan i curúsocë nua biminun cacëxa. ³²Cacëxuan xucëx cuanxun ca suntáruren Jesúscënu matáscë uni rabé a bëtsi pain ’atancëxun bëtsiribi aín xo tēcénca.

³³Usobëtsini Jesúsrivi ’ai uxunbi ca asérabi bamacë isquin ’ama ’icën.

³⁴Aiamabi ca suntáru achúshinéinshi aín pichánpuru amoshi manë xëtocën chachiacëxa. Usocëx ca imi ’unpáxbë mëscúcë ’ibúacëxa. ³⁵Asérabi énë ñucama isá ’ixun cana énë bana cuënëoin. ’Én cuënëocë bana ñenëx ca asérabi cëmécëma ’icën. Usa ca quixun ’unánquin cana énë banacama mitsu cuënëoxunin, mitsúnribimi asérabi ca usai ’iacëxa quixun ’unánun. ³⁶Nucën Papa Diosan bana cuënëosabi oi ca énë ñucama ’iacëxa. Ax ca ésai quia: “Aín xo achúshibi ca tēcéminta ’icën”. A bana quicësabi oquin ca uínbí aín xo achúshibi tēcénma ’icën. ³⁷Èsairibi ca cuënéo bana quia: “Tarotancëxun ca an ’acëcaman isti ’icën”.

Jesús matá naëcënu mënífocan

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸Arimatea émanu ’icë uni, José, an ca Jesusan bana cuacë ’ixunbi judíos unicamami racuéquin uíbi —’ëx cana Jesusan bana cuacë ’ai —quixun cámä ’icën. Usa ’ixun ca bamacë Jesús buántisa tanquin Piláto —casábi cara ’iti ’ic? —quixun ñucácëxa. Ñucácëxun ca Pilatonën, —asábi ca, ca buántan —quixun cacëxa. Cacëxun ca bamacë

bibianquin Jesús buáncëxa. ³⁹Buánmainun ca Nicodemo axa imé cuanx Jesúsbë bana, anribi 'inínti ro mirra rocëñun áloe ro mëscucë, treinta kilosa bëacëxa. ⁴⁰Usoタンcëxun ca Josébëtan Nicodemonën judíos unibunéan bamacé maínuxun uni 'acésabi oquin, Jesús 'inínti ro mëscucë anun 'acé chupa, anun rabúancëxa. ⁴¹Usoquian Jesús mëníocë 'ain ca i curúsocë 'urama anu i 'apácë naératsu matánu 'iacëxa. Anu ca me naécë achúshi anu uni bamaia mëníotí 'acé 'aínbia anu uni mëníocëma pan 'iacëxa. ⁴²A quiníxa 'urama 'ain ca Pascua nëtë 'aían atux a nëtënt tantiti cupí anu racántancëxun Jesús mëníocëxa.

Bamaxbi Jesús baísquia

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 ¹Domingo nëtë pécaracëma 'aínshi ca María Magdalena ax anua Jesús mëníoëxancë quini isi cuancëxa. Cuanx bëbaquin iscëxbi ca anúan quini xëpuëxancë mapara ax racanacë 'iacëxa. ²Usobiani bënëtishi abáquiani cuanxun ca aín 'unánmicë uni aira Jesusan nuibacë, acëñun Simón Pedro cacëxa:

—Unin sapi ca Nucën 'Ibu quininu bibianquin buánxa, uinu cara buánxun racánxa cananuna 'unaniman.

³Cacëx ca Pedrobë Jesusan 'unánmicë uni itsiribi anua Jesús mëníoëxancë quininu abáquiani cuancëxa. ⁴Cuaníbi ca Pedro axa munu cuanmainun bëtsi axira pain récuénquiani cuanx quininu bëbacëxa. ⁵Bëbai xénirácëti tétúbuquin quini naísquinbi ca 'áimonan anun rabúëxancë chupa ashi anua isacëxa. Isíbi ca quininu atsíanma 'icën. ⁶Atsíncë bëma ca Simón Pedro ax tsíáncuatsinai ax pain quininu atsíancëxa. Atsínxun ca chupa anun Jesús rabúëxancë, ashi isacëxa. ⁷Isanan ca anun marábuënxan-

cë pañun aribi bëtsi chupabëma capúncësa 'aish amo racácë isacëxa.

⁸Iscëbëbi ca ax paían récuénquiansincë uni axribi quini mëu atsínxun —asérabi ca Jesús énuma 'icë —quixun isacëxa.

⁹A ñu isquinbi ca a rabëtan Nucën Papa Diosan bana cuënëo, bamatancëx ca ax baísquití 'icë quiáxa quicë, a uisai quicë cara quixun 'unánma 'icën. ¹⁰Unánquinmabi ca Jesús quininuma 'icë obiani aín xubunu cuancëxa.

María Magdalenanëan Jesús isa

(Mr. 16.9-11)

¹¹Usa 'ain ca a uni rabëtaxa cuanmainun utécéanx María quini rapasu niracëti aín namé isnux tétúbutí aín bëunan mëscuacëxa. ¹²Usai 'iquinbi ca quini mëucüa ángel rabé, chupa uxuira uxu pañuaxa, anu Jesús racáénxancënu aín maxcá 'icëu bëtsi 'imainun aín taë 'icëu bëtsiribishi tsóce isacëxa.

¹³Iscëxun ca ángelnë María cacëxa: —¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? —quixun.

Cacëxunbi ca Maríanën catécéancëxa: —Unin ca quininu atsínxun 'en 'Ibu bacarubianquin buánxun amanu racánxa, uinu cara racánxa cana 'unaniman.

¹⁴Cai caxu bësui cuainacëquinbi ca Jesús a caxu nicë isacëxa, isquinbi ca —ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánma 'icën. ¹⁵Unánçexunmabi ca Jesusan María cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? ¿Ui caramina barin?

Cacëxunbi ca an naë bérúancë uni quixun sinánquin Maríanën cacëxa:

—Min buánxun camina bitsi cuanun uinu caramina racan 'ë cati 'ain.

¹⁶Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—María —ésaquinski.

Cacëx cuainacëquin ca Maríanën ratúquin, hebreo banan —Raboni

—cacëxa. A banax ca an uni ñu 'unánmicë qui quicë 'icën.¹⁷ Usaquian cacëxun ca Jesusan María cacëxa:
—'È ramëxunma pan ca 'at, èn Papanu cana cuancëma pain 'ain. Cuantancëxun ca esaquin 'ën xucëncama catan: An ca 'ë caxa, 'ëx cana 'ën Papa axa mitsun Paparibi anu cuanin. Ax 'ën Papa Dios 'aish ca mitsun Papa Diosribi 'icën.

¹⁸ Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca María Magdalenanën aín 'unánmicë unicama atunu cuanxun:

—'Èn cana Nucën 'Ibu isan —quixun canan Jesús quicë banacama atu ñiu xuancëxa.

Aín 'unánmicë unicaman Jesús baísquicë isa

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Anúan Marífanen Jesúspuncë domingo nëtë ñantánbucëbë ca aín 'unánmicë unicamax, xubu achúshinu timéax judíos unibumi racuëti 'áimaquin xëpuax 'iacëxa. Anua 'ain, atu nëbëtsi niracéquin ca Jesusan cacëxa:

—Cana uan, chuámashirua ca 'ican.

²⁰ Ésoquin caquin ca aín mëcën rabé ismianan aín pichánpururibi ismiacëxa. Ismicëx ca aín 'unánmicë unicama Nucën 'Ibu isi shímëniocati cuëéancëxa.²¹ Cuëënia ca amiribishi Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican. 'Èn Papan amia sinánun unicama 'aquinun 'ë xuásaribi oquin cana 'ëmia sinánunmi unicama 'aquinun mitsu xutin.

²² Canan ca cuëbitan atumi uínpuquin atu cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upínu ca 'ican.²³ Mitsuñmi téréncëx ca axa 'uchacë unin 'ucha téréncë 'ia. Usa 'aínbi ca mitsúñmi téréncëxma a unin 'ucha téréncëma 'ia.

Tomásnëan Jesús baísquicë isa

²⁴ Anua Jesús atubë 'imainun ca aín 'unánmicë uni achúshi Tomás, 'icëbi rabé bacéan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, ax atubëma 'iacëxa.²⁵ Usa 'ain ca Jesús cuancë caxua aia, an Jesús iscëcaman Tomás cacëxa:

—Nucën 'Ibu cananuna isan.

Cacëxun ca Tomásnën cacëxa:

—Aín mëcën rabé anua rabun matáscancë isquin anu 'ën mëcën rëbun ticánan aín pichánpurunu 'ën mëcën atsíñmiquin tanxunma cana asérabi ca ax Nucën 'Ibu 'icë quixun sinaniman.

²⁶ Jesús baísquixancëa achúshi semana 'ain ca aín 'unánmicë unicama amiribishi achúshi xubunu timéce 'iacëxa. Usa 'ain ca xubu xépucë 'aínbi atu nëbëtsi niracéquin Jesusan aín 'unánmicë unicama —Cana uan. Chuámashirua ca 'ican —cacëxa.²⁷ Atu catancëxun ca Tomásribi cacëxa:

—Min mëcën rëbun ca énu ticat, 'ën mëcën rabéribi ca is. 'Èn pichánpurunu min mëcën atsíñmiquin ca tan. 'Èx cana ama 'ai quixun sinánxunma ca 'ëx cana asérabi Jesús 'ai quixun sinan.

²⁸ Cacëxun ca Tomásnën —mix camina asérabi 'en 'Ibu 'ianan 'en Diosribi 'ai —quixun cacëxa.²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Tomás, bérí camina 'ë baísquicë isquin, asérabi cana 'en Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unarin. An 'ë isquinmabi, asérabi cana 'ëx a 'ai quixun sináncë uni, a ca Nucën Papa Diosan chuámashirua taní cuëënen 'imia.

Añu cupí carana ènë bana cuëñeo quiáxa Juan quia

³⁰ Usa 'ain ca unin 'acëma ñu 'itsaira Jesusan aín 'unánmicë unicaman isnun 'acëxa, ènë quiricanu ca Jesusan 'á

ñucama camaira cuënëocëma 'icën.

³¹ Jesùs ax ca asérabi Cristo, Nucén Papa Diosan Béchicë 'icë quixun 'unanimi ami catamëti mitsux xénibua 'aínbi Nucén Papa Diosnan 'inun cana énë banacama cuëneón.

Aín 'unánmicë unicama mëcën achúshi 'imainun rabémia Jesùs chiquiracëtécéan

21 ¹Usai 'itancëxa aín 'unánmicë unicama Tiberias cacë parún-papa cuébí 'ain ca Jesùs atumi pëasquítéceni ésaí 'iacëxa: ²Anu ca Simón Pedro, Tomás 'icébi rabé bacéan 'icë Gemelo caquinribi anéccë, a 'imainun Natanael, Galileanu 'icë Caná cacë émanu 'icë, a 'imainun Zebedeonén bëchicë rabé acamabé Jesusan 'unánmicë uni rabéribili timécë 'iacëxa. ³Anuxun ca Simón Pedronén —cana tsatsa ricani cuani —quixun raíri cacëxa. Cacëxun ca —nuxribi cananuna mibë cuani —quixun cacancëxa. Cabiani nuntinu cëñúruquiani coónxun ricánquinbi ca tsatsa achúshirabi biáma 'icën. ⁴Bitsíma 'inéti ñancáishi pécaraxun ca Jesùs masinua niceiscancëxa, isquinbi ca, ax ca Jesùs 'icë quixun 'unáncahma 'icën. ⁵Unáncëxunmabi ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Tsatsa caramina bicancëma 'ain?

Cacëxun ca —cananuba bicëma 'ai —quixun cacancëxa. ⁶Usaquian cacëxun ca Jesusan —nunti rapasu mëqueu ca mitsun rica nanopat, anua camina tsatsa biti 'ai —quixun cacëxa. Cacëxun ax quicésabi oquin nanopáttancëxun ca rica niancëxa. Ninquínbi ca 'aisamaira 'ixúan tsatsan 'iéoia bérucasmacëxa. ⁷Usocébë tan ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira nuibacë, an —ax ca Nucén 'Ibu 'icë —quixun Pedro cacëxa. Cacëxunshi pëxúan nancë aín chupa bixun pañutan-cëx ca Pedro nuntiuax bacanu 'ibúquiani Jesùsnu cuancëxa. ⁸Cuanmai-

nun ca raírinëinshi Jesùsnu bëbatí cien metrosa 'ixun aíñ rica tsatsa buáquicë munuishi buani cuancëxa. ⁹Usa 'ain ca masinu atun nunti 'arutancëx cënúbu-cuatsini uquinbi tsi bëpubucëna tsatsa xuia isanan pánribi isacëxa. ¹⁰Isia ca Jesusan atu cacëxa:

—Bérími bicancë tsatsa 'itsamashi ca 'é bëxun.

¹¹Cacëxun ca Simón Pedronén nuntinu 'iruxun, ciento cincuenta y tres tsatsa chabu buáquicë 'icë, atun rica nériobëtsinquin masinu bëacëxa. Bëcëxbi ca tsatsa chabu 'itsaira 'aínbi atun rica narásquiama 'icën. ¹²Usoia ca Jesusan —ca pi ucan —atu cacëxa.

Cacëxunbi ca aín 'unánmicë unicama achúshinénbí, énëx ca Nucén 'Ibu 'icë quixun camaxunbi 'unánquin, —¿ui caramina 'ain? —quixun ñucáma 'icën.

¹³Usa 'ain ca Jesusan atu rapasu niracéquin pán bixun atu 'inántancëxun tsatsaribishi 'ináncëxa. ¹⁴Usai ca Jesùs bamaxbi baísquitancëx rabëti pain 'itancëx aín 'unánmicë unicamami amiribishi chiquiracëtécéancëxa.

Simon Pedronéan —'ex cana asérabi mimi sinanin —quixun Jesùs ca

¹⁵Pia sénéncë ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—¿Jonásnën bëchicë, Simón, min ñucama sináncësamaira oi caramina 'émi sinánquin 'é nuibatin? Cacëxun ca cacëxa:

—'En 'Ibu, min camina 'unanin, 'en cana mi nuibatin.

Quia ca cacëxa:

—'En carnero bacë ca piminuxun 'at.

¹⁶Catancëxun ca amiribishi cacëxa:

—Jonásnën bëchicë, Simón,

¿caramina 'é nuibatin?

Cacëxun ca catécéancëxa:

—'En 'Ibu, min camina 'unanin, 'en cana mi nuibatin.

- Quia ca cacëxa:
—’En carnero ca piminuxun ’at.
- ¹⁷Rabé oquin catancëxun ca amiribishi catécancëxa:
—Jonásnën bëchicë, Simón,
caramina ’ë nuibatin?
- Rabé ’imainun achúshi oquian —caramina ’ë nuibati —quixun cacëxun ca Simón Pedronën —cuisoti cara ’ë ’itsoquin ñucatia? —quixun sinani masá nuituquin cacëxa:
—’En ’Ibu, min camina camabi ñu ’unarin. Usa ’ixun camina ’ën cana mi nuibati quixun ’unarin.
- Quia ca Jesusan cacëxa:
—’En carnero ca piminuxun ’at.
- ¹⁸Asérabi cana ’ën mi cain, béná ’aish camina minbi chupa pañuanan uinu caramina cuainsa taní anu cuancén. Usa ’aínbi ca xéniira ’aíshmi mëshpatia uni itsin chupa pañumixun uinu caramina cuainsama taní anubi mi buánti ’icën.
- ¹⁹An, usai cana bamati ’ai quixun ’unánan bamaibi ami sinánquin enquinma cana Nucën Papa Dios cuéenmiti ’ai quixun ’unánun ca Jesusan usoquin Pedro cacëxa. Catancëxun ca —’ex cuéencëabi oíshi ca ’it —quixun cacëxa.
- Aín ’unánmicë uni achúshi, a Jesusan nuibacë, a ñui quicë bana
- ²⁰Usoquian cacëx caxu bësui cuainacë quin ca Pedronën a nuibairacë aín ’unánmicë uni, Juan, an Jesús nuibiania isacëxa. Ax ca an abëtan pi a rapasu tsóxun —uin cara uni mi ’inánti ’icë —quixun Jesús ñucáëxançë, a ’iacëxa.
- ²¹A uni isquin ca Pedronën Jesús ñucácëxa:
—¿Uisaira cara ènë uni ’iti ’ic?
- Cacëxun ca Jesusan cacëxa:
—’Imitisa tanquin ’ën ’imicëxa ’ex utécëntamainun ènë unix ènë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai ’ia quixun sinani bénëtima ’ex cuéencësabi oíshi ’iti ’ain.
- ²³Usaquian cacëxun cuaxun ca an Jesusan bana cuacë unicaman —a uni sapi ca bamatima ’icë —quixun sinánxun chaniocëxa. Usa ’aínbi ca Jesusan —Juan ca bamatima ’icë —quixun Pedro cámara ’icën. Caquinma ca ésoquinshi cacëxa: “’Imitisa tanquin èn ’imicëxa ’ex utécëntamainun ènë unix ènë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai ’ia quixun sinani bénëtima ’ai” quixun.
- ²⁴’Ex Jesusan ’unánmicë uni achúshi ’ixun cana ènë ñu camabi ñuiquin cuénëon. ’En cuénëocë banacama ènëx ca asérabi ’icë quixun cananuna ’unarin.
- ²⁵’En mitsu ñuixuncë bana ènë ’imainun ca bëtsi ñucamaribi Jesusan ’acëxa. A ñucama ñuiquin achúshi achúshi cuénëocëxbi ca a quirica camabi menu sénëntima ’icën. Ashi.